

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2023

Bc. Vendula Kryštofová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Proměna literární recenze v době sociálních sítí

Diplomová práce

Autorka práce: Vendula Kryštofová

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 28.4. 2023

Bc. Vendula Kryštofová

Bibliografický záznam

KRYŠTOFOVÁ, Vendula. Proměna literární recenze v době sociálních sítí. Praha, 2023. 147 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Rozsah práce: 274 140 znaků

Abstrakt

Literární recenze se v současné tekuté době značně proměnily a stále se mění. Důvodem jsou nová média, a především sociální sítě, kde se recenzentem může stát kdokoliv a profesionalita a znalosti z literární vědy již nejsou potřeba tak, jako tomu bylo dříve. Diplomová práce proto pojednává o proměně literární recenze v době sociálních sítích, a to tak, že zkoumá podobu, shody a rozdíly profesionálních recenzí v kulturních a společenských periodikách a instagramových příspěvcích obsahujících knižní hodnocení. Cílem práce bylo zjistit, jaké podoby či odlišnosti jsou právě mezi recenzemi psané literárními kritiky a knižními příspěvky na Instagramu přidanými běžnými uživateli. Vyhodnocení probíhalo analýzou několika profesionálních recenzí a několika knižních příspěvků na Instagramu na tři vybrané tituly, a to na *Ostrov* od Biancy Bellové, *Mezipřistání* od Matěje Hořavy a *Probudím se na Šibuji* od Anny Cimy a poté na komparaci získaných poznatků. Výzkumná část ukazuje, jakým způsobem se literární kritici a uživatelé na Instagramu ve svých recenzích vyjadřují, co považují za důležité sdělit, jakou formou své recenze píší a zdali je rozdíl v jejich konečném hodnocení. V závěru jsou formulovány hlavní poznatky praktické části, které se zabývají i popisem rozdílu časového hlediska publikace textů či důležitostí důvěry v recenzenta. Uveden je také předpoklad, k jaké proměně nyní s největší pravděpodobností v rámci knižních příspěvků na Instagramu dochází.

Abstract

Literary reviews have changed considerably in the current fluid era and are still changing. This is due to new media, and especially social networks, where anyone can become a reviewer and professionalism and knowledge of literary scholarship is no longer needed as it used to be. Therefore, this thesis discusses the transformation of literary reviewing in the age of social media by examining the form, congruence and differences of professional reviews in cultural and social periodicals and instagram posts containing book reviews. The aim of this thesis was to find out what similarities or differences there are between reviews written by literary critics and book reviews posted on Instagram by ordinary users. The evaluation was carried out by analysing several professional reviews and several book posts on Instagram on three selected titles, namely *Ostrov* by Bianca Bell, *Mezipřistání* by Matej Hořava and *Probudím se na Šibuji*

by Anna Cima, and then comparing these findings. The research section shows how literary critics and Instagram users express themselves in their reviews, what they consider important to convey, what form of review they write, and whether there is a difference in their final rating. Finally, the final findings of the practical section are formulated, including a description of the difference in the timing of the publication of texts or the importance of trust in the reviewer. An assumption is also made as to what transformation is now most likely to occur again within book posts on Instagram.

Klíčová slova

Knižní influencer, bookstagrammer, bookstagram, literární kritik, knižní recenze, sociální sítě, literatura

Keywords

Book influencer, bookstagrammer, bookstagram, literary critic, book reviews, social networks, literature

Title

The Transformation of the Literary Review in the Age of Social Networks

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce PhDr. Janě Čenkové, Ph.D. za její veškerý čas, vstřícnost, užitečné rady a věcné připomínky, které mi v průběhu psaní práce poskytla. Děkuji také své rodině a přátelům za jejich podporu a motivaci při psaní. V neposlední řadě děkuji zvláště svému bratrovi, který mi pomohl s formátováním této práce a strpěl mé připomínky.

Obsah

Úvod.....	9
1. Metodologie	11
2. Teoretická část.....	13
2.1 Kritická reflexe literárního díla	13
2.1.1 Vymezení pojmu literární kritika a recenze	14
2.1.2 Interpretace.....	17
2.2 Sociální sítě.....	19
2.2.1 Instagram.....	22
2.2.2 Bookstagram	26
3. Analytická část.....	40
3.1 Analýza kritických ohlasů na titul <i>Ostrov Biancy Bellové</i>	40
3.1.1 Kulturní a literární periodika.....	40
3.1.2 Společenská periodika a denní weby	45
3.1.3 Shrnutí.....	51
3.1.4 Kritické ohlasy z českého bookstagramu.....	52
3.1.5 Shrnutí.....	60
3.2 Zhodnocení výsledků.....	61
3.3 Analýza kritických ohlasů na titul <i>Mezipřistání</i> od Matěje Hořavy.....	63
3.3.1 Kulturní a literární periodika.....	64
3.3.2 Společenská periodika a denní weby	73
3.3.3 Shrnutí.....	77
3.3.4 Kritické ohlasy z českého bookstagramu.....	79
3.3.5 Shrnutí.....	84
3.4 Zhodnocení výsledků.....	85
3.5 Analýza kritických ohlasů na titul <i>Probudím se na Šibuji</i> od Anny Cimy	87

3.5.1	Kulturní a literární periodika.....	87
3.5.2	Společenská periodika a denní weby	98
3.5.3	Shrnutí.....	102
3.5.4	Kritické ohlasy z českého bookstagramu.....	103
3.5.5	Shrnutí.....	112
3.6	Zhodnocení výsledků.....	113
	Závěr	116
	Summary.....	119
	Seznam použitých zdrojů.....	120
	Prameny	120
	Tituly.....	120
	Uživatelské účty.....	120
	Česká kulturní a společenská periodika.....	121
	Bookstagramové účty	124
	Literatura.....	127
	Internetové zdroje	129
	Seznam příloh	137

Úvod

V dnešní době lze jen těžko odepírat sociálním sítím jejich význam na každodenní život jedinců. Ovlivňují mnoho lidských činností v různých sférách, přičemž jednou z nich je i tvorba textů na sociálních sítích, z nichž některé můžeme považovat za knižní recenze, které může psát a přidávat každý bez jakékoliv znalosti z oboru. Jednou z nejrozšířenějších sociálních sítí, kam uživatelé přidávají psané knižní recenze je právě Instagram, kde je možné najít mnoho zájmových skupin, které se vyjadřují a hodnotí různé produkty. Postupně se z této sociální sítě stala výkonná marketingová oblast, kde začali působit influenceři propagující produkty určitých firem, přičemž se tento trend přenesl také na tzv. knižní Instagram neboli bookstagram.

S narůstající popularitou této platformy se začal rozšiřovat i počet uživatelů, kteří na ní začali knihy recenzovat, respektive přidávat kratší příspěvky, kde titul hodnotí. Na druhou stranu kulturních rubrik především v denním tisku kvůli nedostatkům financí začalo ubývat. Několik z nich přesídlilo na online web, ale mezi mladými lidmi se obecně začal spíše rozšiřovat trend žít se sociálními sítěmi, a tím pádem číst na nich i uživatelské recenze o knihách, tvořit je a hledat další tituly.

„Právě na Instagramu taky často hledám inspiraci na nové čtení — ať už u dalších bookstagramerů a bookstagramerek,¹ nebo u svých známých. Mám už svou ověřenou skupinku lidí složenou zejména ze svých kolegyň a kamarádek, na jejichž literární vkus se můžu spolehnout. Kromě toho si díky Instagramu držím základní přehled o tom, co se vydává v zahraničí a chytám si tu inspiraci pro svoje fotky,“ řekla pro rozhovor do literárního obtýdeníku *Tvar* knižní influencerka Jana Benešová, která má na Instagramu přes 7 500 sledujících.² (Srbová, 2021) Kromě toho ale také v rozhovoru uvedla, že to byl právě Instagram, který ji přivedl k několika titulům, ke kterým by se sama vůbec nedostala. Dodává, že i díky knižním příspěvkům a viditelné snaze ostatních uživatelů číst různé tituly, získává také motivaci ke čtení. (tamtéž)

Ve stejném rozhovoru se vyjádřila i Hana Kyliánková, jejíž instagramové recenze byly vybrány do analytické části této práce a které knižní Instagram v jistém ohledu změnil také pohled na samotné čtení. „Četla jsem detektivky a thrillery, na jejichž názvy si dnes už ani nevzpomenu, vychvalovala je do nebes a pohoršovala se nad tím, když je někdo označoval za

¹ Pojem pro knižního influencera, tedy člověka, který má schopnost ovlivňovat jiné uživatele v oblasti čtenářství.

² K 15.4. 2023

brakovou literaturu. [...] Na tomto místě se asi hodí zmínit jméno Jakuba Pavlovského (bookscalling), který měl na mé čtení jeden z rozhodujících vlivů. Přetavil totiž mou online zálibu v knihách v některé z offline aktivit, které mi pomohly na cestě k poznání literatury ze zcela jiného úhlu. [...] Patří mu tedy velký dík na mé cestě k seberozvoji a vzdělávání v oblasti literatury.“ (Srbová, 2021)

Je tedy patrné, že bookstagram zaujal v dnešní době velmi důležité místo v životě čtenářů a ovlivňuje je mnoha způsoby. Nicméně je jasné, že ať už kvůli formě sociální sítě nebo také tomu, že na ni může přispívat každý, se knižní příspěvky od recenzí literárních kritiků nejspíše liší.

Hlavním cílem této práce je najít shodné a odlišné rysy obou těchto skupin recenzentů a zjistit, jak své texty píší. Práce může sloužit k pochopení toho, jak instagramové knižní recenze fungují a jestli se snaží kopírovat profesionální recenze. Případně může být odrazovým můstkem pro další diplomové či dizertační práce, které by se rozvíjením knižních recenzí na sociálních sítích chtěly dále zabývat.

Instagramové recenze jsem v závěru citovala pouze v rámci celých účtů jednotlivých uživatelů, a to z důvodu, že odkazy na jednotlivé příspěvky ne vždy fungovaly. Zkrácené citace v textu jsou vytvořené v klasickém provedení na základě hlavních bibliografických údajů.

1. Metodologie

V teoretické části byly vymezeny pojmy a jevy, které buď přímo či velmi úzce souvisí s kontextem výzkumu, kterým se bude tato diplomová práce zabývat. Důležité proto bylo definovat především literární kritiku a recenzi, která je hlavní výzkumnou složkou, ale také vymežit a popsat fungování bookstagramu, který je užší částí fungující na sociální síti Instagram.

Hlavním cílem této práce je popsat a zjistit, jak se od sebe odlišují recenze profesionálních recenzentů či kritiků v českých kulturních či všeobecných periodikách v tištěné, rozhlasové i onlinové podobě s recenzemi tzv. bookstagramerů na sociální síti Instagram. Cíle bude dosaženo pomocí kvalitativní analýzy jednotlivých recenzí, kdy výsledné poznatky budou mezi sebou porovnány za pomoci metody komparace.

Autorka diplomové práce k výzkumu zvolila recenze věnující se titulům *Probudím se na Šibuji* od Anny Cimy, *Ostrov* od Biancy Bellové a *Mezipřistání* od Matěje Hořavy. Všechny tři knihy se řadí do současné beletrie a důvodem výběru recenzí právě těchto knih je dostupnost recenzí. I přesto, že bookstagram reflektuje v největší míře young adult literaturu, jde o tituly, kterým se profesionální recenzenti zřídka věnují, proto bylo k jejich porovnání nutné zvolit právě takové recenze knih, které se objevují jak v kulturních či všeobecných periodikách a zároveň na Instagramu u běžných uživatelů.

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvalitativní výzkum, nebylo předem možné určit počet recenzí, které autorka diplomové práce bude zpracovávat – výzkum tak bude proveden na základě konceptu saturace, tedy teoretického nasycení. „Shromažďování dalších informací je ukončeno po dosažení teoretické saturace, což znamená, že je z hlediska výzkumníka teorie již vyvinuta a nepředpokládá se, že další případy přinesou nové poznatky, které by mohly vést k její změně.“ (Hendl, 2008, s. 149-150)

Do analýzy budou vybrány bookstagramové upoutávky se soustavnějším textem a zcela vynechány budou příspěvky, které mají ve svém popisu pouze hashtagová hesla či jednovětné popisky. Bude také uvedeno, zdali jde v rámci bookstagramu o spolupráci s nakladatelstvím, což může recenzi knihy značně ovlivnit, popřípadě se může jednat pouze o anotaci.

V analytické části je nejprve nutné pomocí přímé deskripce popsat hlavní znaky jednotlivých recenzí. Poté bude provedena komparace, kdy dochází k porovnání dvou či více

jevů. Před provedením této metody Renáta Sedláková uvádí, že je nezbytné určit následující kritéria: (2014, s. 389)

1. *Vymezení objektu komparace a časového období zkoumání.* V případě této diplomové práce se objektem komparace staly recenze na tituly *Probudím se na Šibuji*, *Mezipřistání* a *Ostrov*, které jsou vydány každá po dvou letech od sebe. Analyzované recenze budou vybrané z období od vydání každé knihy po konec prosince roku 2022, a to právě v takovém počtu recenzí, dokud nedojde k teoretickému nasycení.
2. *Stanovení cíle komparace včetně rozhodnutí o volbě synchronního či diachronního přístupu.* Vzhledem k cíli práce, jímž je najít možné shody a rozdíly různých forem knižních recenzí na Instagramu a v kulturních či všeobecných periodikách ve velmi úzce omezeném časovém úseku, nejde ani tak o diachronní přístup, ale spíše o přístup synchronní, který se tak pro tento výzkum hodí mnohem více.
3. *Určení kritérií komparace.* Jako kritéria pro výslednou komparaci jsem zvolila následující body:

a) Splnění parametrů odborného přístupu pro recenzi či kritiku, jak pro profesionální recenze, tak pro bookstagramové texty. V tomto případě bude sledováno, zdali se recenzenti drží alespoň povrchního teoretického definování recenze, která byla v teoretické části vymezena odbornou literaturou. Může se totiž stát, že nepůjde o recenzi, ale o pouhou anotaci.

b) Témata, kteří jednotliví recenzenti hodnotí. Názory recenzentů se mohou na dané tituly značně lišit a odlišná mohou být i témata, která hodnotí. Proto budu porovnávat mezi texty amatérskými a profesionálními, přičemž je pravděpodobné, že díky znalostem z oboru se budou profesionální recenzenti vyjadřovat mnohem konkrétněji a budou uvádět termíny a literární postupy (např. z oboru naratologie), které je zaujaly. Může se stát, že celá recenze bude popsána vágně, a tím pádem bez jakéhokoliv náznaku hodnocení. Jako vágní recenze bude považována i ta, která bude zmiňovat určitá vyjádření hodnocení, ale bez vysvětlení typu: „styl psaní autora je pěkný.“

2. Teoretická část

2.1 Kritická reflexe literárního díla

Ačkoliv se s příchodem internetu, rozšířením videí, audia a postupné neochotě mladší generace číst dlouhé texty kvůli nedostatku času a vynakládání přílišného úsilí, mluví o postupné analfabetizaci lidstva, stále dochází k vydávání čím dál tím většího počtu různých titulů a následně jejich koupi. Například Česká republika je na světové špičce čtenářství, co se počtu vlastněných knih týče. Podle studie publikované v *Social Science Research* je ČR s průměrem 204 knih na domácnost hned čtvrtou zemí, kde se nejvíce ve světě čte, po Estonsku,³ Norsku⁴ a Švédsku.⁵ (Sikora, 2018, s. 11) Knihy tedy vůbec nezmizely a jsou naopak velkým trendem a koníčkem pro mnoho čtenářů. I ti si ovšem nemusí vědět rady s výběrem knihy, když běžně vyjde za rok několik tisíc nových titulů. Z tohoto důvodu hrají stále velkou roli literární kritiky či recenze, a ačkoliv se role recenzentů silně zmocnili influenceři na sociálních sítích, role profesionálních kritiků a recenzentů má v literárně zaměřených časopisech a jejich webových odnožích stále své místo.

Právě kvůli rozšíření internetu si musely literární magazíny založit svoje vlastní webové stránky. Důvodem nebyla pouze konkurenceschopnost samotnému internetu, ale také držení se nových trendů. Webové stránky má tak i dobře známý časopis *Host*, který vede dvě stránky. Jednou je casopishost.cz, kde je možné vyhledávat starší čísla v archivu a zakoupit si nové číslo a poté také h7o.cz, který vede Spolek přátel vydávání časopisu *Host* a na kterém jsou už různé literární zprávy, recenze, rozhovory, portréty apod. Stejně tak působí i *Tvar* a další literární magazíny. Přesto je ale jejich hlavní působení v tištěné formě, kde literární profesionálové radí, které knihy stojí za přečtení a proč.

Protože se tato diplomová práce bude věnovat především tomu, jak se literární recenze proměnily s příchodem internetu a bude porovnávat recenze literárních kritiků s amatérskými recenzenty, respektive influenceři na sociálních sítích, je nutné si vymezit, co to literární

³ Disponuje průměrem 218 titulů na domácnost.

⁴ Disponuje průměrem 212 titulů na domácnost.

⁵ Disponuje průměrem 210 titulů na domácnost.

recenze či kritika je, jak by podle odborné literatury měla vypadat, ale také to, co by měla hodnotit.

2.1.1 Vymezení pojmu literární kritika a recenze

V průběhu historie došlo k několika proměnám o smýšlení a formě literární kritiky, díky čemuž došlo i ke změně role samotného kritika. „Z četných proměn a posunů, jež literární diskurz v následujících letech postihly, budiž zdůrazněn především jeden zvlášť příznačný: odklon od principu nadčasové platnosti a příklon ke konceptu, který upřednostňuje to, co je v bezprostřední současné diskusi právě to aktuální a nové,“ upozorňuje *Lexikon teorie literatury a kultury* (Simonis, Trávníček, 2006, s. 456). Víme tedy, že se literární kritika několikrát proměnila. Podle Thomase C. Fostera jsou ale významná 70. léta minulého století, kdy se do popředí dostal samotný příjemce, literární scénu ovládl pragmatický přístup a literární vědci se na umělecké texty začali dívat jako na dialog mezi autorem a čtenářem (2016, s. 18). V tomto období přichází literární vědci s tím, že vyznění knihy nemusí být ovlivněno pouze autorovým záměrem, nýbrž může jít o čtení textu, se kterým přijde čtenář sám a takových druhů vlastní interpretace může být nespočet. Umberto Eco v mnoha svých pracích rozvíjí myšlenku neomezené nebo také nekonečné semiózy, se kterou poprvé přišel Charles S. Peirce. (Müller, 2012, s. 347-348) Podle Eca ale pojem nekonečné semiózy nevede k tomu, že by interpretace neměla mít žádná kritéria (2011, s. 36). Eco říká, že v rámci teorie interpretace, i přesto, že mohou být texty čteny mnoha způsoby, musí existovat jistá shoda, a to v případě, když ne ve významech, které jsou do textu vloženy, tak ve významech, které v něm nejsou (2005, s. 54).

Pojetí literární kritiky se Eco věnoval ve své publikaci *O literatuře*, kterou zasvětil nejen literární kritice, ale různým problematikám týkající se literatury jako je například její funkce. Uvádí zde, že literární kritika jako „kritický žánr,“ lze v rámci diskurzu rozlišit třemi způsoby, a to na recenzi, literární historii a kritiku textu, přičemž u všech tří může docházet k jejich prolínání (Eco, 2004, s. 155).

Jako první zmiňuje Eco recenzi, která ve své podstatě může nabývat podobu dalších dvou složitějších následujících diskurzů, které budu uvádět, ale ve své nejjednodušší podobě se váže na „bezprostřednost, na krátkou dobu, která uběhne mezi vydáním díla, jeho přečtením a napsáním hodnocení“ (2004, s. 155). Recenze má podle známého sémiologa především informativní funkci a je diagnosticko-důvěrná, což znamená, že čtenář recenzentovi a jeho názoru na daný titul věří. „Recenze se v nejlepším případě může omezit na to, že poskytne

čtenářům povšechnou představu o díle, které dosud nečetli, a pak jim vnutit soud kritika (jeho vkusu),“ míní ve své publikaci Eco. (tamtéž, s. 155-156) Hoffmannová podobně uvádí, že recenze může mít informativní funkci a více explicitně hovoří také o funkci persvazivní, pokud recenzent připustí emocionální vyjádření a nedrží se věcné argumentace. Často se v případě recenze podle Hoffmannové totiž stává, že recenzenti ve své práci uvádí, zdali knihu čtenářům doporučují nebo nedoporučují. (Hoffmannová, 2016, s. 289)

Slovník žurnalistiky uvádí, že v případě recenze jde o náročnou činnost, která je „zpravidla prvotním soudem hodnoceného díla, který se pak stává materiálem pro další studie. Kvalitní recenze by se také měla vyslovit k zásadnímu smyslu díla“ (Čeňková, 2017, s. 198). Mimo to se z něj ale dozvíme, že dnes už takovéto recenze jen těžko najdeme, jelikož jich značně ubývá, a to v důsledku probíhající digitální doby, se kterou společně přišlo obrovské množství anotací a PR recenzí, v denním tisku, kde jde především o marketing a ziskovost pro nakladatelství (tamtéž). S tím také souvisí to, že v průběhu let došlo v oboru žurnalistiky ke značnému snížení financí a jak uvedl pro Český rozhlas kulturní publicista Miloš Hroch, jako jedny z prvních to pocítily kulturní rubriky, kde se zpočátku ze dvou stran stala jedna, poté se zrušila i ta a kulturní rubriky se objevovaly pouze ve víkendových přílohách, které po čase také zmizely (Petřík, 2023). A právě proto se do běžného mainstreamového tisku dostaly výše zmíněné PR recenze, protože právě z nich mají noviny finance, a ty opravdu kvalitní, které mohou mít rozsah i kritické studie, popřípadě eseje, se dnes objevují z větší části už jen v periodikách specificky zaměřených na kulturu či přímo literaturu.

Jako druhý diskurz literární kritiky uvádí Eco literární historii, v níž kritik hovoří o dílech, které by měl čtenář znát, a proto jsou dané texty před čtenářem pouze zmíněny či shrnuty. „Kritik, [bud'] spíše než že by nám dílo vysvětloval, poskytuje nám deník svých vlastních emocí prožitých během čtení, nevědomky v mistrovství snaží překonat předmět, kterému se pokorně věnuje, občas se mu to podaří (...)“ (2004, s. 156). Anebo se také může v rámci určitých kategorií a kritérií hodnocení snažit čtenářům ukázat, proč je daný text krásný. „Kritik v případě literární historie musí nezbytně udržet svůj rozbor na povinné úrovni povšechnosti.“ (Eco, 2004, s. 156-157)

V případě třetího, a tudíž posledního diskurzu, který Eco pojmenovává jako kritiku textu, musí kritik naopak u čtenáře předpokládat absolutní neznalost textu a teprve s jeho výkladem bude dílo poznávat. Čtenářovi je předkládáno, jak je text udělán, proč je dobře či špatně, že je vystavěn právě takto, proč nemohl být napsaný jiným způsobem apod. Kritik v tomto případě představuje daný text krok za krokem a čtenářům tím ukazuje, jak dílo funguje a proč tak

funguje. Hlavním principem je tedy pochopit daný text a následně ho čtenářům vyložit, což lze podle Eca udělat mnoha způsoby. „Ať už se ony způsoby člení jakkoliv, tato kritika nemůže být ničím jiným než sémiotickou analýzou textu.“ (tamtéž, s. 157) Je to tedy jediný způsob ze všech tří, který disponuje sémiotickým čtením textu, jenž, jak Eco uvádí, je „vlastnost opravdové kritiky“ (tamtéž). Důvodem pro takovýto soud je dle něj právě to, že recenzní kritika předkládá názor kritika, literární historie naopak prezentuje to, jakých odezev se daný titul dočkal, ale pouze sémiotické čtení umožňuje samostatný požitek z textu s jeho důvodným vysvětlením (tamtéž, s. 157-158).

Northrop Frye ve své publikaci *Anatomie kritiky: Čtyři eseje* pohlíží zvláště i na roli kritika, která se během let proměn vnímání literární kritiky taktéž změnila. Frye uvažuje nad tím, že pokud je předmětem zkoumání literární kritiky umění a samotné umění je ve své podstatě také kritikou, tak v tom případě je „kritika parazitní formou literárního vyjádření, uměním vycházejícím z již existujícího umění a druhotnou imitací tvůrčí energie.“ (2003, s. 18-19) Na základě tohoto uvažování by podle Fryeho byli kritici lidé se smyslem pro literární vkus, ale bez uměleckého nadání. „Kritici tvoří třídu jakýchsi kulturních prostředníků, kteří zprostředkovávají umění společnosti ve svůj vlastní prospěch, přičemž umělce jen využívají, čímž dráždí jeho příznivce.“ (tamtéž, s. 19) Autor dává do popředí, že má mít literární kritik znalosti ze svého oboru, který má neustále induktivně zkoumat, přičemž pojem ‚induktivní‘ podle něj inklinuje k vědeckosti, která podle něj „literární kritiku odlišuje od literárního parazitismu a od vnějšího kritického přístupu“ (tamtéž, s. 22-23).

Rozlišování literární kritiky a recenze je v zásadě odlišné podle toho, kdo je definuje. *Slovník žurnalistiky* ovšem uvádí, že v publicistice se pojem kritika používá pro „kritiku bohaté škály různých žánrů umění (literatury, filmu, hudby aj.) a žánrů stojících na pomezí umělecké tvorby a publicistiky (kritická esej aj.)“ (Čeňková, 2017, s. 136). Na druhou stranu už výše zmiňovaná recenze je zde vymezena jako „kriticky zaměřený druh publicistiky nebo odborného textu, který představuje nové dílo uměleckého charakteru (...). Dílo recenzent zařazuje do kontextu autorovy tvorby a posléze i do příslušného národního i světového uměleckého nebo publicistického kontextu.“ (Čeňková, 2017, s. 198)

Recenze jako taková může být zaměněna i s anotací. Podle *Akademického slovníku cizích slov* je anotace „stručná charakteristika slovesného díla s údaji o obsahu, zaměření, významu, autorovi, úpravě, určení aj.“ (Petráčeková, 2001, s. 55). Anotace mohou být ve své zásadě dvojího druhu, s nimiž se čtenáři setkávají především, a to anotace v odborném časopise a anotace nakladatelská (Šanderová, 2005, s. 43-44). Anotace v odborném časopise má čtenáře upozornit

na novou knihu, jež vyšla a říct o ní pár stručných informací. Anotace nakladatelská má ještě jiný účel, a to přimět potencionální čtenáře, aby si ji zakoupil. Často se objevuje v nakladatelských katalozích nebo jako reklama v jiném periodickém tisku. (tamtéž) „Anotace na rozdíl od recenze neobsahuje hodnocení knihy a obvykle v ní není ani prostor pro představení autora“ (tamtéž). Anotace díky své stručnosti a jednoduchosti může redakce vydat téměř ihned po vydání titulu, na druhou stranu recenze je složitější, knihu musí recenzent přečíst a následně vytvořit hodnotící text, takže oproti anotaci vychází se značným zpožděním (tamtéž).

V důsledku toho, že si jsou pojmy literární kritika a recenze velmi podobné a v dnešní době lze jejich použití jen těžko rozlišit na ‚zjednodušenou‘ recenzi a ‚komplexněji propracovanější‘ kritiku, nebude tato práce v analytické části brát zřetel na jejich striktní oddělování. Přesto ale bude autorka této práce rozlišovat mezi recenzí a pouhou anotací v závislosti na stále častější spolupráce různých nakladatelství s uživateli na Instagramu, kteří tam knihy hodnotí.

2.1.2 Interpretace

Pokud píše kritik o nějakém textu v zásadě se téměř nevyhne jeho interpretaci. Chrz s Čermákem publikovali v časopise *Teorie vědy* článek *Interpretace v narativním přístupu*, kde interpretaci definovali jako „explikaci implicitní složky procesů utváření významu“ (2011, s. 417 [online]).

Lexikon teorie literatury a kultury vymezuje interpretaci více podrobněji a v několika stupních. V tom užším je zde interpretace popsána jako „metodicky reflektovaný výklad písemných (teologických, právních, historických, literárních) děl, který je vědecky disciplinovaný, nikoli pouze naivní, řídí se měřítky hermeneutiky jakožto ‚umění rozumět,‘ dodržuje základní pravidlo hermeneutického kruhu, takže postupuje po spirále od části k celku a zpět.“ Poslední nejužší stupeň definuje interpretaci jako výklad uměleckých děl. (Hiebel, 2006, s. 347)

Literárně vědná interpretace je zde rozlišena na dvě sekce, a to na čistě filologickou interpretační výpověď, která závisí na vysvětlení, tedy na sémantickém a gramatickém objasnění současných, ale i starších textů, které jsou pro nás neznámé, a pak na výpověď estetickou (tamtéž).

V publikaci *Meze interpretace* Umberto Eco přichází s rozlišením dvojí interpretace, a to na sémantickou a kritickou. „Sémantická interpretace je výsledkem procesu, v němž adresát stojí před lineární manifestací textu a vyplňuje ji určitým významem,“ přičemž každý text, který je orientovaný na čtenáře si musí prvně poradit právě s tímto přístupem interpretace. (2005, s. 63-64) „Oproti tomu kritická interpretace je metajazykovou aktivitou, sémiotickým přístupem, který si klade za cíl popsat a vysvětlit, z jakých formálních důvodů určitý text produkuje danou reakci (a v tomto smyslu může rovněž nabývat podobu estetické analýzy),“ uvádí Eco zásadní rozdíl mezi ním vymezenými druhy interpretace, přičemž je možné, aby byl každý text interpretován oběma výše uvedenými způsoby, ale ne každý text oba druhy vědomě předpovídá (tamtéž).

Každý text se snaží si vytvořit tzv. modelové čtenáře, tedy čtenáře, kterému je dílo určeno, a tím pádem jsou v textu zvolené i jednotlivé prvky, kterým autor na modelového čtenáře cílí. Podle Eca existuje nevýslovný počet textů, které si snaží navrhnout takovéto dva čtenáře – „Na první neboli naivní rovině jde o to porozumět, co text říká sémanticky, a na druhé neboli kritické rovině jde o to ocenit způsob, jakým to text říká.“ (Eco, 2005, s. 64)

Blažíček ve své publikaci *Kritika a interpretace* píše, že „neexistuje žádný ‚metr,‘ jehož přiložením k dílu bychom získali míru jeho hodnoty, stejně jako neexistuje metoda zkoumání uměleckého díla, která by badateli bez estetického citu mohla být sebemenší oporou pro určení hodnoty díla“ (2002, s. 92). Tím autor dochází k tomu, že není možné dojít k hodnocení jakéhokoliv uměleckého díla bez určitého kritéria, které často nemusí být ani vědomé (Blažíček, s. 92-93).

Nejrozšířenějším kritériem hodnoty uměleckého díla je podle Blažíčka autenticita samotného díla. Kritériem této hodnoty však podle autora může být jen tehdy, je-li jeho praktická sdělovací funkce upozaděna, jelikož kdyby nebyla, text by byl neosobní, a tím pádem neautentický. (tamtéž, s. 89-90)

Interpretace díla je podle něj však velmi proměnlivá a každé dílo není pevně daným textem, ale textem, který vzniká znovu a znovu ve chvílích jeho četby na základě čtenářské tvůrčí aktivity. „Právě v této aktivitě je třeba hledat poslání každého díla, přičemž míra jeho hodnoty, jeho estetického účinku závisí na míře napětí mezi předpoklady danými textem a oním vždy nově vytvořeným ‚světem,‘ jímž je umělecké dílo.“ (tamtéž, s. 96-97)

S velmi podobnou teorií přichází i Jonathan Culler, který uvádí, že „interpretovat nějaké dílo znamená vyprávět příběh“ (2015, s. 74). Tím odkazuje k tomu, stejně jako psal Blažíček,

že umělecké dílo, v našem případě literární dílo, je interpretováno samotnými čtenáři v průběhu jejich čtení, popřípadě ve chvíli, kdy o knize s někým diskutují. Tento případ Culler považuje za tzv. neformální interpretaci. (Culler, 2015, s. 74-75) Formální interpretaci už přisuzuje lidem z oboru, tedy literárním kritikům a vědcům, u kterých předpokládá znalost z dané problematiky, a tudíž vědecktější a erudovanější pohled na věc. Sami ovšem také musí o své vlastní interpretaci a o její platnosti přesvědčit čtenářstvo, protože jinak ji ostatní nepřijmou (tamtéž). U obou forem interpretace dochází k jedné zásadní otázce, a to ‚o čem toto dílo skutečně je?‘ Důležitý přitom v interpretaci není konečný verdikt a jasná odpověď, ale samotný proces, kterým se kritik či čtenář k závěru dostávají. (Culler, 2015, s. 74-75)

Interpretaci je nutné brát jako společenskou praxi a z hlediska lepšího pochopení díla je pro ni velmi důležitý historický a společenský kontext. Culler poukazuje v tomto případě na to, že to, jak čte čtenář daný text, závisí na ‚horizontu očekávání,‘ na jehož základě dochází k následné interpretaci. ‚Čtenář devadesátých let dvacátého století bude k *Hamletovi* přistupovat s jinými očekáváními než Shakespearův současník.“ (Culler, 2015, s. 74) Horizont očekávání čtenářů může však ovlivňovat mnoho různých faktorů, přičemž z historického hlediska lze zmínit například ženský pohled na text napsaný v 18. století a který dnes bude ještě významně jiný, a to především z pohledu feministické teorie (tamtéž).

2.2 Sociální síť

Sociální sítě jsou jednou z forem nových médií, jež jsou velmi těžko definovatelné, ale mezi jednu jejich charakteristiku z mnoha patří také interaktivita, kterou uživatelé velice vítají, a to je také jeden z důvodů, proč jsou nová média, a právě také sociální sítě v dnešní společnosti tak významné.

Sociální síť bychom mohli definovat jako službu, která využívá digitální prostředí internetu, ke kterému je možné se připojit pomocí počítače, notebooku, chytrého telefonu, či tabletu. Pohybuje se na ní komunita jednotlivců, kteří spolu mohou navzájem komunikovat, posílat si zprávy, předávat různé informace či dokonce spolupracovat na společných aktivitách. (Ray, nedatováno [online]) V tomto případě se může jednat o různé otevřené či uzavřené skupiny na Facebooku, skupiny na WhatsAppu, Instagramu či jiných sociálních sítích. David Knoke a Song Yang definují ve své knize *Social Network Analysis* sociální síť jako „strukturu tvořenou souborem aktérů, z nichž někteří členové jsou propojeni souborem jednoho nebo více vztahů.“ (Knoke, 2008, s. 8) Přičemž uvádí, že tyto dvě základní složky jsou společné pro

většinu definic sociálních sítí, kdy zmiňují Wellmanovu a Berkowitzovu definici, která říká, že „sociální struktury lze reprezentovat jako sítě – množiny uzlů (nebo členy sociálního systému) a množiny vazeb znázorňující jejich vzájemné propojení.“ (tamtéž) Právě uzly a vazby pak Knoke a Yang považují za nezbytné složky kterékoliv sociální sítě, jež zde představují jejich aktéry a vztahy mezi nimi samotnými (Knoke, 2008, s. 6). Jak ale autoři také uvádí „různé typy vazeb identifikují různé sítě, i když se pozorování omezují na stejný soubor faktorů“ (Knoke, 2008, s. 8).

Dnešní společnost si bez nich už jen těžko dokáže představit existenci svých životů. To ve své podstatě popisuje i v celé své publikaci *Media Life* Mark Deuze, podle kterého žijeme zcela plně ve světě médií a která našimi životy natolik prostupují, že je jen těžko uvažovat nad existencí médií vně náš vlastní život (Deuze, 2016).

Příkladem může být už jen takový smartphone, který vlastní značná část lidí a který je propojený s internetem, tudíž můžeme být na něm, a tím pádem i na sociálních sítích víceméně neustále (Deuze, 2016, s. 8). Nové výzkumy AMI Digital přišly s tím, že hlavním trendem v České republice je připojování na sociální sítě právě přes chytré telefony. Tento trend začal nastupovat v roce 2016, přičemž od stejného roku upadá četnost připojování na sítě přes stolní počítač i notebook. (AMI Digital, 2022 [online]) Ovšem navštěvování sociálních sítí díky tomu neklesá, nýbrž naopak. To nicméně dokazuje, že díky mobilitě malého zařízení už nejsou uživatelé závislí tzv. na židli u stolu, ale pokud se chtějí připojit na svoji sociální síť, mohou to dělat i za chůze do práce apod.

V České republice se na sociální sítě každý den připojuje téměř 80 % uživatelů a průměrně na nich tráví dvě a třičtvrtě hodiny denně. Nárůst byl zaznamenáný počátkem covidové pandemie, ovšem ani letos tato průměrná doba neklesla. (AMI Digital, 2022 [online]) Předpoklad, že sociální sítě využívá nejvíce mladá generace a senioři k ní nemají téměř žádný vztah, se stává zastaralým názorem. V ČR podle průzkumu jsou sice sociální sítě nejvíce využívány mladší generací od 15 do 29 let, ovšem s přibývajícím věkem se procento drží stále nad 50 %, a to i v případě lidí nad 60 let, jež 57 % tráví nejméně jednu hodinu právě na sociálních sítích. (tamtéž)

Sociální sítě začaly vznikat spolu se vznikem a následným rozvojem nových médií, ačkoliv je tento pojem znám už od roku 1954, přičemž s ním přišel profesor londýnské ekonomické univerzity John A. Barnes. V jeho pojetí ale ještě nešlo o spojení s internetem a novými médii. Barnes zkoumal sociální vazby mezi rybáři a na základě pozorování došel

k závěru, že společnost tvoří tzv. sociální síť, ve které jde o skupinu lidí, jež pojí rodinné vazby, vztahy v práci či různé koníčky. (Pfouts, Safier, 1981 [online]) Jednou z úplně prvních sociálních sítí, která využívala už Web 2.0, byla sixDegrees.com. Tato síť byla spuštěna už v roce 1997 a jejím cílem bylo dovolovat přihlášeným uživatelům vytvářet si vlastní profily, hledat své přátele a možnost komunikovat s nimi. Kvůli finanční neúnosnosti ale musela být síť roku 2001 odpojena. (Ray, nedatováno [online])

Po ní však přichází ve světě už mnohem známější MySpace.com. První verze tohoto serveru byla spuštěna roku 2003, a to po deseti dnech jejího vývoje. Na počátku tisíciletí byla tato sociální síť naprostým fenoménem a její schopnost dokazuje i to, že funguje dodnes. Nicméně po roce 2008 její obliba začíná upadat s rozvojem Facebooku, který je dodnes na prvních příčkách nejpoužívanějších sociálních sítí. (tamtéž)

Facebook, který roku 2004 založil Mark Zuckerberg spolu s Dustinem Moskovitzem, se začal od jeho počátků velmi rozvíjet a aby se vznikem a vývojem nových sítí udržel krok, musel sledovat vyvíjející se trendy a podle nich přidávat nové funkce. Podle nejnovějších průzkumů AMI Digital Index za rok 2022 je Facebook stále nejužívanější sítí mezi uživateli v ČR s tím, že je na něm nyní větší procento starší populace od 30 let a výše. (AMI Digital, 2022 [online]) Po Facebooku patří mezi další oblíbené sítě například Youtube, WhatsApp nebo Instagram, (Statista.com, 2022 [online]) přičemž dvě poslední zmíněné jsou pod stejnou společností jako Facebook. Každá z těchto sociálních sítí má svá vlastní specifika. Například na Youtube uživatelé chodí sledovat videa vytvářená jinými uživateli či je tam chodí sami tvořit. WhatsApp na druhou stranu slouží spíše k chatování s přáteli nebo k videohovorům. Na druhou stranu některé sociální sítě, aby byly konkurenceschopné, se snaží vytvářet nové funkce. Nejnovějším trendem se stala krátká videa, která mohou být pouze zábavná, ale také informativní. Tento trend začal stoupat se vznikem TikToku, což je sociální síť vytvořená čínskou společností ByteDance a slouží především k přidávání krátkých videí (TikTok, 2023 [online]). S tím začaly pracovat i jiné sociální sítě, a tak na Instagramu vznikly tzv. Instagram Reels, které chtěly TikToku konkurovat. (Černovský, 2021 [online]) Dnes, i když je stále mezi uživateli na prvních příčkách Facebook a Youtube, které silně dohání Instagram, se do popředí dostává právě TikTok a postupně i dříve zapomenutý Snapchat, jež podle AMI Digital hodně ovlivňují obsahové trendy a do budoucna by mohly nabrat významný počet uživatelů. (AMI Digital, 2022 [online])

Lidé si zprvu chodili na sociální sítě chatovat a komunikovat s přáteli. S postupným rozvojem nových funkcí se samozřejmě začaly objevovat i nové náplně sociálních sítí, přičemž jednou z nich byla funkce informativní, ale kontakt s přáteli dlouhodobě zůstával na prvních

příčkách. V minulém roce i s přispěním informační obezity kontakt s přáteli ale poprvé nahradila zábavní složka (AMI Digital, 2022 [online]).

2.2.1 Instagram

Sociální síť Instagram je na předních příčkách nejpoužívanějších sítí mezi uživateli po celém světě, což mimo jiné dokazují statistiky, podle kterých Instagram měsíčně navštíví na 6 miliard osob. (Bianchi, 2023 [online]) Pro tuto práci je nezbytné jej charakterizovat, jelikož autorka proměnu literární recenze bude demonstrovat právě na něm, a to nejen z důvodu jeho popularity mezi uživateli a zvláště čtenáři, ale také díky vzniklému fenoménu bookstagram.

Instagram se od svého vzniku několikrát proměnil a ze základního principu sdílení fotografií vzešla obrovská síť, kterou využívají firmy pro svoji propagaci, propagaci svých produktů ale i služeb. Zpočátku se jednalo pouze o mobilní aplikaci, se kterou v roce 2010 přišli američtí vývojáři Kevin Systrom a Mike Krieger a která nabízela svým registrovaným uživatelům sdílet jejich fotografie (Blystone, 2022 [online]). Do aplikace se během prvního dne jejího spuštění zaregistrovalo 25 000 lidí (Instagram, 2010 [online]) a na konci prvního týdne si jich aplikaci stáhlo sto tisíc. Do dvou měsíců Instagram zaznamenal na dva miliony uživatelů (Blystone, 2022 [online]).

Původní název Instagramu byl Burbn, ale oproti své pozdější přejmenované verzi byl zahlcený funkcemi. Ihned se ukázalo, že aplikace nebude mít větší šanci uspět, jelikož byla příliš složitá, a proto byly všechny funkce, až na přidávání fotografií, jejich komentování a lajkování, odstraněny (Blystone, 2022 [online]). V této chvíli se tvůrci rozhodli dát aplikaci jiný název, který vznikl složeninou slov *instant (camera)* a *telegram*. Vývojáři se poté začali soustředit na minimalistický vzhled celé sítě a dbali především na její jednoduchost. (tamtéž)

Vývoj a využití Instagramu

V roce 2012 Facebook⁶ odkoupil Instagram, který si dodnes ponechal. Změny, které na něm postupně učinil, se děly v závislosti na vývoji nových trendů a s příbytkem nových sítí.

⁶ Přejmenovaný na Meta Platforms, který vlastní několik sociálních sítí, mezi něž patří Facebook, Facebook Messenger, Instagram, WhatsApp a Workplace. Společnost tak vytváří tzv. metaverse, ve které všechny aplikace propojuje. (Meta, 2023 [online])

Například krátce po nástupu Snapchatu,⁷ který začínal být ve své době velmi populární, od něho Instagram okopíroval několik funkcí, mezi nimiž byly například různé efekty, kterými disponovala čočka fotoaparátu. Převzal také dodnes velmi využívané InstaStories, (AMI Digital, 2022 [online]) což je hlavní funkce Snapchatu a po jejím přidání do Instagramu se Snapchat zdál být pro některé uživatele vlastníci Instagram spíše zbytečnou aplikací navíc. Stories jsou ve své podstatě několikasekundová videa nebo fotografie, která se objevují po dobu 24 hodin a poté zmizí. Každý uživatel si také může na Instagramu zvolit, zdali chce mít soukromý nebo veřejný účet. V případě soukromého účtu se Stories, ale i další obsah v podobě trvalých fotografií zobrazuje pouze přidaným přátelům. Tato funkce přibyla na Instagramu ale až v roce 2016 (Horáková, 2020 [online]). Ještě před tím, se na ni ale dostal roku 2013 Direct – možnost, která uživatelům dovoľovala posílat lidem soukromé zprávy. (tamtéž) Tím se Instagram začal stávat typickou sociální sítí, ve které spolu mohou přátelé komunikovat, ale stále si zakládal především na vizuální tvorbě uživatelů.

Ve své minimalistické vizáži je tato síť typická fotografiemi, které jsou na ni vyobrazeny ve čtvercovém formátu. Uživatelé tu mají krom pouhého přidávání obrázků možnost je přímo v aplikaci upravovat, a to na základě již přednastavených filtrů, kde je možnost upravovat jas, kontrast, stíny, nabízí se jim i možnost otáčení fotografie. Kromě toho mají uživatelé při publikování fotografie možnost k ní přidat tzv. geotag, což je ve své podstatě místo jejího pořízení (Stoltzfus, 2021 [online]) nebo označovat lidi, kteří jsou na ní přítomni. V procesu publikování obrázku mohou uživatelé také využít i paralelního sdílení na svých dalších profilech na Facebooku, Twitteru nebo Tumblr.

Před konečným publikováním fotografie mají uživatelé možnost dát k ní popisek o maximální délce 2 200 znaků. Protože ale na této síti dominuje spíše estetický vzhled vizuálních příspěvků, uživatelé píšou často pouze krátké popisky. S tímto pracují i firmy, které takto využívají Instagram ke své propagaci – uživatelé jen zřídka čtou pod fotografiemi dlouhé texty. (Baráková, 2021 [online])

Instagram taktéž pracuje s omezeným počtem hashtagů, kterých může být pod příspěvkem nanejvýš 30. (tamtéž) Hashtagy jsou na Instagramu velmi často používány, ale vyplatí se především v případě veřejného účtu. V případě užívání hashtagů u příspěvků na

⁷ Jedná se o sociální síť populární především mezi teenagery. Slouží hlavně k zaslání fotografií, které mají po zhlédnutí zmizet. Snapchat byl zpočátku specifický v tom, že nabízel přes čočku fotoaparátu různé filtry a efekty. Dnes už touto funkcí disponuje také Instagram. (Elgersma, 2018)

veřejném účtu, se takové fotografie kategorizují pod dané hashtagy jako pod štítky a díky tomu specifický příspěvek může vidět větší množství lidí. Hashtagy se kategorizují podle svých názvů, a kromě toho se dají sledovat⁸ stejně jako jednotliví uživatelé. (Help.twitter.com, 2023) Napomáhají tak vyhledávat či sledovat příspěvky s podobným tématem a díky tomu jsou více zobrazovány a mohou tak získat i více srdíček, která na Instagramu představují kladné hodnocení jako na Facebooku lajk, tedy označení „to se mi líbí.“ Skrze hashtagy je možné také získat více sledujících,⁹ čehož opět náležitě využívají především různé firmy, společnosti, ale i influenceři.

Hashtag je klávesová zkratka představující symbol dvojkřížku (#), za který uživatelé připsují fráze nebo slova, jež co možná nejpřesněji a v co nejkratší formě vystihují daný příspěvek. Původně s nimi přišel Twitter, ale jejich popularita stoupla natolik, že je začaly užívat i další sociální sítě.¹⁰(tamtéž)

Poslední velkou inspirací Instagramu byla sociální síť TikTok, podle jejíž předlohy vznikly v polovině roku 2020 na Instagramu Reels, což je formát krátkých videosekvencí. Oproti TikToku, který na principu krátkých videí funguje, se Instagram Reels liší délkou, která dovoluje nahrávku o 90 vteřinách, u TikToku to je 10 minut.¹¹ (Černovský, 2021 [online]) Toto časové vymezení bylo však nastaveno až v roce 2022. Ještě předtím délka Instagram Reels dosahovala rozmezí od 15 do 30 sekund, kde u TikToku toto rozpětí bylo mnohem větší, a to od 3 do 60 sekund. (tamtéž) Protože je Instagram především mobilní aplikace, do které vývojáři sice umožnili nahlížet i přes stolní počítač, nelze přes něj ale přidávat žádné příspěvky, a právě k tomu je nutný smartphone.

Výzkum Lauren Wallis

V další kapitole bude představen výzkum studentské knihovnice Lauren Wallis, která v současnosti působí na Univerzitě v Delaware ve Spojených státech. Výzkum se především zaměřoval na umírnění úzkosti studentů prvních ročníků vysokých škol z univerzitních knihoven. Praktiky využití k tomuto cíli, při kterých studenti využívali Instagram tím, že na

⁸ Využívá se anglický ekvivalent follow.

⁹ Využívá se anglický ekvivalent followers.

¹⁰ Jako jedny z dalších se začaly přidávat Pinterest, Google+, Facebook a také Instagram (Miles, 2014, s. 24).

¹¹ K červnu 2022

něm publikovali knihy z knihovny či její prostředí, lze svým způsobem považovat za prvopočátky bookstagramu.

Výzkum započal se studenty prvního ročníku alabamské univerzity Montevallo na podzim roku 2013 a zabýval se programem, který nesl název „*Instagram s průvodcem pro první ročník výuky anglické kompozice*¹².“ (Wallis, 2014, s. 181[online]) Jeho cílem bylo uvést a seznámit studenty s akademickou knihovnou, která pro ně představovala neznámé prostředí, pomocí už tehdy dobře známé sociální sítě Instagram, na níž vytvářeli online obsah reprezentující jejich zkušenosti (tamtéž). Umírnění strachu a úzkosti z akademických knihoven mělo v konečném důsledku sloužit k tomu, aby byla u studentů zvýšena motivace k bádání, díky kterému by se stali schopnými výzkumníky (tamtéž, s. 182).

Pro projekt bylo důležité zapojit studenty jako samotné uživatele univerzitní knihovny, čehož bylo dosaženo zadáním několika úkolů, které byly prezentovány na Instagramu. Jednalo se o fotografie pořizované v knihovně, ke kterým studenti přidávali různé popisky a hashtagy. Aby knihovníci zapojili studenty jako uživatele vysokoškolských knihoven, vyvíjejí dokonce aktivní výuková cvičení, kampaně na sociálních sítích, hry či pečlivě vypracované výzkumné průvodce. (tamtéž, s. 182)

Sociální síť Instagram Wallis zvolila kvůli její popularitě mezi mnoha vysokoškolskými studenty a také kvůli její jednoduchosti, protože zvolená metoda může být jako výukový prvek využívána stále. (tamtéž, s. 182) Wallis využila školních tabletů a nainstalovala do nich Instagram. Založila na něm účet s názvem *@umlibrary*, ke kterému se přihlásila na všech tabletech. Poté se studenti rozdělili do skupiny po 3 až 5 členech. Každá skupina dostala jeden tablet a jejich úkolem bylo během 30 minut reagovat fotografiemi na Instagramu na následujících zadání:

- nejpodivnější kniha v referenční části
- něco matoucího
- nejlepší studijní místo
- určitý knižní titul (každá skupina dostala jiný název knihy)
- vaše skupina s pracovníkem knihovny
- DVD, na které se chcete podívat (Wallis, 2014, s. 183[online])

¹² Původní znění „*guided Instagram program for first-year English composition classes.*“

Už podle výše uvedených zadání je patrné, že úkoly byly velmi volné a studenti mohli být ve svém vlastním způsobu prezentace velmi kreativní. Jediný úkol s konkrétnějším cílem bylo vyhledat název určité knihy, který měla každá skupina jiný, v knihovním katalogu a poté ji v knihovně najít. Po uplynutí času na zadané úkoly se studenti vrátili a společně si s Wallis prohlédli své fotografie, o kterých následně vedli otevřenou diskuzi. Studenti si tak navzájem mohli sdělit informace o chodu a službách knihovny, které během svého průzkumu zaznamenali. (tamtéž)

Z výzkumu vzešla zajímavost týkající se hashtagů, které studenti používali při publikování svých příspěvků. Tyto hashtagy byly totiž podobné tomu, čemu se v knihovně v angličtině říká „controlled vocabulary“ neboli „řízená slovní zásoba.“¹³ (tamtéž, s. 183-184) Celý projekt funguje dodnes a účet, na který studenti z univerzity Montevallo přidávají své příspěvky lze stále na Instagramu najít pod účtem *@umlibrary*.

2.2.2 Bookstagram

V následující kapitole se budu věnovat bookstagramu jakožto jedné z hlavních výzkumných složek této práce. Budu se snažit obsáhnout, co to bookstagram je, k čemu slouží a jak s ním jeho uživatelé nakládají. Je také nutno podotknout, že bookstagram se začal rozvíjet už v době vzestupu Instagramu, a to i v ČR. Nicméně plně čtenáře pobývajících na sociálních sítích zasáhl až o několik let později, proto se dá stále mluvit o poměrně novém fenoménu, který se stal velmi populárním, ale kterého, vzhledem k rychlému rozvoji, začal svojí popularitou dohánět tzv. booktok.¹⁴ V tomto případě se jedná o knižní komunitu na sociální síti TikTok,¹⁵ jež v posledních měsících začala být mezi uživateli velmi oblíbená.

Kvůli rychlosti, se kterou se tu bookstagram objevil, existuje jen velmi málo výzkumů v této oblasti. V rámci ČR se bookstagramu, potažmo obecně knižnímu influencerství zahrnující knižní komunity na různých sociálních sítích, věnuje v ČR několik málo bakalářských prací a jedna diplomová, které se začaly objevovat až kolem roku 2020. Je tedy patrné, že jde ve své podstatě skutečně o poměrně nový trend, který není příliš probádán.

¹³ „Řízená slovní zásoba je organizované uspořádání slov a frází, které se používají k procházení a/nebo vyhledávání seznamu hesel obsahu. Obvykle zahrnuje preferované a variantní termíny a má definovaný rozsah nebo popisuje určitou oblast“ (Harpring, 2010, s. 12).

¹⁴ Složení slov „book“ (v angličtině „kniha“) a Tok jako poslední slabika od slova „TikTok.“

¹⁵ Jedná se o sociální síť, která je uzpůsobená pro vytváření, sdílení a sledování videí. Videá jsou často v délce 3 až 10 minut a je zde možné najít témata všeho druhu přes zábavní až po ty informační (Černovský, 2021 [online])

Ohledně bookstagramu se výzkumy nezabývají ani tak samotnými „recenzemi“ potažmo krátkými popisky přiloženými ke knižní fotografii, ale spíše funkcí, kterou tyto příspěvky vykonávají – tedy, že se stávají marketingovou strategií některých nakladatelství. Tímto tématem se zabývala i Adéla Fejfarová (2022) se svojí diplomovou prací *Role knižních influencerů ve vztahu k nakladatelům*. Práce byla obhájena po odevzdání diplomových tezí, a proto jsem se s ní ihned seznámila. Autorka se v ní zaměřuje na využívání knižního influencerství jako marketingového nástroje pro nakladatele a knihkupce, z čehož jí vplynuly zajímavé závěry. Podle jejího výzkumu, kde vedla rozhovory s knižními influencersy, nakladateli a knihkupci, vychází, že knižní influencerství na Instagramu se velmi rozšiřuje a mezi mladými čtenáři se stává čím dál tím více populární. Díky této popularitě začali knižní influenceré ovlivňovat trh a nakladatelské ediční plány, a to také zapříčinilo vznik a rozšíření tzv. influencer marketingu. (Fejfarová, 2022) Uvádí však také, že vývoj knižního trhu považovali literární kritici za svoji odpovědnost, tento trend se ale postupně mění. Zajímavým poznatkem je ovšem také to, že knižní influencerství se podle jejích dat rozšiřuje spíše kvantitativně, tedy že se do knižní komunity influencerů přidává stále více lidí, ale kvalitativně stagnuje, což popisuje tak, že vznikající knižní účty se tolik neprofesionalizují a mají malý počet sledujících na to, aby mohly navázat s nějakým nakladatelstvím spolupráci. (Fejfarová, 2022) Z její práce vyvstává zajímavá myšlenka, a to, zdali rozrůstající se trend knižního influencerství na Instagramu nebude po čase uživateli a čtenáři považován pouze za komerční reklamu ze stran nakladatelství, kdy knižní příspěvky ztratí svoji autenticitu. (Fejfarová, 2022)

V současné době není vůbec k podivu, že se sociální sítě využívají ke všem možným aktivitám, a dokonce i ke čtení, které bylo dříve především samostatnou činností a jež se na ně postupně dostalo. Začaly se vytvářet knižní komunity, a to už na prvních významných sítích jako je například Facebook, kde se zakládaly buď soukromé či veřejné skupiny a kde lidé mohli o přečtených knihách debatovat. Nemuseli tak docházet do žádných čtecích klubů, které se často ještě i dnes vyskytují hlavně ve větších městech a lidé z menších vesnic se k nim dostávali obtížněji – to sociální sítě prolomily.

Poté se knižní komunity začaly objevovat i na Youtube,¹⁶ pro které se vžil název booktube.¹⁷ Tento formát byl už mnohem interaktivnější s tím, že si lidé začali vytvářet své účty

¹⁶ Sociální síť YouTube je bezplatná webová stránka určená ke sdílení videí a která usnadňuje sledování online videí. Uživatelé mohou také vytvářet a nahrávat vlastní videa a sdílet je s ostatními (GCFGlobal.org, 2023 [online])

¹⁷ Opět složení slov „book“ a Tube jako poslední slabika slova YouTube.

a kanály, kam přidávali vlastní videa a ve kterých mluvili o knihách různým způsobem. Tento formát funguje dodnes. Lidé tam chodí knihy hodnotit, což lze svým způsobem nazvat jako mluvené recenze a samotní uživatelé je pod videi nazývají anglickým názvem jako *knižní wrap up*. Na Youtube se objevují především měsíční knižní wrap upy, jelikož v rámci videa jde o náročnější formát. Video se musí sestříhávat, dochází k přerokům a podobně, proto knižní influenceri raději využívají měsíčních zhodnocení. Nejde však pouze o recenze, které se na booktube objevují. Lidé zde mluví o knihách, které si pořídili a chtějí přečíst, dělají se různá bookshelf tour,¹⁸ vytváří i shrnutí jejich nejlepších či nejhorších přečtených knih za daný rok apod.

Definice pojmu bookstagram

Je tedy patrné, že bookstagram vznikl na sociální síti Instagram a že se jedná o účty, které se věnují knihám nebo obecně čtenářství. Dříve se tento pojem používal jako hashtag například pod fotografií knihy, knihovny apod. Až později se z něho stalo pojmenování pro tzv. komunitu lidí na Instagramu, kteří své účty zakládají na krátkém recenzování knih. (Reddan, 2022, s. 6 [online]) Osobě, která se na tomto poli pohybuje se říká bookstagramer či bookstagramerka¹⁹ a její činnost je v Česku nazývána jako bookstagramování.

Některé takové účty jsou založené pouze na knihy a čtení, jiné se skládají z recenzování a zároveň osobního života daného recenzenta. Toto prokládání hraje na Instagramu, ale také kdekoliv jinde na sociálních sítích velmi důležitou roli. Na bookstagram chodí čtenáři hledat inspiraci ke čtení. Zajímá je, jak se komu daná kniha líbila či nelíbila a zdali ji chtějí věnovat svůj čas. Čas je v dnešní době velmi drahá komodita a s tím, jak funguje knižní trh, je pro čtenáře důležité si umět vybrat správný titul, který se jim bude v rámci jejich vlastních literárních preferencí líbit, protože nechtějí v dnešní zrychlené době číst pro ně něco průměrného či dokonce podprůměrného.

Svaz českých knihkupců a nakladatelů každý rok vydává zprávu o českém knižním trhu a podle té nejnovější za rok 2021/2022, jen privátní vydavatelé knih na území ČR s větším nákladem než 100 za rok 2021, dohromady vydali 3898 titulů (Svaz českých knihkupců

¹⁸ Název převzatý z angličtiny a používaný v knižních komunitách. Jedná se o prohlídku knihovny, kterou uživatelé na svém videu ukazují, jak vypadá.

¹⁹ Také se užívá obecnější pojem influencer/ka, který vychází z anglického influence, tedy ovlivňovat. Influencer by se v tomto případě dal přeložit jako ovlivňovatel.

a nakladatelů, 2022, s. 15 [online]). Už tak se jedná o poměrně široký výběr české knižní produkce, jenže ve výše zmíněném čísle nejsou započítáni privátní vydavatelé knih s menším nákladem, než je 100 knih za rok, nejsou v něm vysokoškolská nakladatelství, samonáklady a další. Skutečné číslo celkového nákladu lze zjistit podle databáze Česká národní bibliografie, která udává, že v ČR bylo vydáno celkem 14 200 titulů za rok 2021 (tamtéž, s. 10). Při takto velkém výběru se člověk velmi lehce ztratí, po které knize sáhnout, a to už i pravidelní čtenáři to mají náročné, nemluvě o těch začínajících.

Jedním z vodítek kvalitní literatury mohou být i literární ceny, kde porotci z literárních kruhů nominují díla a z nich následně vybírají vítěze. Nicméně známkou kvality by měl být nejen vítěz, ale už i samotní nominovaní. Mezi nejznámější literární ceny v ČR patří Magnesia Litera, která si přímo klade za cíl propagovat kvalitní literaturu (Magnesia-litera.cz, 2023 [online]). Ceny uděluje nově ve čtrnácti kategoriích, kam oproti předešlému roku přibyla i žánrová literatura. Oceňována je tak Kniha roku, Litera za prózu, Litera za poezii, Litera za knihu pro děti a mládež, Litera za naučnou literaturu, Litera za nakladatelský čin, Litera za publicistiku, DILIA Litera za debut roku, Litera za překladovou knihu, Litera za fantastiku, Litera za detektivku a Litera za humoristickou knihu. Poté čtenáři vybírají nejoblíbenější českou knihu vydanou za předešlý rok v kategorii Kosmas čtenářů. A jako poslední Magnesia Litera oceňuje v kategorii Cena Magnesia za přínos knižní kultuře. (tamtéž) Po proběhlé nominaci knih ve všech těchto kategoriích lze vidět, jak se všechna knihkupectví těmito tituly plní, právě v očekávání, že čtenáři budou nominované knihy vyhledávat.

Influencer

Není neobvyklé, že jako ve všem mají lidé i ve čtení různý vkus, a tak to, co porotci vyberou jako to nejlepší za uběhlý rok, neznamená, že sedne každému. A právě tady začínají hrát důležitou roli knižní influenceři, mezi které patří booktubeři, booktokeri i bookstagrameri.

Významnou roli na bookstagramu zastává právě influencer, tedy osoba, která ovlivňuje či přímo mění způsob chování ostatních lidí (Cambridge English Dictionary, 2023 [online]). Influencery je možné v dnešní době vidět hlavně v online prostředí, a to především na sociálních sítích jako je Facebook, Youtube, Instagram, TikTok, Snapchat a dalších. „Influenceri jsou osoby působící na sociálních médiích, které představují nový typ nezávislých, třetích stran, jež utvářejí postoje publika prostřednictvím blogů, tweetů a dalších kanálů sociálních médií“ (Freberg, 2010, s. 1). Influenceři mohou ovlivňovat své sledující víceméně

ve všech možných tématech od koupě či nekoupě určitých produktů po změnu názorů či životního stylu. Jde ale také o osoby, které se stávají zdrojem inspirace jak pro velké množství uživatelů, tak i pro vyhraněné skupiny se specifickými zájmy, které daného influencera sledují kvůli jeho názorům, doporučení, radám nebo i proto, že rádi sledují jeho či její sdílený osobní život.

Influencerem nemusí být ovšem známá či velmi slavná osobnost, ale stávají se jí i obyčejní uživatelé, kteří se věnují například nějakému určitému tématu, mají své zaměření typu bookstagram a svůj profil spravují takovým způsobem, že se na něj ostatní uživatelé rádi vrací, sledují daný profil, komentují jeho příspěvky, důvěřují mu a svým způsobem je ovlivňuje v jejich konání či smýšlení. „Protože mají sledující tendenci oceňovat rady influencerů kvůli jejich odbornosti v určitých tématech, je pro influencersy zásadní udržovat si důvěryhodnost, aby posílili své vztahy se svými sledujícími“ (Belanche, 2021, s. 1 [online]) Hlavním důvodem, proč lidé věří názorům influencerů více než reklamě jednotlivých značek či společností, je podle průzkumu Olapic jejich autenticita, ačkoliv si je většina spotřebitelů vědoma, že někteří influenceri jsou za propagaci produktů placeni (Rodger, 2017 [online]) Přičemž podle výzkumu téměř jedna třetina spotřebitelů uvedla, že si zakoupila nějaký produkt či službu na základě doporučení influencerů a 44 % všech zkoumaných respondentů odpovědělo, že zvažovali nákup produktu nebo služby na základě příspěvku influencera (tamtéž). Průzkum si objednala společnost Olapic u firmy CITE Research. Zúčastnilo se ho 4 000 aktivních spotřebitelů sociálních médií ve věku 16–61 let v USA, Velké Británii, Francii a Německu. Cílem bylo lépe porozumět psychologii, která stojí za tím, proč spotřebitelé sledují, poslouchají a důvěřují influencerům na sociálních sítích a jak na základě těchto doporučení jednají. (tamtéž)

Z influencerů se tak stali nejen názoroví vůdci,²⁰ ale můžeme říci, že se z nich stali i gatekeeperi,²¹ kteří určují, o co se budou jejich sledující zajímat, čímž také nastolují jistou agendu. To mohou dělat jak za účelem propagace, tak ze své vlastní vůle.

²⁰ V odborné literatuře jsou nazýváni jako tzv. opinion leaders. Podle Reifové jde o členy skupiny, kteří se aktivněji zajímají o informace z oficiálních zdrojů (především seriózních médií), a tudíž mají více znalostí než ostatní. Zároveň jde o lidi, jež mají velký vliv na své okolí, a proto u nich dochází ke dvoustupňovému toku komunikace, kdy oficiální informace z médií přechází prvně k opinion leaders a od nich poté k ostatním lidem v jejich okolí. (Jungová, 2004, s. 288-289)

²¹ V českém překladu to jsou tzv. strážci brány, ale používá se pouze anglický ekvivalent gatekeeper/s. Jedná se o lidi působící především v mediálních organizacích, kteří rozhodují o tom, jaká témata a události se dostanou k veřejnosti, tudíž rozhodují o tom, jaké informace mediální organizace zpracují a předají dál a které přes tzv. informační bránu neprojdou. Jde ovšem pouze o jednu úroveň gatekeepingu, který prochází vícero úrovněmi, a proto celý proces propouštění informací do společnosti nezávisí pouze na samotných gatekeeperech. (Škodová, 2004, s. 70-71)

Bookstagramer

Influenceri mohou ovlivňovat rozhodování i v oblasti knižních nákupů, proto nakladatelství využívají komunitu bookstagramu k propagaci vlastních knih. Často se může tedy stát, že si nějaké nakladatelství vyhledá určitý bookstagram, často se tak může dít pomocí hashtagů, a danému člověku vlastnícímu bookstagram poté nabídne spolupráci v podobě zaslání knihy zdarma s tím, že na ni influencer udělá na svém profilu recenzi. Podle Zamiry Rahim si bookstagramové profily zakládají ve velké míře především mladé ženy a mnohem častěji, nežli je klasika či jiná beletrie se v bookstagramové komunitě objevují profily s young adult literaturou a fantasy (2019 [online]). Leena Normingtonová, která pracuje pro Penguin Random House jako producentka videí na YouTube a podcastů pro vydavatelství Vintage, řekla, že pokud přemýšlí o přečtení nějaké knihy, spíše bude věřit bookstagramerovi nežli novináři, který napsal jednu tradiční recenzi do novin. „Ten [recenzent] nemá zpětný katalog příspěvků, který bych si mohla prolistovat a zjistit, jestli se mu líbí stejné knihy jako mně. Když je to člověk na Instagramu, je tam více souvislostí.“ (Rahim, 2019 [online]) Tím autorka poukazuje na fakt, že u jednotlivých bookstagramerů je vidět jejich celá historie příspěvků na jednom místě, kde mohou čtenáři vidět, zdali bookstagramer hodnotí knihy, které sami čtenáři čtou či chtějí číst, ale krom toho vidí i to, jak dané tituly hodnotili. Pokud bookstagramer hodnotí knihy, které čtenáři už četli a vzájemně se shodnou, je to pro čtenáře znamením, že si sednou společně ve vkusu. (Rahim, 2019 [online]) Rahim ovšem také upozorňuje na fakt, že „příspěvky postrádají nuance promyšlené kritiky, ale jejich stručnost je součástí půvabu.“ (2019 [online]). Jsou i tací čtenáři, kteří obecně bookstagram, přidávání hashtagů pod příspěvky a sponzoring, považují za ničení čistoty literárního světa, ovšem samotní bookstagrameré tuto komunitu vnímají jako podporu lásky ke čtení. Na druhou stranu nakladatelé vidí v jejich příspěvcích cenný marketingový nástroj. (Rahim, 2019 [online])

V dnešní době je však tolik bookstagramerů, že si jednotlivá nakladatelství velmi dobře vybírají bookstagramery, které jsou ochotni s propagací oslovit. Není to pravidlem, ale je více pravděpodobné, že si nakladatelství vybere influencera, který má svůj účet alespoň rok, je na něm pravidelně aktivní se svými příspěvky a má větší počet sledujících. Musí být také často kreativní. Dříve stačilo mít dostačující fotografii, ale dnes s obrovským návašem bookstagramů je dobré se něčím odlišovat. Například Lucie Šimková, která na Instagramu vystupuje pod účtem *@lu.books07* spolu s Adélou z profilu *@adelina_cte* spolupracují s nakladatelstvím Knihy Dobrovský na projektu „knihy ožívají“, které na Instagramu zavedlo. Jedná se o projekt, kdy je každé influencerce zaslána určitá kniha, kterou mají vizuálně ztvárnit ať už pomocí

kostýmů, photoshopu či jiných estetických úprav. Fotografie má poté vystihovat příběh dané knihy, musí být zajímavá a značně se odlišovat, čehož obě influencerky svými výkony dosahují. Nakladatelství následně tyto fotografie sdílí na svém vlastní instagramovém účtu, kde označí i spolupráci s danými autorkami. K fotce je následně přiřazený i popis týkající se stručného popisu knihy. V tomto případě se jedná o velmi specifickou spolupráci, jelikož nakladatelství po influencerkách nepožaduje recenze, nýbrž grafické zpracování, které ale hraje v rámci influenceringu na Instagramu velmi důležitou roli. Spolupráci nemusí mít influencer pouze s jedním nakladatelstvím a nemusí být ani pravidelné. Někteří přijmou příležitostnou spolupráci, kdy recenzují například pouze jednu knihu od jednoho či více nakladatelství.

Tím, jak je Instagram koncipovaný vyzdvihl také do popředí to, jak je důležitá estetická stránka, a to nejen samotné pořízení fotografie, ale také toho, co na ní je. Bookstagram ve své podstatě udělal z knih téměř estetický doplněk. (Huang, 2018 [online]) Lidé na něm knihy vystavují, ukazují, kde čtou a ze samotného čtení si někteří udělali i závod o to, kolik knih stihnou za měsíc či rok přečíst. To se velmi často pojí i s výzvami přečtených knih, které si bookstagrameři i čtenáři zadávají na knižních portálech, jako je Databazeknih.cz nebo Goodreads.com. Na konci roku poté hodnotí, jak se jim výzva povedla či nepovedla. Někteří dokážou přečíst i kolem 200 knih za rok. Krom výzev na počet přečtených knih vytváří bookstagrameři i výzvy, kde zadávají různé úkoly, které chtějí plnit, podporují v tom i jejich sledující a následně jejich vlastní, ale i výsledky svých sledujících, sdílí na InstaStories. Často jde o úkoly typu: přečti knihu, kterou máš doma déle jak rok; přečti knihu v cizím jazyce; přečti knihu, která má v názvu nějakou barvu atd. Každý čtenář si tak do výzvy může zvolit knihu, která na daný úkol sedí a společným sdílením si tak čtenáři mezi sebou dávají tipy na knihy, které přečetli.

Bookstagram mimo jiné ve čtenářích podpořil také collecting, tedy tzv. shromažďování knih, kdy se jednotliví bookstagrameři doslova chlubí nejen tím, kolik přečetli knih, ale také tím, kolik si jich pořídili, což velmi úzce souvisí s fast publishingem²². Nepořizují si ale pouze nové tituly. Nakladatelství přichází totiž s reedicemi starších titulů. Často se jedná o velmi populární knihy, u kterých se očekává velký zájem, a to i u lidí, kteří dané knihy už mají, ale jsou jejich oblíbenými, a tak se předpokládá, že si pořídí i novou reedici. Takovým příkladem může být rozšířená komunita potterheadů, tedy nadšenců knih o Harrym Potterovi. Tyto knihy

²² Termín fast publishing se dá přeložit jako rychlé vydávání a souvisí s udržitelností knižního průmyslu, na který se váže mnoho dalších problematik dnešní doby. Jde ovšem o pojem využívaný pro nakladatelství, která ročně vydávají nezměrné množství nových titulů v papírové podobě.

mají již několik reedic. V českém jazyce existují momentálně tři a jedna není stále dokončena. Populární jsou ovšem i v anglickém jazyce a stává se, že si je kupují i čtenáři, kteří anglicky neumí, ale design knih se jim natolik líbí, že si je i přesto pořizují do sbírky. Nejnovější a velmi populární reedici nyní vytváří studio MinaLima sídlící v Londýně, která vydává knihy Harryho Pottera se zcela novými přebaly. Knihy jsou ale mimo jiné doplněny i o ilustrace a prostorové leporelo, které je na několika stranách v každé se zatím vyšlých knih.

Jak už ale bylo výše zmíněno, někteří bookstagrameři na knižním profilu poodhalují i část svého života, jak je pro sociální sítě typické, a právě díky tomuto sdílení se více přibližují svým sledujícím a navazují s nimi tzv. parasociální vztah. Ten ve své knize popisuje Joshua Meyrowitz, kde říká, že se „jedná o vztah připomínající komunikaci tváří v tvář. Diváci získávají pocit, že ty, s nimiž se setkávají prostřednictvím televizní obrazovky, znají stejně dobře jako své přátelé. Mnozí diváci propadají pocitu, že znají a rozumějí určité televizní hvězdy lépe než ostatní. Je ironií, že parasociální aktér si dovede vytvořit důvěrný vztah s miliony diváků“ (2006, s. 105). Nemusí se však jednat pouze o vztah diváka s televizní hvězdou. Termín parasociální interakce²³ představuje imaginární vztah, který je spojený s konzumováním mediálních obsahů a díky kterému si uživatelé či diváci vytváří iluzi velmi blízkého a intimního vztahu k postavám, hvězdám či osobnostem objevujících se často ve fikci či zábavním průmyslu (McQuail, 2009, s. 456). Ve své podstatě mají sledující pocit, že daného člověka velmi dobře, někdy dokonce až intimně znají, a to je jeden z důvodů, proč mladší generace může v dnešní době více inklinovat k různým hodnotícím soudům na sociálních sítích, kde sledují své oblíbené influencery, kterým mnohem více důvěřují než například profesionálním kritikům a recenzentům píšícím do kulturně zaměřených periodik. Síla parasociální komunikace tkví v její schopnosti ovlivňovat veřejnost a čím více jsou uživatelé závislí na tomto vztahu, tím více roste moc média či jednotlivých influencerů.

Je patrné, že influenceři svým projevem a působením na sociálních sítích tedy vyvolávají u svých sledujících pocit důvěry a tím mohou ovlivňovat jejich úsudek. To však není vždy na škodu. Pokud čtenář najde bookstagramera, jehož recenze se mu líbí a jejich negativní či pozitivní hodnocení jsou po přečtení několika daných knih v souladu s názorem čtenáře, může v tomto případě sázet na jistotu a bude vědět, že pokud daná osoba nějakou knihu doporučí,

²³ Rozlišuje se také mezi parasociálním vztahem a interakcí, ačkoliv jsou tyto dva pojmy často zaměňovány i v odborné literatuře. Parasociální interakce je však užívána ve smyslu jednostranného procesu, ke kterému dochází pouze během užívání média (Giles, 2012, s. 86). Parasociální vztah, který se však během užívání média vytvoří, se poté dále vyvíjí nezávisle na skončení interakce.

s velkou pravděpodobností se mu bude také líbit. Najít ovšem bookstagramera, který bude podle vkusu čtenáře, může být velmi obtížné, což souvisí s tím, jak se tato komunita na Instagramu rozrostla. V počátcích šlo totiž o menší skupiny, o kterých málokdo věděl. Dnes mají bookstagram různí lidé různých věkových kategorií a je logické, že recenzují knihy, které sami čtou. Díky tomu se bookstagram začal rozvrstvovat i žánrově.

Ovládnutí bookstagramu Humbookem

Velmi silnou knižní skupinou na Instagramu představuje tzv. Humbook, což je skupina zaměřená především na young adult literaturu, tedy literaturu pro mladé dospělé a dospívající. Ta měla kdysi vymezenou věkovou hranici knih určených pro děti a mladistvé ve věku 12 až 18 let (Carter, 2001, s. 98 [online]). Tato hranice se však podle Cartera v polovině 90. let zvedla na věkové rozpětí mezi 15 až 25 lety (tamtéž). Humbook vznikl v roce 2016 jako jednodenní festival zaměřený právě na young adult literaturu a jehož dodnes zaštiťuje nakladatelství Albatros Media. Nicméně po úspěšném prvním ročníku se z plánu dělat festival, který měl sloužit mladším čtenářům k osobnímu setkávání, stal dlouhodobý projekt. (Humbook.cz, 2023 [online]) Vytvořil se HumbookTeam, který začal působit především na Instagramu, ale svůj profil má vytvořený i na Facebooku a TikToku. Jeho funkčnost obstarává sedm členek týmu, přičemž hlavní vedoucí je Olga Zbrank Biernátová, která je v této skupině velmi výrazným členem a jako jediná pracuje přímo pro Albatros Media jako marketingová manažerka na sociálních sítích. Od doby vzniku HumbookTeamu došlo k několika novým konceptům. Humbook vytvořil aplikaci Storki,²⁴ ke každoročnímu podzimnímu Humbookfestu se přidala i jarní HumbookStage, zavedl projekt HumbookTip, (Humbook.cz, 2023 [online]) ve kterém jedna z členek vybere vždy tu nejlepší knihu a zaručuje se za ní. Dříve býval HumbookTip každý měsíc, v současnosti se ale tak často nedávají a nejsou ani časově vyměřené.

Je patrné, že Humbook je projekt zaměřující se především na mladé čtenáře, ale také všechny ostatní, kteří čtou young adult literaturu. Kromě toho ale působí hlavně jako marketingový nástroj pro nakladatelství Albatros a jeho dceřiná nakladatelství jako je Coobook, Fragment a Egmont, která literaturu pro mládež a dospívající vydávají.

²⁴ Jedná se o mobilní aplikaci zaměřenou na chat fiction. Chat fiction jsou smyšlené příběhy, které mají formát SMS zpráv, skrze které se děj odehrává. V aplikaci Storki může každý uživatel psát svůj vlastní příběh nebo si číst příběhy ostatních. (Storki, 2023 [online])

Samotné členky HumbookTeamu mají své bookstagramové profily, které používají k propagaci knih z Albatrosu. To, že Albatros využívá tento projekt, ale i jiné bookstagramery k propagaci vlastních knih není překvapivou novinkou. Tento marketingový krok praktikuje i spousta jiných nakladatelství. Albatros má na své webové stránce dokonce výzvu, ve které hledá uživatele působící na sociálních sítích, kteří se věnují knihám a mají nějakou základnu sledujících, aby do Albatrosu napsali a stali se tak členy jejich blogového týmu. Nedostane se tam ovšem každý. Přijetí do blogového týmu má své podmínky, ale i výhody v podobě pozvánek na křest knih, účast na besedách či setkáních s autory, účast na pravidelných blogerských merendách a dalších výhod. (Albatrosmedia.cz, 2023 [online])

Bookstagram dal tak ve své podstatě nový smysl fyzickým knihám, protože s příchodem čteček e-knih a jejich zvyšujícím se nákupem se předpokládalo, že se prodeje fyzických knih minimálně sníží. Fyzické knihy jsou ale dnes stále dost silné a z velké části tomu přispěly právě sociální sítě a na nich se rozvíjející komunitní čtenářství. (Huang, 2018 [online])

Influencer marketing

Influencer marketing je typ marketingu, který už podle názvu dělají influenceři na různých sociálních sítích a je považovaný za formu reklamy, pokud influenceři dostávají odměnu (produkty zdarma nebo finanční platbu) a pokud mají inzerenti kontrolu nad obsahem, což mimo jiné zahrnuje i konečné schválení příspěvku nebo obecné pokyny týkající se příspěvku (např. chci dva příspěvky o našem produktu) (De Veirman, 2019 [online]).

Myšlenka influencer marketingu závisí na influencerově autentičnosti a angažovanosti, díky kterým si je schopný vybudovat důvěru u svého publika a kterou pak mohou odpovídající značky využít. Díky propojení značky s influencerem a influencera následně s publikem dochází k posilování hlubších vztahů i mezi zákazníky a značkou. (Keenan, 2021 [online]) Podle průzkumů společnosti Nielsen došlo k nárůstu influencer marketingu, a tedy navazování spoluprací mezi firmami a influencerem velmi silně během pandemie covidu-19 (Nielsen.com, 2020 [online]). Díky zvýšené konzumaci mediálního obsahu v době pandemie se influencer marketing rozšířil ještě více a čím dál tím více nyní benefituje i z programů na blokování reklam. Průzkum společnosti Hootsuite poukazuje na to, že 42,7 % uživatelů po celém světě používá blokátory reklam (Dean, 2021 [online]). A právě tyto skupiny uživatelů se snaží oslovit firmy za pomoci influencerů.

Mezi nejoblíbenější kanál pro provozování influencer marketingu je v současnosti Instagram, který využívá 67 % značek. Mezi další využívané sítě pro tento typ reklamy patří ale i Youtube, TikTok, Facebook a další. (Keenan, 2021 [online]) Influencer marketing velmi zjednodušeně funguje jako když člověku doporučuje něco jeho kamarád. Jeho doporučení bere vážně a váží si ho. Proto tento marketing může vést k lepším obchodním výsledkům oproti jiným taktikám, jako je například bannerová reklama. (tamtéž) Studie společnosti MediaKix navíc přišla s výsledky z výzkumu, které ukazují, že 80 % marketérů považuje influencer marketing za účinný. To vysvětluje, proč 75 % podniků dotazovaných společností Influencer Marketing Hub má v roce 2021 vyhrazený rozpočet na influencer marketing. (tamtéž)

Spolupráce v knižní komunitě na sociálních sítích často funguje na principu barteru. Nakladatelství zašle recenzentovi, v tomto případě bookstagramerovi, neprodejný recenzní výtisk, který bookstagramer musí do určitého data přečíst a udělat výstup – tedy publikovat recenzi na Instagram. Recenzní výtisky dostávají ještě před vstupem knihy na trh a jejich úkolem je často ostatní čtenáře pomocí své recenze na daný titul nalákat. V tomto případě se jedná o velmi levnou, rychlou a efektivní propagaci, která se s rozšířením knižních komunit na sociálních sítích nesmírně rozmohla. Navíc s výše zmíněným vznikem parasociálních vztahů, má takováto propagace ohromnou sílu. Jak uvádí autorka Brenda Janowitz pro časopis *Forbes*, je těžké říct, co vše skutečně pomáhá prodávat knihy, ale je jasné, že bookstagrameři hrají v prodeji velkou roli, jelikož podle marketingového pravidla potřebuje čtenář knihu vidět pětkrát až sedmkrát, než si ji koupí. „Bookstagrameři to autorům umožňují, když jejich dílo předvádějí několikrát. Pokud čtenáři vidí, že se v jejich feedu²⁵ objevují stále stejné knihy, vypadá to, že je o knihu velký zájem a že o této knize všichni mluví. A každý chce číst knihu, o které všichni mluví.“ (Piazza, 2017, [online])

Ne všichni influenceři si ale uvědomují, že pokud mají s nějakou společností spolupráci a propagují její produkty či služby, jedná se už o tzv. influencer marketing, který podléhá právní regulaci, jež je v ČR zakotvena v zákoně o regulaci reklamy, zákonu o ochraně spotřebitele a občanském zákoníku (Sedláčková, 2019 [online]). To stejné platí i pro barterovou spolupráci, ale stává se, že i přesto někteří influenceři včetně bookstagramerů spolupráce neoznačují. Dnes už většina lidí ví, že se toto může dít, nicméně i přesto to může mít velký vliv na mladší čtenáře, kteří si význam placené spolupráce nemusí uvědomit ani při jejich označení a toho mohou

²⁵ V češtině je to kanál a na Instagramu představuje stránku, která se uživateli zobrazí ihned po spuštění aplikace. Zobrazují se na něm nejnovější příspěvky účtů, které daný uživatel sleduje a mezi které je míchán i sponzorovaný reklamní obsah. (Bílková, 2020 [online])

značně využívat nakladatelství. Například takový výše zmiňovaný Humbook a jeho členky na svých účtech vždy kladně hodnotily knihy z Albatros Media. V tomto případě se žádná spolupráce nemusela označovat, jelikož samotný Humbook spadá pod Albatros, ale v jeho počátcích to v knižní komunitě na Instagramu ne každý věděl a někteří uživatelé to považovali za klamavou taktiku samotného nakladatelství.

Důraz na vizualitu a využití specifických hashtagů

Obálka knihy u čtenářů hrála vždy důležitou roli, bookstagram ji ovšem ještě mnohem více vyzdvihl a nakladatelství následně začala klást na vzhled knih větší zřetel, než tomu bylo dříve (Huang, 2018 [online]). Ilustrátor Tim Kreider roku 2013 v článku pro New Yorker napsal: „Ačkoli jsou mi obálky mých oblíbených knih blízké díky asociacím, nemohu si vzpomenout na nějakou poslední, která mě v obchodě zaujala a přiměla mě knihu vzít, začíst se do ní, a nakonec si ji koupit.“ (tamtéž) A například influencerka Femke Brull napsala, že pokud se jí obálka knihy nelíbí, vůbec ji nefotí a na svůj kanál nepřidává (tamtéž). A přesně takto je silná vizuální stránka Instagramu. Pokud chce být influencer co nejúspěšnější a mít co nejvíce sledujících, docílí toho v první řadě hezkými fotografiemi. Důležitá není pouze krása samotné knihy, nastavení správného světla či kompozice. Bookstagrameři aranžují i prostředí okolo knihy, které následně na snímku bude. Často se pozadí snaží sladit s obsahem knihy či čímkoliv, co s knihou souvisí. Pokud jde o titul s romantickým příběhem, mohou se vedle knihy objevit růže jako symbol lásky. Pokud jde o detektivní příběh, může být kniha obtočena lanem, může být vedle ní nůž, lupa apod. Někteří bookstagrameři se fotí s knihou a sami jsou v kostýmu samotné postavy. Například bookstagramerka Julie z profilu *@zadevateroknihami* recenzovala knihu *Příběh služebnice* a na fotografii drží danou knihu v kostýmu služebnice. Se stále zlepšujícími se programy na úpravu fotografií navíc někteří bookstagrameři začali se snímky experimentovat a pustili se do vytváření ojedinělých a nezvyklých příspěvků. Příkladem může být výše zmíněná *@lu.books07* či *@adelina_cte*. Jde však o zdlouhavou práci, kdy bookstagrameři stráví až několik hodin samotnou úpravou, proto nejde až o tolik rozšířený trend. Existují ovšem i účty, které si zakládají na čistotě celého profilu a jako pozadí mají pouze bílou zeď. Příkladem může být Vojtěch Hamerský z profilu *@eclectic.reader*, který danou knihu a její pozadí nijak nearanžoval, ale vždy ji položil například do trávy, na beton či kamkoliv na zem. Na snímku bylo kromě knihy vidět vždy i část jeho bot. Později přešel na čistější formát, kde drží v ruce knihu na bílém či zlato-bílém pozadí. Je tedy patrné, že každý

bookstagramer pracuje se svým profilem jiným způsobem a vizuálně si ho tvoří podle vlastních potřeb a kreativity.

I přesto, že je bookstagram založený především na vizualitě, snaží se bookstagrameři využít omezeného počtu znaků pod fotografií ke zhodnocení celé knihy. Jde o kratší dojmy či mini recenze. Někteří dokážou vyplnit celý maximální počet znaků, některým stačí pár slov a někteří si vystačí třeba jen s hashtagy a smajlíky. Známa bookstagramerka Alyssa Vancouver, která vystupuje pod účtem *@sweptawaybybooks* pro časopis *Forbes* řekla, že v dnešní době už nikdo celé recenze nečte. „Rychlý snímek, který může čtenář získat o knize, ať už jde o myšlenky uživatelů Instagramu při čtení, po přečtení, nebo dokonce jen upozornění, že tato kniha zní zajímavě, je nedílnou součástí toho, jak dnes čtenáři objevují knihy ke čtení. Není na škodu, když jsou některé fotografie knih naprosto krásné, takže to čtenáře masivně přitáhne.“ (Piazza, 2017, [online])

Značná část tvůrců se kvůli většímu dosahu podřizuje pravidlům Instagramu, který viditelně cílí na co nejmenší snahu o soustředěnost ze strany konzumentů, a proto bookstagrameři často rádi využívají v popisku hvězdičkové hodnocení knihy, kde s velkou převahou bývá maximální počet pět hvězd. Jak ale bylo výše zmíněno, někteří čtenáři považují určité praktiky na bookstagramu za ničení čtenářství, proto začali někteří bookstagrameři od hvězdičkového hodnocení spíše upouštět.

Čeho ale naopak přibývá jsou hashtagy, díky kterým se pak snímek může dostat k více uživatelům, tím se zvyšuje návštěvnost jednotlivých bookstagramerských profilů a zvyšuje se také jejich popularita. Každý uživatel si může vytvořit vlastní hashtag, který následně může nabývat na popularitě s tím, že ho začnou užívat i další bookstagrameři. Za znak dvojkřížku, který představuje hashtag, mohou uživatelé napsat cokoliv. Po rozkliknutí daného štítku se následně objeví všechny příspěvky, které daný hashtag obsahují, díky čemuž je možné hledat příspěvky se stejným obsahem. Hashtag bookstagram, ze kterého časem vzešel samotný název pro celou knižní komunitu na Instagramu, má přes 85 milionů příspěvků.²⁶ Hashtagů na Instagramu týkající se knih či čtenářství obecně je nespočet. Velmi často jsou ovšem populární

²⁶ Ke dni 18.2.2023

ty v anglické formě jako #bookreview,²⁷ #reading,²⁸ #booklover²⁹ či bookworm.³⁰ V české knižní komunitě se používají například hashtagy typu #ukazcoctes,³¹ #vicecasunacteni,³² #knizniinspirace, #cteninasbavi. Specifické hashtagy, které vymýšlejí jednotliví bookstagrameři souvisí často s nějakou jejich výzvou. Například výše zmíněný Vojtěch Hamerský zavedl #cestazanulou, kterým se snaží snížit mezi čtenáři masivní nakupování knih, které následně nestíhají číst, kde je cílem přečíst nepřečtené knihy, jež mají čtenáři už dlouhou dobu ve své domácí knihovně. Obecně ale bookstagrameři pod příspěvek vždy dávají hashtagy s názvem knihy a jejího autora či autorku. Pokud tedy někdo hledá vícero recenzí na danou knihu, stačí do vyhledávače Instagramu napsat její název a všechny recenze s daným štítkem se mu zobrazí.

²⁷ V překladu: knižní recenze

²⁸ V překladu: čtení nebo čtu

²⁹ V překladu: milovník knih

³⁰ V překladu: knihomol

³¹ Tento štítek vymyslelo nakladatelství Albatros Media v rámci knižního marketingu na sociálních sítích.

³² Tento štítek vymyslelo knihkupectví Martinus v rámci kampaně na podporu čtení.

3. Analytická část

3.1 Analýza kritických ohlasů na titul *Ostrov* Biancy Bellové

Kritické ohlasy na titul *Ostrov* od Biancy Bellové byly do analýzy zařazeny, protože samotné knize v ostatních bakalářských či diplomových pracích není věnována až taková pozornost jako jiným knihám od autorky. Jedná se navíc o knihu, která získala kritické ohlasy jak ze strany profesionálních novinářů v českých kulturních a všeobecných periodikách, tak i ze strany amatérských recenzentů na bookstagramu. *Ostrov* vyšel roku 2022, proto z vybraných recenzí na jednotlivá díla disponuje menším počtem kritických ohlasů. Rozdíl oproti ostatním titulům není však natolik veliký, aby recenze na danou knihu nemohly být zařazeny do výzkumu.

3.1.1 Kulturní a literární periodika

V kulturním obtýdeníku *Tvar* vyšla recenze na titul *Ostrov* v rubrice *Dvakrát* obsahující tedy dvě recenze na danou knihu. Ihned v nadpisu pod názvem rubriky je napsáno jméno autorky, kniha, o které následující dva texty budou, tedy *Ostrov*, její nakladatel, město s rokem vydání a také počet stran. Pod těmito základními informacemi je v prvním textu vložen také obrázek obalu samotné knihy. Jako první je uvedena recenze od pravidelné přispěvatelky *Tvaru* Ivety Mikešové. Na začátku recenze uvádí témata objevující se v románu a společenský kontext, které následně v celém textu dále rozvádí. Porovnává *Ostrov* s povídkou *Láska všechno překoná*, kterou psala do antologie *Za oknem: 19 spisovatelů proti covid-19*. Nachází v nich jak společnou tematiku lásky a smrti, tak i podobné motivy. „Knihu autorka psala v době, kdy byl veřejný život omezen kvůli koronavirové pandemii. A zřejmě v ní rozvinula některé inspirace, které se objevily už v povídce publikované v antologii [...]“ (Mikešová, 2022, s. 3) A ačkoliv jde v případě *Ostrovu* o zcela vymyšlený fikční svět, Mikešová se ho pro účely recenze a na základě několika odkazů v knize pokouší zařadit do období skutečného světa a mluví tak o konci 17. století, ačkoliv dále uvádí, že děj skutečně do žádného konkrétního historického místa ani času zařazený není. Úvodní odstavce zakončuje výňatkem z knihy a dále pokračuje obecným a zkráceným popisem děje.

Mikešová, která líčí autorčino zapracování smrti, vše popisuje na příkladech. V případě prostupování smrti příběhem uvádí jako příklad: „umírání Izarova otce, popisy středověkých morových ran, poprav a způsobů pohřbívání.“ (Mikešová, 2022, s. 3)

Mikešová vypisuje ústřední otázky a témata, které jsou podle ní věčná. „Co určuje směr našich životů a co je v nich nakonec podstatné? Jak nás definuje prostředí, v němž se narodíme a žijeme? A jak nás formují příběhy?“ (Mikešová, 2022, s. 3) Recenzentka ovšem potencionálním čtenářům rovnou prozrazuje, že autorka nechává otázky plynout, čímž chce donutit čtenáře nad jejich zamyšlením. Čtenáři jsou taktéž upozorněni na patos, jež se v románu objevuje. „Témata lásky, umírání, viny a vykoupení s sebou nesou i tendenci užívat velká slova. Určitý patos ve vyjádření je spojen se stylizací textu do prostoru legend a mýtů.“ (tamtéž) Mikešová uvádí, jak Bellová se stylizací textu pracuje, jak se jí to někdy daří a někdy nikoliv, jelikož se přiklání k banálním metaforám a klišé.

Konec recenze věnuje i zmínění předešlého románu *Jezero*, která byla oceněna Magnesii Literou. Neuvádí však o dílu nic zásadního. Pouze se ptá, co chce autorka knihy *Ostrovem* říci o současné společnosti, jako tomu bylo v *Jezeru*. Hlavními tématy jsou podle recenzentky právě smrt, láska a vykoupení spojené s legendami a příběhy, které Bellová propojila. Mikešová nakonec píše: „Za poselství knihy bychom tak mohli označit myšlenku, že zejména v době válek a morových nákaz může ponoření se do příběhů pomoci zachovat si zdravý rozum; není ale moudré po vzoru mladé kněžny Núrit nekriticky podléhat jejich vypravěčům.“ (Mikešová, 2022, s. 3).

Její analytické zhodnocení knihy je věčné, komplexní a přesné. Čtenářům ukazuje, co mohou od knihy čekat, jaké otázky, motivy a témata je budou provázet, a to, aniž by sama vynášela nad dílem soudy. Recenze se tak zdá mít pouze informativní funkci bez jakékoliv persvaze. Jedinou pasáží, kde člověk může krom snahy o objektivní pohled a jeho argumentaci zaznamenat subjektivní názor, je v popisování patetické dikce, kde autorka neuvádí žádné konkrétnější příklady, které by byly zcela na místě.

Druhou recenzi sepsal autor neuvádějící celé své jméno a v článku je pod pseudonymem Josef K., klient domova pro seniory v P. Sám do *Tvaru* začal psát až v roce 2022 a recenze na *Ostrov* je v obtýdeníku teprve jeho druhou. Josef K. začíná svůj text velmi neformálně s tím, že mu sestřička (pravděpodobně z domova pro seniory) zapůjčila knihu Bellové, přičemž už zpočátku dává najevo, že mu bylo sděleno, aby si při psaní recenze dával bacha, jelikož je autorka knihy vážená osoba. Nutno podotknout, že jeho recenze byla naprosto subjektivní,

a tudíž zcela odlišná od předchozí. Knihu ovšem nijak nevychvaloval, ale spíše naopak. Josef K. na začátku recenze píše: „Přiznávám že jsem ten *Ostrov* nečetl dosti grindlich a tak jsem snad ani nedochápal o čem to celé doopravdy má být.“³³ (K., 2022, s. 3) Recenzent následně popisuje děj knihy, a to zcela jiným způsobem než předchozí recenzentka. „Tenhle její *Ostrov* jest o kráse života někdy hodně dávno a také hodně daleko. Snad někde Východě kde jsem svého času také byl a to nejen u Volhy. Ale odehrává se to o hodně dřív než jsem tam byl. V čase kdy se prolínaly různé lidské kmeny a národy ale také pohanství s islámem a s křesťanstvím. A ač měli všichni plná ústa Krista všem to bylo tak nějak jedno a nic z toho nehrálo větší roli. Protože té bellové³⁴ nejde o konkrétní víru jež by lidstvo polepšovala nýbrž o radost z toho když nějaká víra vůbec je a má se navíc ráda s těma druhýma.“ (K., 2022, s. 3)

Josef K. ve své recenzi přemýšlí, jestli Bellová není muž, protože příběh je zasazen do drsného světa, kde krom mordování a dalších podobných věcí jsou ženy branné jako směnné zboží. Poté ale dochází k tomu, že i takový příběh by mohla napsat žena, která v něm stvořila vládkyni, a to krutou, která k mužům není přívětivá. Recenzent po celou dobu nechápavě tápe nad smyslem románu, kterého se nemůže dobrat. Příběh popisuje jako bez děje, kdy postavy neustále někam jdou, poté se vrátí zpět, a přitom se nic nestane.

Nejsilnější stránkou Bellové jsou dle jeho slov chytré historky, jako je příběh sluhy, jenž prchá před smrtí z Bagdádu do Samarkandu, kde na něj smrt již čeká. Knihu nakonec hodnotí jako dobrou v jejích jednotlivostech, ale jako celek nic neříkající a postrádající smysl. Podle něj autorka dokázala napsat příběh o ničem tak, aby vypadal, že o něčem je, tím zmátla čtenáře, kteří budou o příběhu přemýšlet, ale nedojdou jeho smyslu, a tak budou považovat autorku za geniální. „Bojím se totiž, že tyhle moje problémy *Ostrovu* porozumět nejsou dány jen mou demencí ale i trochu schlechte logikou celého příběhu. Neboť celá ta kniha jest jen ozdobným papírovým regálem, jehož prostřednictvím autorka vystavila zboží, které chce svým čtenářům s náležitou přírážkou prodati.“ (tamtéž)

Krom toho, že recenzent je silně subjektivní a ke knize kritický, svoji kritiku jen zřídka argumentačně obhájí. I když každý může subjektivně popsat, že postavy chodí sem a tam a nic se neděje, čtenářům to o knize a jejich hlavních tématech sotva něco řekne. Josef K.

³³ Text je přepsán tak, jak byl vytisknutý v obyděniku – tedy bez interpunkčních znamének.

³⁴ V recenzi píše bellová s malým b záměrně, protože i v knize je takto psána.

příběh popsal na pozadí kněžny a po většinu recenze se věnuje především tomu, jak se autorka z *Ostrova* snaží udělat zajímavou a prodejnou knihu, a to je to, na čem staví.

Recenze je evidentně psaná s nadsázkou, ale objevila se právě v rubrice *Dvakrát*, kde si čtenáři mohli přečíst i recenzi od Mikešové, která toho řekla podstatně více.

Stejně jako *Tvar* i portál *h7o.cz*, tedy web kulturního měsíčníku *Host*, na své stránce uvádí na levém boku recenze hlavní údaje o knize, jako je jméno autorky, název knihy, nakladatelství a město a rok vydání včetně obálky knihy.

Recenzi na *Ostrov* na onlinový web *Hostu* napsal literární teoretik Petr A. Bílek, který začíná přepisem slova nakladatele, jenž je na zadní desce knihy, tedy „knihy, jakou byste od oceňované autorky *Jezera* nečekali.“ (Bílek, 2022) Od tohoto označení se odráží a hned v úvodu popisuje, jestli a proč se právě tento titul od těch předešlých, které autorka napsala, liší. Všimá si, že jde o příběh s jedinečným imaginárním světem, který oproti předešlým knihám nelze jednoznačně propojit s tím současným. *Ostrov* je pro něj poctou vyprávění, které se ještě neztratilo ve slohovém útvaru líčení a ve kterém se objevují legendy, cestopisné vyprávění a exotické země ve směsici velkých témat nenaplněné lásky, podvodů, zrad a smrti.

Příběh Bílek popisuje v rámci celé recenze, kdy udává jednotlivé úseky, na nichž ukazuje zobrazující se motivy a témata. „Sílu a účel sbíraných a pečlivě vyprávěných historek v závěru knihy zkouší Izar vysvětlit své Núrit, která je pobouřená zjištěním, že si své příběhy bujaře vymýšlí. On jako velký vypravěč ví, že „příběhy nás přece zachraňují před bídou a ošklivostí tohoto světa“. Ví, že má smysl vyprávět, i když některé jevy zůstanou nevysvětleny a nezapadnou do postupně sestavovaného puzzle, které si při čtení vytváříme. Ba právě tato místa dodávají vyprávění další sílu.“ (Bílek, 2022)

Knihy je pro něj odklon od konzumního čtení, kdy se čtenář snaží rychle dočíst poslední stránky, aby se svojí rychlostí mohl pochlubit na sociálních sítích. Kvalitu příběhu vidí právě až v pocitech po jeho dočtení, kdy ve čtenáři zůstávají mnohé otázky, na něž možná začne hledat, stejně jako Bílek, odpovědi na internetu. A to například v případě, kdy autorka prozrazuje některé skutečné historické osoby či události, díky kterým je čtenář schopen dohledat, v jakém období by se děj mohl potenciálně odehrávat, ačkoliv se současným světem nemá vskutku nic společného.

Recenzent je obecně ve svém textu značně subjektivní, podává kladné hodnocení, které se ale snaží obhájit. „*Ostrov* je hrou zasazenou do kulís minulosti, z níž si asi chceme odnést něco i do současnosti. Izar po první návštěvě *Ostrova* stráví celý život putováním po světě, což

mu skýtá zážitky i zisky, protože je úspěšným kupcem. A nám to skýtá četbu jeho tak trochu odysseovských dobrodružství. Kdyby býval ostrovní vládkyni Núrit nezradil a zůstal s ní, mohl mít lásku a klidný život v pomalu se rozpadajícím světě. A my bychom četli nudnou romanci či grotesku. Láska, zrada a další city jsou zjevně univerzální, stejně jako role a vůně peněz.“ (Bílek, 2022) A ačkoliv je patrné, že se Bílek snaží zpočátku o objektivní recenzi s informativní funkcí, text postupně přechází v kladný příklon oslovující čtenáře, který zakončuje recenzi na *Ostrov* tím, že jde o dosud nejlepší autorčinu tvorbu.

Bílek v recenzi zároveň zmiňuje rovnou tři autorčina díla, a to *Jezero*, *Monu* a *Tyhle fragmenty*, přičemž ani jednu knihu nerozebírá, spíše s nimi *Ostrov* porovnává, co se týče podobných a odlišných témat či stylové roviny. Hlavní myšlenku knihy také přímo neuvádí, ale předkládá otázky, na něž sám nezná odpovědi. Ponechává tak čtenáře, aby si případně sami našli v knize svoje otázky a sami si na ně také odpověděli.

Z jeho recenze v konečném důsledku tedy vyplývá, že se nejedná o mainstreamovou tvorbu, po jejímž dočtení člověk ihned zapomene, o čem příběh byl a vrhne se na další knihu.

Na webu *iLiteratura.cz* se recenze na *Ostrov* zhostila Alice Škrlantová, která na webu publikuje od roku 2020. Ihned po otevření recenze je na levé straně možné vidět obálku knihy s popisem toho, kdo je její autorkou včetně názvu knihy. Na pravé straně jsou seřazeny základní údaje, kde se znovu objevuje autorka knihy, její název, nakladatelství, město a rok vydání, počet stran a také jako jeden z mála přímo zaměřených kulturních webů má *iLiteratura.cz* v základních informacích napsané i procentové hodnocení knihy, které může být po desítkách od 0 % do 100 %. Čtenář si pak může tyto číselné škály rozkliknout a podívat se, co jimi recenzent přesně myslel. Škrlantová hodnotila *Ostrov* 80 %.

V úvodu recenzentka představuje samotnou autorku, počátky její tvorby a význam v odborné a čtenářské obci díky oceněné knize *Jezero*, které krátce představuje stejně jako další tituly *Monu* a *Tyhle fragmenty*.

Vyzdvihuje inspiraci mýty a legendami, kterými podle Škrlantové autorka vzdává hold vyprávění a příběhům. Sama také systematicky do recenze vypisuje všechny vypravěčské perspektivy, které autorka do díla vložila: „1. pohádkové příběhy, které Izar vypráví kněžně Núrit nebo posluchačům z jeho družiny, 2. v ich-formě psané Izarovy deníky, které jsou oproti zbytku knihy osobnější a intimnější, 3. příběh Kluka, sice vyprávěný v er-formě, ale ovlivněný věcným pohledem na svět malého chlapce a 4. příběh Izarovy výpravy na ostrov Eurola vyprávěný všeobecným vypravěčem v er-formě. Všechny tyto roviny se nakonec propojují

a přes všemožné odbočky a přesmyčky dávají dohromady velmi propracovaný a ucelený příběh člověka účtujícího s vlastním životem.“ (Škrlantová, 2022)

Jakož i výše zmínění recenzenti, Škrlantová většinu recenze popisuje děj, na kterém ukazuje motivy a témata, jež lze v knize nalézt, přičemž tím nejzásadnějším tématem je dle recenzentky „potřeba nalézt vyšší morální princip, přestože jsem si vědoma své vlastní nedostatečnosti“. (Škrlantová, 2022)

Recenzentka se vyjadřuje ke kontextu doby, v níž byla kniha napsaná, a jak ji do ní autorka otiskla. „Román začala Bellová psát v období pandemie. Je z něj cítit potřeba zanechat ubíjející realitu za sebou a vytvořit zcela nový svět, do něhož se náš současný prožitek sice promítá, ale ne násilně či doslovně.“ (Škrlantová, 2022) Také jako ostatní recenzenti čtenářům popisuje možné reálné osoby či události, které se v knize objevují a jsou součástí i naší skutečné historie, ačkoliv tady je Škrlantová bere jako možnou informační zátěž, což se ale podle ní nestalo a všechny informace k pochopení děje jsou z knihy dostačující.

Nakonec vyzdvihuje jazykovou stránku nejenom *Ostrova*, ale všech posledních tří knih autorky, mezi něž patří i *Tyhle fragmenty* a *Mona*. Uvádí, že si autorka vypilovala vlastní autorský rukopis, a ačkoliv se *Ostrov* stylově vymyká tvorbě Bellové, její podpis je tam znát a svým způsobem do její tvorby zapadá. „...procházíme i jejím autorským vývojem, který vzbuzuje zvědavost a nutkání autorku sledovat i dlouhodobě. *Ostrov* je jedna z těch knih, které si přečtete víckrát a pokaždé v nich naleznete něco nového.“ (tamtéž)

Škrlantová je ve svém textu oproti ostatním více popisná ohledně děje knihy. Je v zásadě objektivní a snaží se dle ní definovat zásadní téma knihy. Na subjektivní pohled ale přes popis děje nezbyvá příliš prostoru, jelikož se recenzentka věnuje více i vypravěčské formě a stylu autorského psaní. Recenze má tak především informativní funkci, čtenářům nevnucuje svůj názor, a podle kritérií odborné literatury, která vymezuje pojem recenze, Škrlantová také dílo uvádí do kontextu autorčiny tvorby i do kontextu současné doby.

3.1.2 Společenská periodika a denní weby

Pro *Aktuálně.cz* sepsal svoji recenzi do rubriky *Literatura* na *Ostrov* Aleš Palán, který je nejen novinářem a publicistou, ale také spisovatelem. „Nevěříš legendě?“ táže se kupec Izar. „Co tam máš dál?“ odpovídá jeho líbezná sokyně, kněžna Núrit. Ne vyhýbavě, byť opomíjí kategorie jako pravda a lež nebo víra a skepse. I póly, které dávají dynamiku nejnovější knize

Biancy Bellové nazvané *Ostrov*, mají jména: vyprávění a naslouchání. Nic víc,“ začíná Palán (2022) svůj text, přičemž téma legend zmiňuje už i v nadpisu.

Následně velmi krátce dává do kontextu autorčinu tvorbu a zmiňuje ji jako držitelku ceny Magnesii Litery. Popisu děje se v recenzi příliš nevěnuje, pouze vybírá určitá témata, jako je popichování dvou hlavních postav, ve kterých vidí nosnou kostru, na kterou se mají zavěsit další legendy a příběhy. Místo i čas příběhu považuje za neznámý a nijak jej neanalyzuje, jako to dělali někteří předchozí recenzenti, a když se téměř u konce textu opět vrací k zasazení děje mimo aktuální prostor a čas, považuje to za osvobozenou literaturu, kde legendy člověka mají pouze vtáhnout.

Podstatu příběhu přirovnává k *Tisíci a jedné noci*, kterým opět vyzdvihuje téma legend, o nichž se v recenzi zmiňuje téměř v každém odstavci. Zkráceně také přepsal příběh o sluhovi utíkajícím před smrtí z Bagdádu do Samarkandu, za nímž se dostává i k pravdivým příběhům, které Bellová do své knihy vepsala. Zmiňuje tak například zkazku o Mongolech, kteří roku 1346 bombardovali město Kaffa těly svých mrtvých bojovníků nakaženými morem. V jedné pasáži se až zdá, že Palánovi skutečné příběhy zasazené do děje svým způsobem narušily požitky ze čtení. „Většina příběhů *Ostrova* se sice zrodila v představivosti, i ty skutečné ale spisovatelka vypráví tak barvitě, že jí handicap reality ochotně odpustíme.“ (Palán, 2022) Na příbězích a celém ději oceňuje také to, kolik legend a postav do knihy autorka vložila, aniž by kniha působila přehlceně.

Palán hodnotí velmi kladně také to, že se autorka neopakuje a odváží se oproti své předešlé tvorbě napsat něco zcela jiného. V souvislosti s jejím *Jezerem* tak vidí podobnost pouze v názvu.

Obavy recenzent předznamenával v linii dvou současných prolínajících se příběhů, přičemž jde podle něj o styl, který málokterý autor zvládne, u *Ostrova* to ale dle něj autorka zvládla. „Bianca Bellová v *Ostrově* také splétá dva způsoby vyprávění, část spořádaně sděluje vypravěčka, ale co chvíli ji svými deníky či vzpomínkami přeruší nepokojný kupec Izar s chromou nohou. Ani toto komplikované předivo nekulhá, naopak zas a znovu získává novou dynamiku, jako bychom byli pořád na startu. I závěr je nečekaný a svižný. Ejhle, literatura!“ (tamtéž)

V uvedené pasáži Palán zmiňuje různé maličkosti z příběhu, což je nejspíš důvod, proč se samotnému popisu děje nevěnoval plně a lehce ho do textu vkládal právě přes hodnocení jiných částí příběhu.

Na konci recenze je do textu vložena obálka knihy a na úplném konci pod textem jsou opět základní informace jako jméno autorky, název knihy, nakladatelství a rok vydání, počet stran a oproti již výše zmíněným portálům a recenzentům, je zde uvedena také cena knihy.

Celý text má jak informativní, tak i lehce persvazivní funkci. Nutno podotknout, že Palán své hodnocení umí vyargumentovat, a to například v části, kdy autor píše: „Sympaticky působí už fakt, že autorka odmítla naplnit očekávání čtenářů a raději zkusila něco jiného, než psala dosud. Její dystopie *Jezero* z roku 2016 získala několik cen a byla přeložena do více než dvou desítek jazyků. Bylo by snadné pokračovat po osvědčené cestě.“ (Palán, 2022)

Svoje soudy ovšem nikomu recenzent nevnucuje. Konec se svým způsobem více odklání od jakýchsi ideálů objektivit, ale samotná recenze jako celek pro čtenáře bude působit velmi neutrálně a nenuceně. K zásadnímu smyslu díla se Palán přímo nedostává, ačkoliv po celou dobu předestírá důležitost příběhů.

V příběhu vysloveně nenachází žádnou paralelu či kontext se současným děním, a tím pádem považuje autorčin *Ostrov* za oproštěný od jakýchkoliv současných problematik.

Na začátku a poté v průběhu recenze Palán ovšem oproti výše uvedeným recenzentům uvádí autorku i její tvorbu, přičemž do jejího kontextu zařazuje právě recenzovaný *Ostrov*.

Do *Respektu* svoji recenzi přidala Barbora Voříšková, která je externí spolupracovnicí v rubrice kultura a do časopisu začala přispívat v roce 2022. Její recenze s názvem *Žánrový remix* začíná tím, kolikátou knihou *Ostrov* od autorky je, přičemž pokračuje srovnáním s její předchozí tvorbou, kde poukazuje na to, že názvem může být podobný *Jezeru*, ačkoliv tím jakákoliv podoba končí.

Recenzentka příběhy přirovnává k *Tisíci a jedné noci* a odtud rovnou přechází ke čtyřem vypravěčským formám, jež autorka v ději použila. Kromě mýtické roviny románu recenzentka krátce zmiňuje i univerzální téma mezilidských vztahů. Jako už někteří předešní recenzenti si všimá zasazení skutečných historických událostí ze 17. století.

Podle Voříškové lze začátek textu knihy popsat jako zmatečný. „Bellová ostatně neusiluje o dějovou ucelenost, a tak po vzoru ústního tradování legend všemožně odbočuje a vytváří labyrinty.“ (Voříšková, 2022, s. 62) Hlavní slovo znovu získávají legendy, kde Voříšková popisuje *Ostrov* jako poctu pohádkám. V knize vnímá taktéž už vyhraněný a osobitý styl autorky, podle které lze knihu zařadit do její tvorby, ačkoliv se od předchozích titulů liší.

V recenzi zaznívá také upozornění na stereotypní vzorce pro popis chování některých mužských a ženských postav, které recenzentka srovnává s titulem *Tyhle fragmenty* – „byť v *Ostrově* to může být ‚omluvitelnější‘ vzhledem k žánru,“ píše Voříšková (2022, s. 62).

Stejně jako Palán považuje Voříšková *Ostrov* za „příklad ‚neslužebné‘ literatury“ (tamtéž), tedy literatury, která je osvobozena od současného dění ve světě. „Čtenář, který v tom vidí spíš gesto a naplňování eskapismu, se pak nemůže zbavit dojmu, že mu přece jen něco nosného schází.“ (Voříšková, 2022, s. 62)

Recenze má nakonec jak objektivní, tak i subjektivní náhled na děj, přičemž subjektivní názory, tedy to, co v knize recenzentka vidí, se snaží vyargumentovat, přestože jí to ne v každém případě jde. Například u popisu stereotypního chování postav by bylo vhodné přepsat určitou pasáž z knihy nebo situaci aspoň lépe popsat.

Voříšková ovšem čtenářům nevnucuje svůj názor. V románu nevidí žádný kontext se současným světem, ale sama naopak do kontextu dává autorčina předchozí díla a částečně je srovnává s *Ostrovem*.

Do textu je také vložen obrázek obálky knihy, pod níž je uvedené jméno autorky, název knihy, nakladatelství a počet stran.

Do rubriky *Literatura* na webu *ČT art* napsal recenzi Daniel Mukner, vlastním jménem Kryštof Eder, který kromě *ČT artu* publikuje pod svým jménem také na portál *iLiteratura.cz* a do časopisů *Host* a *Reflex*.

Mukner začíná článek poutajícím perexem, kde rovnou odkazuje na autorčiny předešlé knihy jako *Jezero* a *Tyhle fragmenty*. V úvodním odstavci již uvádí autorku samotnou, kde krátce popisuje její ne příliš výrazný literární začátek až po její výrazný postup od napsání *Jezer*, které spolu s dalšími následujícími tituly dává do většího kontextu autorčiny tvorby. *Ostrov* přirovnává rozsahem k novele, ale obsahem k románu, který není jednoznačně ukotven v přesném prostoru ani čase.

Následně se věnuje krátkému popisu děje, který prolíná s výčtem použitých forem vyprávění. Jako hlavní téma uvádí vypravěčskou zdatnost hlavní postavy. „Kupec při všelijakých příležitostech vrší příběhy a prostřednictvím jeho vyprávění – i prostřednictvím vyprávění, na která narážíme v jeho denících a v nichž se dostáváme i hlouběji do minulosti této postavy – je čtenář neustále konfrontován s jednoduchou tezí, kterou *Ostrov* implikuje: že skrz příběhy si osvojujeme svět.“ (Mukner, 2022)

Recenzent taktéž poukazuje na neustálé znejišťování čtenáře, který hledá pravdu mezi zápisky z deníku hlavní postavy a vypravěčské er-formy, který mají jiný výklad svého příběhu. Jedinou jistotou je tak podle Muknera vždy vyprávěný příběh, po kterém následuje další. Význam knihy ovšem vidí především ve stylu, kterým je napsaná, přičemž příběhy složené z příběhu, který je „živelný, šťavnatý, hraje barvami, chutěmi a vůněmi (v případě Kluka poněkud nelibými). Bellová umně evokuje bazální emoce a stavy jako strach, nejistotu či zhrzenost syna v očích přísného otce, díky čemuž se *Ostrov* nejeví jako pouhá hra,“ uvádí Mukner (2022).

Na příběhu ale oceňuje oproti výše zmíněným recenzentům také ironii, humor či nadhled, který román čtenáři nabízí. Jako ostatní ale znovu několikrát oceňuje legendy a sílu vyprávění, kterou se Bellová podle recenzenta nenechala příliš unést.

Recenze má spíše informativní nádech bez větší persvaze, a to i se subjektivním hodnocením, které Mukner dokázal velmi dobře podložit na příkladech. Podle odborné literatury správná recenze obsahuje i popis autorské tvorby, která je daná do širšího kontextu, což Mukner dělá. K souvislostem se současnou situací, ve které byla kniha napsaná, se recenzent ale nevyjadřuje. K zásadnímu smyslu díla se Mukner nevyjadřuje přímo, ačkoliv podle jeho popisu vyznívá, že jím je pocta vyprávění. I tato recenze byla stejně jako ty výše zmíněné krátkou, ale účinnou analýzou samotného díla.

Na konci celé recenze je ještě obálka knihy, pod níž je napsané jméno jejího grafického autora a dále opět základní údaje jako je jméno autorky, název knihy, nakladatelství, město a rok vydání, počet stran, a nakonec doporučená cena.

Recenze na titul *Ostrov* na portále *idnes.cz* se zhostil literární kritik Radim Kopáč, který ihned na úvod zdůrazňuje, jak je autorčina nejnovější kniha řečí, tématy, časem, místem i atmosférou zcela jiná oproti její předešlé tvorbě.

I zde recenzent dává do kontextu celou autorčinu tvorbu, a to ve větším rozsahu celých dvou odstavců. V dalším popisu už se věnuje *Ostrovu*, který označuje jako „fantazijní novelu,“ zasazenou do pravděpodobně 14. století. Popisuje tedy zcela jiné století, než tomu bylo u předchozích recenzentů, ale už nezmiňuje, jak se k takovému datu dopracoval.

Jeden celý následující odstavec věnuje popisu děje, kde hlavní postavu Izara přirovnává k Šahrazád, hlavní postavě v *Tisíci a jedné noci*. V dalším odstavci se ještě přes popis děje dostává k otázkám toho, čím kniha skutečně může být. „Je to cestopis? Je to dobrodružná literatura s trochu hororovými prvky? Je to nepovedená love story? Anebo bezuzdná radost

z vyprávění, jak ji demonstrovaly právě *Pohádky tisíce a jedné noci* nebo Marco Polo ve svém Milionu?“ (Kopáč, 2022) Na otázky ovšem Kopáč nedává odpověď, jelikož ji sám nezná. Hlavní a konečný motiv je tu podle něj smrt zapletená do magického realismu, který v recenzi přirovnává ke stylu Michala Ajvaze. U Bellové ho ale popisuje jako „syrovější a tělesnější“ (tamtéž). Svou recenzi neukončuje hodnocením, ale otázkou jako by šlo spíše o úvahový text. „Tou knihou se skoro pořád line puch. A průvodcem po celém příběhu je pak „hovnařův syn“. Co tím asi spisovatelka myslela?“ (tamtéž)

Ve svém důsledku čtenářům i tato recenze něco řekne, přestože toho je o něco méně než recenze předchozí. V textu se ve své podstatě neobjevuje vůbec subjektivní hodnocení, ale jde pouze o informativní popis, který Kopáč nijak nespojuje s kontextem současné doby. Naopak autorčinu tvorbu dává do rozsáhlého kontextu, ale u *Ostrova* už se nijak nevyjadřuje k jeho hlavnímu smyslu či tématům. Jediné, co uvádí, je opět jako u ostatních recenzentů, velký počet příběhů, které jsou v ději k přečtení.

V textu je vložen blok opět se základními údaji o knize jako je její název, velkým a tučným písmem je zapsáno hodnocení, které zde činí 70 %, pod ním je už menším písmem jméno autorky, nakladatelství, město a rok vydání, a nakonec počet stran.

Poslední nalezenou recenzi na titul *Ostrov*, je od literárního kritika a publicisty Ladislava Nagyho na portále *Novinky.cz*, který hned zpočátku věnuje několik odstavců představení předchozích autorčiných knih a teprve po rozsáhlejším uvedení do kontextu její tvorby se dostává k *Ostrovu*, který popisuje jako překvapující oproti jejím předchozím titulům. Potenciální čtenáře také upozorňuje, že od knihy nemohou očekávat žádné odkazy ke společenskému nebo politickému dění.

Dva následující odstavce věnuje bližšímu porovnání *Jezera* a *Ostrova*, a to nejen podobností názvem a určitou symbolikou toho, že ostrov je kus pevniny uprostřed vod a jezero naopak kus vodní plochy obklopené zemským povrchem, ale také geografickým umístěním dějů, které je v obou případech spíše abstraktní a čtenář se jen může domnívat, jestli a kam autorka příběh chtěla zasadit, a to nejen polohou, ale také časem. „U *Ostrova* lze usuzovat z jediného vodítka, a tím je šáh Abbás (1571–1629), který podruhé v dějinách udělal z Isfahánu, kde se část knihy odehrává, centrum Perské říše. Ale i to, zda je děj skutečně zasazen do doby vlády tohoto významného šáha, je nakonec zpochybněno.“ (Nagy, 2022)

Další tři odstavce věnuje popisu děje, a následující spojuje s jedním z hlavních témat, jímž jsou příběhy a legendy v samotném příběhu, které opět jako někteří výše zmínění

recenzenti přirovnává k Šeherezádě nebo Marcu Polovi. Dále pokračuje opět v popisu příběhu, kde prozrazuje už více detailů.

Zaměřuje se také na smyslovost, kterou kniha nabízí. Jsou jimi například podle Nagyho různé zvuky, barvy, pachy, které prozrazují špinavost celého světa a krom jiného i kruté výjevy, jež deklaruje na ukázce z knihy. Popisuje ale také krásu orientu, kterou autorka do *Ostrovu* vložila a kterou podle Nagyho velmi dobře propojila i s křesťanskými legendami. Obecně tak velmi vyzdvihuje styl, jakým je kniha napsaná a která nese hlavní myšlenku – „totiž že zaposlouchání se do příběhu má být čímsi na způsob erotického uhranutí. Jinými slovy, dobrý a silný příběh nenechá čtenáře klást otázky ani analyzovat... anebo až z odstupů,“ píše Nagy (2022).

V posledních odstavcích poukazuje na hlavní motiv jako na touhu po transcendenci, a to na několika úrovních. Zmiňuje také odkaz k dalším literárním a náboženským symbolům, které podle něj nemá smysl již přesně pojmenovávat, jelikož s nimi pracuje autorka ve své knize ve zcela jiném vyznění, než bylo to původní. Nakonec přichází s hodnocením, že se jedná o další výbornou knihu Biancy Bellové.

Konec recenze lze tak považovat za persvazivní. Recenzent chce přimět čtenáře přijmout jeho názor za svůj. Nicméně popisuje hlavní témata a motivy, kterých si všímal. Z příběhu uvádí více detailů, než je nutné, ale své dojmy se snaží potvrdit na výňatcích z knihy. Samotné dílo navíc dává do kontextu autorčiny tvorby, kdy jde zatím o nejrozsáhlejší popis, co se výše analyzovaných recenzí týče. Odkazuje tako k současnému společenskému a politickému kontextu, kde uvádí, že žádný není a kniha je tak svým způsobem svobodná. Jako jediná recenze ale postrádá jakýkoliv box v textu se základními údaji o knize. V článku je vložen pouze obrázek obálky díla.

3.1.3 Shrnutí

Recenze byly ve většině případech bez jakéhokoliv vágního hodnocení a lze u nich pozorovat spíše analytickou komplexnost hodnoceného titulu. Pouze jedna z recenzí je mnohem více subjektivní, negativně hodnocená a téměř vůbec nepodložená argumenty. V tomto případě se jedná o recenzi od Josefa K., jež byla vydaná v rubrice *Dvakrát ve Tvaru*, ale podle vyznění je psaná evidentně s nadsázkou.

Ostatní zbylé recenze byly psané se snahou objektivitu, nicméně je jasné, že nikdo se subjektivnímu pohledu nevyhne. Někomu například kniha připadala bez zasazení do současného společenského kontextu, jiní naopak v knize nacházeli spojitost s tím, kdy byla kniha napsaná a viděli tam danou dobu. Konkrétně se k tomu, zda se jim dílo líbilo či nelíbilo, vyjádřila pouze malá část recenzentů. A ačkoliv u ostatních recenzí není explicitně hodnocení určeno, lze z nich vyčíst, že jde o kvalitní literaturu – tudíž spíše doporučovanou. Svoje postřehy z knihy také často představovali na přímo vložených ukázkách v recenzi.

Společenský a politický kontext uvádělo pět recenzentů, přičemž dva knihu pojili s dobou covidu, další tři uvedli, že se jedná o titul osvobozený od jakéhokoliv kontextu se světem a zbylí čtyři recenzenti současný společenský kontext nezmiňovali vůbec. Do kontextu autorčiny tvorby uváděla titul *Ostrov* naopak valná většina.

Co se týče témat a motivů, tak každý recenzent si tam nacházel ty svá určitá, která ho zajímala, ale nikdo nezapomenul uvést prolínání legend, mýtů a různých příběhů v ději. Hlavní smysl díla většina recenzentů také viděla v počtě samotného vyprávění. Za zmínku také stojí to, že většina recenzentů uváděla, jak je titul *Ostrov* od dřívější autorčiny tvorby odlišný, ale téměř nikdo ho nezařadil do žádného žánru. Zajímavé bylo přirovnání *Ostrovu* k *Tisíci a jedné noci*, ke způsobu vyprávění příběhů.

V menším poměru se objevovalo také zasazení děje do konkrétního místa nebo času, ale po většinou bylo vždy zmíněno, že tyto dva faktory jsou v knize velmi abstraktní. Pouze čtyři recenzenti se na základě jistých vodítek v knize snažili příběh do časoprostoru zasadit.

Hojně se také v recenzích uvádí popis děje, a to buď uceleně v několika málo odstavcích anebo po celou dobu recenze, kde jsou na příkladech z příběhu uvedena například témata, motivy, styl psaní autorky apod. Pouze u jediné recenze nebyl zmíněn děj, a to opět u Josefa K.

V rámci literární recenze všichni hodnotící měli ve své recenzi uvedené základní údaje o knize jako je její název, jméno autorky, název nakladatelství, rok vydání, popřípadě i počet stran či doporučená cena knihy. Ve dvou recenzích, a to na portále *iLiteratura.cz* a *idnes.cz* bylo, v rámci boxu a základních údajů uvedeno také procentuální hodnocení.

3.1.4 Kritické ohlasy z českého bookstagramu

Kritické ohlasy na titul *Ostrov* byly do analýzy vyhledány pomocí #biancabellova. V tomto případě jde o složitější výběr, jelikož se na Instagramu zobrazí veškeré příspěvky

s tímto hashtagem, který zobrazuje nejenom všechny autorčiny knihy, ale také příspěvky s jejími fotografiemi od fanoušků, a proto je nutné probrat se větším obsahem příspěvků. Samotný #ostrov nebude v této práci pro vyhledávání knihy vůbec použit, protože jde o příliš obecný pojem, který má v databázi hashtagů přes 60 000 příspěvků. Proto hledání bookstagramových recenzí bude omezeno na #biancabellova.

První nalezenou recenzí v databázi hashtagů na knihu *Ostrov* je od účtu @knihomaniak. Podle profilu se jedná o slečnu s téměř 2 000 sledujícími.³⁵

Recenzentka se o titulu rozepisuje na dva odstavce, přičemž rovnou začíná větou, že se jí kniha nelíbila. Popisuje, že jde o její první přečtenou knihu od autorky, protože se dozvěděla, že *Ostrov* je vychýlením se od zbytku autorčiny tvorby. K přečtení jí přiměla anotace knihy a vzhled obálky.

Po slibném začátku ji postupně příběh zklamával, což si vysvětluje tím, že možná nepochopila to, co Bellová chtěla čtenářům předat. Zmiňuje také známý čtenářský portál *Databázi knih*, kde je údajně kniha velmi dobře hodnocená, ale recenzentce dělalo problém knihu vůbec dočíst. Proto se identifikuje jako necílová skupina, ale přesto potenciální čtenáře nabádá k tomu, aby knihu zkusili. Sama také uvádí, že si chce od autorky přečíst nějakou jinou knihu a recenzi zakončuje otázkou, zdali čtenáře láká *Ostrov* k přečtení či jestli od autorky již něco četli. Na konci má hvězdičkové hodnocení, kde knize dala dvě hvězdy z pěti.

Text lze jen těžko nazvat recenzí, jedná se o spoustu subjektivních názorů ničím nepodložených, nejsou v něm žádné ukázky, žádné souvislosti s autorčinou tvorbou nebo současným společenským kontextem. Nejedná se ani o anotaci, jelikož text vůbec nezmiňuje ani legendy, které jsou příběhem protkány a každý literární recenzent vždy alespoň tuto skutečnost zmínil. Příspěvek byl přidán 8. května 2022.

Další recenzi přidala @zavisla_naknihach, s více jak 1 600 sledujícími,³⁶ která text vůbec nečlenila na odstavce. Začíná tím, že se jedná o její první knihu od Bellové, která ji zaujala anotací, přičemž zmiňuje, že autorka je držitelkou Ceny Evropské unie, a proto ji chtěla vyzkoušet. Uvádí, že přečtení knihy jí trvalo den a píše hodnocení s tím, že s knihou byla velmi spokojená.

³⁵ K 25.3. 2022.

³⁶ K 25.3. 2022.

„Přestože je *Ostrov* velice čtivý a zpočátku se tváří jako příjemná, oddechová kniha, nenechte se oklamat. Autorka vytvořila komplikovaný a velice originální příběh, v němž se nepozorný čtenář může lehce ztratit. Také si myslím, že *Ostrov* právě svou originalitou mnoha čtenářům nesedne.“ (zavisla_naknihach, 2017 [online]) Bohužel krom začátku, kdy dochází k upozornění, že nejde pouze o oddechovou knihu, pokračuje recenzentka s tím, že originalita v knize ne každému sedne, ale už nevysvětluje, v čem je kniha tak originální.

V textu ale dále popisuje změny úhlů pohledů, tedy vypravěčských forem, přeskokování v čase i místa, čímž příběh hodnotí zprvu jako chaotický. V určité části se však začnou jednotlivé linie spojovat a závěr knihy tak podle recenzentky působí kouzelně a překvapivě a příběh popisuje jako skládání puzzlí z jednotlivých dílků. Na konci ještě uvádí jména hlavních postav. Poté děkuje za zaslání knihy nakladatelství *Host*, čímž je mnohem lépe patrné, že jde o spolupráci, a ne jako tomu bylo u předchozí recenze, kde to recenzentka zmínila pouze v hashtagu, čehož si málokterý čtenář všimne. Na konci textu píše ještě čtyř hvězdičkové hodnocení a pod ním se objevují opět hashtagy. Příspěvek byl přidán 4. května 2022.

Uživatelka s účtem *@bunny_the_reader* s téměř 3 000 sledujícími³⁷ začíná svůj text úryvkem z prologu. Následuje otázka, zdali mají čtenáři s autorkou již zkušenosti, jaké mají názory na její knihy a zdali četli nějakou zvláštní knihu. Poté upozorňuje na spolupráci a děkuje nakladatelství Kosmas za poskytnutí knihy.

Začíná tím, že s Bellovou neměla do přečtení *Ostrova* žádné zkušenosti, ale nalákala ji obálka, proto se do čtení knihy pustila, aniž by si přečetla její anotaci.

Pocitově je však z příběhu zmatená. Recenzentka hodnotí pozitivně legendy i mýty. Hodnotí také styl vyprávění autorky, ale kvůli střídání vypravěčů, jí děj přišel zmatečný. Jako ukončenou zápletku celého děje považuje vztah mezi hlavními postavami.

Text zakončuje s tím, že podle ostatních recenzí se jedná o slabší knihu z autorčiny tvorby, ovšem sama recenzentka nemůže s ničím srovnávat, ale přesto ji kniha přišla jako „příjemné čtení na jeden večer.“ (bunny_the_reader, 2018 [online]) Pod textem knihu ještě hodnotí třemi a půl hvězdami z pěti.

V tomto případě se opět nejedná o anotaci, jelikož zde není vůbec popsán děj knihy, ale jako recenze je tento text také těžko použitelný. Jde především o subjektivní téměř ničím nepodložené názory. Jediné, čím recenzentka argumentuje, je zmatečnost kvůli střídání

³⁷ K 25.3. 2022.

vypravěčů. Nikomu však svůj názor nevnučuje, a to i možná proto, že není z textu zcela jednoznačný a recenzentka si svým názorem není jistá. Příspěvek byl přidán 20. dubna 2022.

Další recenzentka s účtem *@carlita.cte* se 213 sledujícími³⁸ také svůj text začíná s tím, že od Bellové kromě *Ostrovu* nic dalšího nečetla, ale podle načtených recenzí u jiných lidí už ví, že jde o zcela ojedinělou autorčinu tvorbu. V textu zmiňuje báje, pohádky, mýty a jistou exotičnost, které se v příběhu objevily. Popisuje děj včetně obou hlavních postav a jako „osvěžující spočinutí v říši pohádek a mýtů,“ kde *carlita.cte* (2021 [online]) vyzdvihuje především bezčasovost. Krom toho oceňuje i cizí slova jako *viaticum* nebo *glatisant*, které si později dohledávala a příběhem se tak ještě vzdělala.

Ačkoliv je její text poměrně krátký, dalo by se říci, že má blíže k anotaci nežli k recenzi. Oproti předešlým recenzentkám ale zmiňuje důležitost téma mýtů a legend. Navíc jde o první recenzi tvořenou bez spolupráce. Příspěvek byl přidán 26. září 2022.

Další recenzentka *@hankathebookworm* s téměř 1 400 sledujícími³⁹ na úvod popisku dává #minirecenze a za něj název knihy a jméno autorky. Následně uvádí, o jaký žánr se jedná a identifikuje ho jako současnou českou prózu. Poté v krátkém odstavci dává shrnutí děje, který přirovnává k pohádce *Tisíce a jedné noci* a poslední odstavec, ze všech nejdelší, věnuje jejímu subjektivnímu názoru.

V jejím hodnocení lze poznat, že nejde o její první knihu od autorky. Sama totiž popisuje, že u knih Bellové má ráda jejich originalitu, neuchopitelnost a nedoslovnost. Knihu také popisuje jako komplikovanou s tím, že má mnohoznačné téma, které nemohla rozklíčovat. „Zda je *Ostrov* dílem spíš geniálním nebo pozéřským, mi příliš nepomohla ani dvojrecenze v magazínu *Tvar*, protože se každá z nich přiklání vlastně právě k jednomu tvrzení.“ (*hankathebookworm*, 2021 [online])

Knihu ve výsledku nedoporučuje začínajícím čtenářům Bellové a ty znalé upozorňuje na to, že *Ostrov* je kniha skutečně psaná jiným stylem, než je u autorky zvykem a není těžké se v příběhu ztratit.

³⁸ K 25.3. 2022.

³⁹ K 25.3. 2022.

Protože v tomto případě šlo o spolupráci s nakladatelstvím *Host* a portálem audioknih *OneHotBook*, kterou na konci recenze zmiňuje, ve zbytku textu se věnuje poslechovému zpracování.

Ve výsledku jde o zajímavý text, který uvádí alespoň základní údaje, shrnutí děje, a i když subjektivní, tak ale velmi seriózně napsaný pohled na knihu, kde recenzentka odkazuje dokonce k profesionálním recenzím v občasniku *Tvar*. Příspěvek byl přidán 4. listopadu 2022.

Svůj bookstagram má i šéfredaktorka blogu *Knihy Dobrovský*, kterou na instagramovém účtu *@mopsinity* sleduje necelých 200 uživatelů⁴⁰ a která také přidala jakousi recenzi na *Ostrov*. Text začíná názvem knihy a jménem autorky. Poté následuje velmi krátký popis a výčet přidavnými jmény, jak příběh na recenzentku působil – „syrový, ujetý, nechutný i zábavný“ (mopsinity, 2018 [online]). Stejně jako výše uvedené recenzentky popisuje knihu jako velmi zvláštní včetně postav, které čtenář ve své podstatě nemá ani rád.

Prvotní negativní dojem z toho, že autorka odbíhá od dějové linie, postupně opadl a recenzentka uvádí, že autorka k takovému odbíhání měla opodstatněný důvod. Knihu hodnotí jako čtení, které není mainstreamové a nebude tak pro každého čtenáře, i přesto knihu hodnotí kladně. „Je to zkrátka taková pohádka pro dospělé a otrlé,“ dodává mopsinity (2018 [online]) nakonec. Za slovním hodnocením následuje ještě procentuální hodnocení 85 %. Poté je pod textem opět odstavec plný hashtagů.

V tomto případě není zmíněna žádná spolupráce, ale vzhledem k tomu, že recenzentka pracuje pro velké knihkupectví a nakladatelství, je těžké posoudit, zdali ji v rámci práce nebyla kniha poskytnuta zdarma a zda tak knihu hodnotila sama dobrovolně bez jakéhokoliv finančního či jiného ohodnocení. Nicméně jde opět o velmi subjektivní názory, které nejsou nijak moc rozvedené ani podložené. Recenzentka zde nepopisuje ani děj knihy, ale stejně jako ostatní uvádí, že kniha pro ni byla zvláštním čtením pro nemainstreamového čtenáře. Příspěvek byl přidán 21. dubna 2022.

⁴⁰ K 25.3. 2022.

Další recenze v databázi hashtagů je od @kniznisvetlu, která má 1 719 sledujících.⁴¹ Recenze začíná základními údaji o knize, jako je název knihy, jméno autorky, nakladatelství, rok vydání, počet stran a blok zakončuje hodnocením z *Databáze knih*.

Dále je přeepsaná anotace ze zadní obálky knihy a v posledním odstavci recenzentka shrnuje své dojmy.

V textu vyjmenovává velmi obecná témata, která se v příběhu objevovala jako láska, nenávisť, odhodlání, zrada, smutek či naděje. „Je to kniha místy pohádková, místy velmi nepříjemná,“ (kniznisvetlu, 2019 [online]) Také jako většina recenzentů zmiňuje legendy, které se v knize objevují a následně se ptá otázkou do prázdna, kdo a jaké legendy jsou v knize skutečné a jaké ne. Upozorňuje, že se nejedná o knihu, která bude pro každého, nevysvětluje ale, proč by kniha pro někoho nemohla být vhodná. Ke konci uvádí vlastní naléhavost přečíst si od autorky zbylé knihy, z čehož je patrné, že *Ostrov* byl jejím prvním čtením od Bellové. V závěru ještě uvádí hvězdičkové hodnocené deset z deseti hvězd a pod nimi opět odstavec s několika hashtagy odkazující k autorce a dalším klasickým bookstagramovým tagům.

Tento text by nejlépe posloužil jako anotace, která zde byla doplněná základními údaji o knize, jež téměř nikdo z bookstagramerů neuvádí. Hodnocení zde bylo velmi subjektivní a téměř nic nevypovídající. Recenzentka zmínila velmi obecná témata objevující se téměř v každé knize. Uvádí ovšem legendy, které protékají celou knihou a stejně jako spoustu jiných recenzentů říká, že kniha není zcela všední a pro každého, neuvádí však, proč by tomu tak mělo být. Příspěvek byl přidán 28. října 2022.

Prvním nalezeným mužským recenzentem, který na svém bookstagramu hodnotil *Ostrov*, je Jakub Kara s účtem @litera_futura s něco málo přes 600 sledujících.⁴² Ten v úvodu píše ihned procentuální hodnocení, kde knize dává 50 %. Následuje jméno autorky a název knihy. Dále uvádí, o jaký žánr se jedná a knihu řadí jako historickou novelu, kterou člení na třetiny s tím, že začátek byl nadějný, střed matoucí a konec ucházející. Poukazuje na dílo *Jezero*, které hodnotí kvalitně lépe. U *Ostrova* zmiňuje jeho pohádkový nádech.

Dostává se ke zobecňujícímu hodnocení, že minulost s „estetikou fantastických příběhů,“ jak litera_futura (2020 [online]) píše, se moc netěší oblibě u českých čtenářů, jako tomu je u *Svatého démona* Pavla Bryzce, kterého dává recenzent za příklad.

⁴¹ K 26.3. 2022.

⁴² K 26.3 2022.

Poslední krátký odstavec textu se věnuje rozpadání se příběhu na jednotlivé části, které nepůsobí jako celek. Pod textem je poté pouze pět odkazujících hashtagů.

Recenzent uvádí číselné hodnocení ihned před začátkem textu, a tak si čtenář může domyslet, jaký bude mít autor textu na knihu názor. Ovšem 50 % hodnocení je osvětleno pouze tím, že text postupně přestává působit jednolitě, ale dále k hodnocení není nic řečeno a čtenář tak neví, proč je takto kniha hodnocena. Příspěvek byl přidán 12. července 2022.

Další nalezenou recenzí na titul *Ostrov* je od uživatelky @knizku.kafe.a.klid s téměř 2 500 sledujícími.⁴³ Text začíná jménem autorky a názvem knihy. Recenzentka dále v novém odstavci odkazuje na autorčiny předešlé knihy *Monu* a *Jezero*, které hodnotí oproti *Ostrovu* kladně.

V další části textu se dostává k pohádkám, starým časům a legendám objevujících se v knize. Zároveň s tímto poodhaluje hlavní postavy příběhu a jejich specifické rysy včetně vyprávění Izara. Dostává se ovšem k tomu, proč knihu nehodnotí tak pozitivně jako zbylá přečtená díla od Bellové. „...jen bych preferovala, kdyby to byla tak třetinová povídka, přišlo mi to zbytečně natahované, k dočtení jsem se nutila, ale na druhou stranu jsem ráda, že jsem dočetla, protože konec to pěkně propojil“ (knizku.kafe.a.klid, 2018 [online]).

Uvádí, kolik procent v době, kdy vydávala svůj text, měla kniha na *Databázi knih* (66 %). Krom toho dále zmiňuje, že komentáře na tomto portále byly vesměs pozitivní, což se s procentuálním hodnocením příliš neslučuje. Podobně se vyjadřuje i o kritických ohlasech na *Ostrov* na bookstagramu, kde podle recenzentky byly dojmy ostatních také rozporuplné. Odstavec ukončuje otázkami, kde se čtenářů ptá, jak jsou na tom s autorkou a jak se jim případně *Ostrov* líbil. Pod textem jsou už opět jen hashtagy odkazující ke knize a ke čtení samotnému.

V tomto textu opět recenzentka hodnotí pouze to, že jí kniha přijde příliš dlouhá a že se jí líbí vložené legendy. O tématu, motivech či společenském kontextu se nezmiňuje. Odkazuje ovšem obecně na názory druhých a přikládá anotaci. Výpovědní hodnota textu tkví povětšinou opět pouze v anotaci. Příspěvek byl přidán 20. května 2022.

Podstatně kratší text na daný titul přidala uživatelka účtu @ctupovecerech s 1 029 sledujícími.⁴⁴ Úvodní větu začíná recenzentka s obecným negativním hodnocením na knihu –

⁴³ K 26.3 2022.

⁴⁴ K 26.3.2023

tedy, že jí nepřišla na chuť. Podle dalšího popisu nešlo o její první knihu od autorky a v textu zmiňuje například *Jezero* nebo také *Sentimentální román*, které se jí líbily více.

Jako důvod slabšího hodnocení uvádí pravděpodobné nepochopení knihy. Pozitivně se vyjadřuje k vyprávěným příběhům a linie s kněžnou Núrit, ale obecně považuje děj za zmatečný. Nakonec píše, že jí *Ostrov* splývá s jí nedávno přečteným titulem, a to *Největší lekci dona Quijota*. Poté následuje opět několik hashtagů. Text je poměrně krátký. V rámci subjektivního hodnocení byla negace vysvětlená tím, že děj nejspíš nebyl pochopen. Spíše tedy než o recenzi nebo anotaci, jde opět o jakýsi osobní popis k fotce. V tomto případě text vyznívá tak, že je přidán pod fotografií jen z důvodu, aby tam bylo něco napsáno. Příspěvek byl přidán 6. května 2022.

Poslední nalezená bookstagramerská recenze na titul *Ostrov* je od spisovatelky Michaely Merglové, která je na Instagramu pod účtem *@misamerglova* s téměř 1 500 sledujícími.⁴⁵ V úvodu svého textu ihned zmiňuje, že knihu dostala na recenzi pro časopis *Pevnost* a rovnou píše, že jí příběh nadchnul. Příběh jako takový považuje za jednoduchý, u kterého lze podle ní velmi lehce odhadnout, kam směřuje. „...pointa není silná a nepřekvapí, ale ani jedno z toho vůbec nevádí,“ píše *misamerglova* (2013 [online]) a zdůvodňuje to „krásným pohádkovým jazykem“ (tamtéž) ale také vrstvením různých zápisků a legend na sebe, což vytváří podle Merglové příjemnou atmosféru.

Oproti jiným recenzentům lze ale vidět větší použití literární terminologie a promyšlené vyjádření myšlenky. „Hodně pasáží jsou lyrické popisy, často kontrastující se znepokojivým nebo násilným obsahem, drastické scény jsou psané s odstupem, z něhož zamrazí.“ (*misamerglova*, 2013 [online])

Nakonec také upozorňuje, že se nejedná o knihu, která by se líbila každému. Sama osobně vyzdvihuje „snový způsob vyprávění a krásnou češtinu“ (tamtéž). Za textem následuje opět několik hashtagů, které od textu nejsou odděleny žádnou mezerou, jako tomu bylo u ostatních.

Text, ačkoliv kratšího rozsahu, zmiňuje lyrické pasáže v knize, vrstvení legend a násilný obsah. Z takového popisu si lze odnést jakousi povrchní představu o příběhu, ale tím, jak je napsán a je v něm využita literární terminologie, může na čtenáře působit mnohem sofistikovaněji oproti jiným recenzím na bookstagramu. I zde totiž recenzentka uvádí své

⁴⁵ K 27.3 2023.

subjektivní dojmy jako jednoduchost příběhu, což naopak jiní bookstagramsmeři hodnotili opačně. Zmínila i inspiraci legendami a mýty. Příspěvek byl přidán 4. května 2022.

3.1.5 Shrnutí

Pokud jde o analyzované bookstagramy na titul *Ostrov*, lze s jistotou říci, že většina jich pochází od žen. Pouze jediná recenze byla od muže. Většina, v tomto případě osm bookstagramerů, má více jak 1 000 sledujících, ale pouze pět ze všech jedenácti mělo potvrzenou spolupráci s nakladatelstvím či časopisem. U jedné recenzentky nebylo možné zhodnotit, zda má existující spolupráci, jelikož je zaměstnankyní v nakladatelství *Knihy Dobrovský*.

Konečné hodnocení bylo ale už velmi rozporuplné. Pět bookstagramerům se kniha obecně vzato líbila, další tři ji hodnotili průměrně a nebyli si svými dojmy na knihu jistí, zbylí tři uvedli, že titul zcela nepochopili.

Co se týče hvězdičkového hodnocení, které bývá u bookstagramerů běžné, tak v tomto případě jej využili čtyři recenzenti, dva použili procentuální hodnocení a zbylých pět mělo popisek zcela bez číselného hodnocení. Obecně vzato mezi výše zmíněnými faktory nejsou větší souvislosti. Je vidět, že větší počet uživatelů s více jak 1 000 sledujícími mají častěji knihu na spolupráci, ale není to pravidlem. Také se nepotvrdilo, že by bookstagramsmeři, kteří mají spolupráci s nakladatelstvím, hodnotili knihu pouze pozitivně. I v těchto případech se objevily rozporuplné či zcela negativní názory.

Rozsáhlejší údaje o knize, jako je například název nakladatelství apod., uvádějí pouze dva bookstagramsmeři, další tři v textu alespoň uvádí název knihy a jméno autorky. Ostatní spoléhají na vizuální složku, kde mají knihu vyfocenou, a tudíž pro ně pravděpodobně není důvod tyto údaje vypisovat do textu.

Většinová část bookstagramerů také využívala především vágního subjektivního hodnocení typu: „kniha byla příliš dlouhá, kniha není pro každého čtenáře“ (což psala také valná většina recenzentů, ale bez vysvětlení), apod. Nicméně se v několika málo textech objevily i názory podložené argumenty. Týkalo se to například zmatečnosti knihy, což bylo odůvodněno častým střídáním vyprávěčů. Přičemž zmatení z příběhu nebo alespoň z jeho začátku zmiňovala značná část hodnotících.

Ve většině kritických ohlasů na Instagramu se také často objevovalo téma legend a mýtů, které bookstagrameréři hodnotili různě.

V rámci hodnocení se sem tam ojediněle objevoval popis jazykové úrovně. Jednalo se například o vyzdvižení autorčina specifického stylu psaní či cizích slov v textu apod.

Dva texty v sobě měly dokonce zařazenou úplnou anotaci knihy z její zadní strany. Zbylé popisky zmiňovaly příběh povětšinou už jen povrchně anebo vůbec. Dvě bookstagramerky také uvedly, že je k přečtení knihy nasměrovala právě hezká obálka a jediná bookstagramerka uvedla, že si knihu od Bellové chtěla přečíst proto, že je držitelkou Ceny Evropské unie za literaturu.

Ve výsledku byly všechny bookstagramerské recenze spíše povrchním a velmi vágním hodnocením knihy. Často by se daly spíše považovat za anotace a někdy se ani jí nepřiblížily. Recenzenti hojně popisovali své dojmy, jak se jim kniha líbila a nelíbila. Snažili se vysvětlit proč tomu tak je, ale nedokázali uchopit myšlenku. Také téměř nikdo, krom jediné bookstagramerky, nevyužíval žádnou literární terminologii.

Vágnost bookstagramerských recenzí by někdo mohl považovat za důsledek omezeného počtu znaků pod příspěvkem, který je 2 200. Nicméně je důležité brát v potaz, že jde o obyčejné čtenáře, kteří často nemají vzdělání v oboru literatury, a proto je pro ně krom délky omezující také tento faktor.

Nutno také podotknout, že pod každým textem se objevilo vždy několik hashtagů, které vždy odkazovaly k názvu knihy, jménu autorky a dalších čtenářských tagů jako #vicecasunacteni, #tipnacteni, #cocist, #bookstagram apod. Často bookstagrameréři také dávají do hashtagu název nakladatelství.

3.2 Zhodnocení výsledků

Kritické ohlasy bookstagramerů a literárních kritiků na titul *Ostrov* mají v některých ohledech své podobnosti, ale především značné rozdíly.

Profesionální recenze například vždy obsahují základní informace o díle, jako je název knihy, jméno autorky, nakladatelství, rok a město vydání, popřípadě další údaje, jako je počet stran apod. Pět bookstagramerů uvádělo název titulu a jeho autorku, přičemž dvě recenze zmiňovaly i jiné podrobnosti. Stále jde ale o menší část bookstagramových recenzí.

V rámci určité formy se literární kritici o románu vyjadřovali ve větší míře za pomoci odborných literárních termínů, jež bookstagrameři až na jednoho vůbec nepoužívali. Bookstagrameři také mnohem více využívali hvězdičkové a procentuální hodnocení. V tomto případě šlo o více jak polovinu recenzí. V profesionálních recenzích se také objevilo, ale pouze ve dvou případech.

Většina literárních kritiků také uváděla autorčino dílo do kontextu její tvůrčí práce, přičemž také zmiňovali odlišnost *Ostrova* od zbytku tvorby Bellové. Protože je titul podle mnoha kritických ohlasů zvláštní a specifický, nikdo přímo neuváděl jeho zařazení do žánru. Stejně tak se o žánru nezmínili a ani o autorčině předešlé tvorbě téměř žádný z bookstagramerů.

Profesionální recenze byly mnohem více rozsáhlé, jejich autoři se oproti bookstagramerským recenzím vyjadřovali mnohem konkrétněji a také dílo rozebírali velmi dopodrobna. Někteří literární kritici se dokonce vyjadřovali ke společenskému kontextu *Ostrova*, přičemž dva v něm viděli souvislost s pandemií koronaviru. Další tři na druhou stranu napřímo uvedli, že se jedná o literaturu osvobozenou od reálného světa. Menší část se také snažila na základě určitých vodítek zařadit příběh do časového období našeho světa, ačkoliv valná většina recenzentů uváděla, že je příběh zcela smyšlený a tím pádem jej není možné jakkoliv propojovat s naším reálným světem.

Většina literárních kritiků také buď samostatně popisovala děj knihy a ukazovala na něm některé své dojmy a poznatky jako například objevující se témata a motivy. Na výňatcích poté také demonstrovali a podporovali své názory. Naopak bookstagrameři se vyjadřovali velmi subjektivně a vágně, kdy se často například objevovala věta, že kniha není pro každého, ale dále už téměř nikdo nevysvětloval, proč tomu tak je. Jen velmi málo docházelo k tomu, že své názory odůvodnili podstatnými argumenty jako například, když velká část hodnotila titul jako chaotický kvůli častému střídání vypravěčů. Děj na rozdíl od literárních kritiků popisovali velmi povrchně či vůbec, párkrát se také objevila přeepsaná anotace ze zadní strany knihy

Co se týče témat, tak všichni uváděli prolínající se mýty a legendy, které zmiňovala i velká část bookstagramerů. V profesionálních recenzích rámcování příběhů přirovnávali k *Tisíci a jedné noci*.

Ojedinele se také u některých bookstagramových recenzí objevilo hodnocení specifického stylu autorky, využití cizích slov a dalších jazykových prvků. Nicméně i přesto ve výsledku většina bookstagramerských recenzí bylo silně vágních, ačkoliv bylo znát, že se recenzenti své názory snaží podpořit, byť se jim to ne zcela dařilo. Hojně se tedy objevovalo

přímé hodnocení, přičemž pěti bookstagramerům se kniha vysloveně líbila, tři z ní měli smíšené pocity a spíše ji považovali za průměrnou a zbylí tři recenzenti uvedli, že se jim kniha nelíbila, ale důvodem může být to, že jí ne zcela porozuměli. Tyto příspěvky spíše vypadaly jako anotace a někdy se ani jim nedokázaly přiblížit. Literární kritici také uváděli přímo, zda se jim kniha líbila či ne, nicméně šlo spíše o menšinovou část. Ze zbylých recenzí, kde toto hodnocení nebylo takto explicitně vyjádřené, bylo ale většinově patrné kladné hodnocení a řazení do kvalitní literatury. Jedna recenze byla ovšem spíše kritická, velmi vágní, ale podle kontextu je patrné, že byla psána s nadsázkou.

Velká část bookstagramerů měla více jak 1 000 sledujících a pět z nich mělo spolupráci s nakladatelstvím či časopisem. U jedné bookstagramerky, která je zaměstnankyní v nakladatelství, ovšem není možné určit, zdali knihu získala na spolupráci či si ji sama zakoupila.⁴⁶ Recenzenti, jež získali titul od nakladatelství, ho ovšem nehodnotili pouze pozitivně, ale objevovaly se i rozporuplné názory na dílo.

Zajímavé také je, že většina bookstagramových recenzí, přesněji řečeno deset, byla napsaná ženami a pouze jedna od muže. Naopak profesionálních recenzí napsalo šest mužů a pouze tři ženy.

Kromě několika výše zmíněných rozdílů mezi bookstagramovými a profesionálními recenzemi patří nakonec také časové hledisko hodnocení, které je nyní obtížně zhodnotitelné, ale přesto poslední profesionální recenze byly vydány během měsíce září a října roku 2022. Bookstagrameři pokračovali i dále.

3.3 Analýza kritických ohlasů na titul *Mezipřistání* od Matěje Hořavy

Kritické ohlasy na titul *Mezipřistání* od Matěje Hořavy stejně jako u Binacy Bellové byly do analýzy zařazeny díky menšímu zájmu o tuto knihu v jiných diplomových a bakalářských pracích. Opět jde také o titul, kterému se věnovala jak odborná, tak i laická literární společnost a kritické ohlasy na *Mezipřistání* je tudíž možné najít jak v kulturních a společenských periodikách, tak i na českém bookstagramu. A ačkoliv *Mezipřistání* vyšlo roku 2020, přesto nemá více bookstagramových recenzí nežli *Ostrov*.

⁴⁶ Autorka práce bookstagramerku kontaktovala s dotazem, zdali jde o spolupráci. Nepřišla žádná odpověď.

3.3.1 Kulturní a literární periodika

Do *Tvaru* přispěla svojí recenzí na titul *Mezipřistání* literární kritička a spisovatelka Zuzana Kultánová, která do obtýdeníku *Tvar* přispívá svými texty od roku 2015. Její text s názvem *Některé říčky se úplně neztratí* vyšel v rubrice *Recenze*. Pod nadpisem textu je uveden autor knihy, název knihy, nakladatelství, město a rok vydání, počet stran a pod těmito základními údaji je vložena obálka knihy.

Kultánová recenzi začíná uvedením celkové autorovy tvorby, a to jeho první knihou *Pálenkou*, kterou krátce popisuje a zmiňuje, že za ni Hořava získal rovnou dvě ocenění – Magnesia Litera za Objev roku (2015) a Česká kniha.

Poté navazuje *Mezipřistáním*, které zařazuje do žánru sbírky povídek a jehož prostředí je zasazené do Gruzie. Recenzentka poukazuje na to, že se autor drží své osvědčené metody a knihu psal stejným způsobem jako svůj debut. Bohužel to nevidí jako dobrý směr, ale jako již vyčerpaný postup. „Mnohé texty jako by ztratily onu průzračnost – spíše se drží zvláštního omílání dotěrných vzpomínek, leckdy jsou to jen reflexe, črty, nálady. V knize jsou jak výborné prózy, tak texty, které vám v paměti příliš dlouho neutkví.“ (Kultánová, 2021, s. 22)

Mezipřistání srovnává s *Pálenkou*, kde hlavním rozdílem je pro Kultánovou autorova naprostá upřímnost v jeho debutu, ale v *Mezipřistání* vidí vždy náznak myšlenky, od které autor ihned uskočí pryč. „Hořava [...] kolem nejdůležitějšího často jen krouží, aby nemusel říct, co se nabízí. [...] Nelze říct, že by byl vyloženě povrchní, ale tím, že jsou texty vystavěny převážně na jednom schématu, některé ‚kusy‘ jsou v podstatě vzájemně nerozeznatelné. Nepomáhá ani absence promluv, dialogů či líčení (v první osobě a minulém čase) – naopak, mnohdy je činí monotónními.“ (Kultánová, 2021, s. 22)

Podle ní autor některé své myšlenky vůbec nedořekne a spoléhá na čtenáře, že si vše domyslí a někdy je dle ní až příliš doslovný, kdy uvádí, že oba tyto extrémy knize škodí. Podle recenzentky je tedy řečeno příliš málo nebo příliš mnoho.

Kladně nehodnotí ani nadbytek interpunkčních znamének jako tři tečky na konci vět, dodatky v závorkách, pomlčky apod. „Zřejmě se mají podílet na rytmu a napětí, ale v mnoha případech jsou vlastně nadbytečné a působí spíše rušivě, nebo naopak kazí efekt nevyřčeného, když paradoxně dořikávají něco, co je z textu zjevné.“ (Kultánová, 2021, s. 22)

V jádru všech textů vidí „biblické antiteze: světlo vs. tma, smrt vs. život, beznaděj vs. naděje“ apod., ve kterých zpochybňuje to, že autor „zachycuje základní princip života,

příznačný kontrast k mnohovýznamovosti,“ kterou recenzentka vidí právě v nadbytečném používání interpunkčních znamének, „a přiznané nevědomosti, že vypravěč je učitel.“ (tamtéž)

Krom výše kriticky zmíněných argumentů Kultánová ale uvádí na pravou míru i to, že Hořava nemá problém postavy v některých povídkách ponořit skutečně hluboko nebo pomoci jim „vyšplhat příliš vysoko a houpat se nad propastí.“ (tamtéž)

Hlavním smyslem díla, což recenzentka nezmiňuje přímo, ale na tématech, které se v něm objevují, je existence člověka. Postavy podle ní zde vnímají, „že svět funguje v procesu zrození a umírání, stavění a boření, celistvosti a roztříštění, vyhnanstvím a návratem víceméně bez nás.“ (Kultánová, 2021, s. 22) Svůj výčet potvrzuje na vložené ukázce z knihy.

Jako jedny z nejlepších povídek recenzentka hodnotí, kde se autor odklání od sebe a své krajiny a noří se do životů místních Gruzínců a jejich domoviny. „Pak dokáže krásně využít potenciál místa, kde se nechávají nebožtíkům na hrobech láhev vodky, zachytit pestrost jazykovou, národnostní i náboženskou, třecí plochy i mentalitu místních. Setkávají se tady katolíci, pravoslavní i Židé, ruština s gruzínštinou i turečtinou, prolínají se dějiny.“ (tamtéž)

Recenzentka uvádí, jak Hořava dokáže zvládnout napsat živé postavy, u kterých dokáže vyzdvihnout povahové rysy. Často postavy mají také spojitost s Československem, přičemž s tímto se pojí téma cizince. „Matěj je cizí sám sobě, cizí své vlasti, je nyní v cizí zemi, ale lidé ho kvůli vzhledu často považují za domorodce. Naopak někteří rodilí Gruzínci si připadají cizí a našli se právě v Československu, kde se cítili doma.“ (Kultánová, 2021, s. 22) Oceňuje také, jak autor pracuje s odcizením, jež je součástí lidství, „a zároveň s myšlenkou, že všichni tito cizinci jsou nějak provázáni a tvoří společenství.“ (tamtéž)

Druhou autorovu knihu nakonec hodnotí „opravdu jako jakési mezipřistání“ (Kultánová, 2021, s. 22) a doufá, že svůj um by autor ve své příští knize mohl přenést do většího formátu.

Recenzentka ve svém textu tedy uvádí často své subjektivní názory, které ale věcně zdůvodňuje, svůj názor však čtenářům explicitně nevnucuje. Vyjadřuje se i k motivům a tématům objevujícím se v knize a díky těmto příkladům se čtenář dovtípí i zásadního smyslu díla, čímž je nejspíše lidská existence. V rámci kontextu krátce také rozebírá i předešlou autorovu tvorbu.

V měsíčníku *Host* vyšla kritika na *Mezipřistání*, vydaná právě v rubrice *Kritiky*, literárnímu kritikovi Kryštofu Ederovi, který byl zmíněn již výše, kdy pod jménem Daniel Mukner na *ČT art* recenzoval titul *Ostrov*.

Jeho kritika s názvem *Slyším a rozumím* má před začátkem textu vložený obrázek obálky knihy a pod ní opět údaje: jméno autora, název knihy, nakladatelství, město a rok vydání.

Vzhledem k tomu, že je text uveden jako kritika, je mnohem více obsáhlejší už jen tím, co se do délky týče. Text má dvě strany a hned v úvodu dává Eder do kontextu Hořavovu předešlou tvorbu, přičemž se zamýšlí nad tím, zdali byla jeho *Pálenka* a nyní *Mezipřistání* autobiografií a na kolik šlo v předešlé debutové knize o povídkový soubor, kdy podobnou otázku si klade u autorovy druhé knihy, ale již na ni neodpovídá. S autobiografickým zařazením ale spíše souhlasí.

Po úvodu se od *Pálenky* zasazené do Banátu dostává k *Mezipřistání*, jehož polohu – Gruzii zmiňuje s tím, že místo se změnilo, ale několik hlavních rysů z debutu se přeneslo i do druhé knihy. Zmiňuje například nenavazující povídky, střídání postav, míst apod., kde hlavním pojítkem je vypravěč – s největší pravděpodobností sám autor, jak usuzuje recenzent, ačkoliv si tím úplně jistý není.

Uvádí ale také autorovo retrospektivní vyprávění, kde hrdina „vzpomíná na místa, kde kdysi žil — na severočeské sídliště Sever, Brno, Bavorsko, několikrát připomene i období, které strávil v Banátu,“ píše Eder (2020, s. 56) a pokus o vypravěčovo usazení se na jednom místě poukazuje na ukázce z knihy, ze které čtenář pozná, za jakých okolností se vypravěč-autor dostal právě do Gruzie, což Eder dále rozepisuje a ptá se na otázku, před čím vypravěč-autor prchá pryč. „V retrospektivních pasážích se objevují určité traumatické momenty z vypravěčova života. Čteme o gymnastickém drilu, o drsných léčebných metodách, kterým byl vypravěč v mládí vystaven, poněvadž doktoři chovali podezření, že je trpaslík. Čteme o ‚té ženě‘, s níž hrdina kdysi žil v Moravském krasu, dozvíme se dokonce, že byl — nebo chtěl být — zasnoubený. Jsou však tyto zářezy ve vypravěčově minulosti důvodem jeho útěků?“ (Eder, 2020, s. 56)

Eder neustále pokládá otázky, které si čtenář při čtení klade, ale odpovědi na ně nejsou podle něj tak zásadní jako „kruciální zakoušení jakéhosi tragického životního nastavení, které jak améba pohltilo vše současné i minulé a které je imanentní součástí fikčního světa, jež Hořava-autor ve svých knihách modeluje.“ (tamtéž)

Ve své kritice také zmiňuje část recenze Josefa Chuchmy na *Pálenku*, ve které její recenzent popisoval, co znamená středník v textu – podle Chuchmy jde o mezistav, který Eder přisuzuje právě i *Mezipřistání*, kde se středníků objevuje mnoho, ale kde podle Edera s nimi Hořava oproti první knize stále šetřil.

„Mezi—‘ se dostalo do názvu celého titulu a text samotný je mezistavů a meziprostorů plný,“ popisuje Eder (2020, s. 56), který vidí vypravěče-autora zaklíněného mezi domovem a cizinou, mezi několika jazyky, které musí v Gruzii střídat, aby se domluvil, a k tomu se vypravěč dostává mezi své postavy, které v jednotlivých příbězích promlouvají. „Promluvy hlavního hrdiny nejsou ve vyprávění vyznačeny uvozovkami. Hlas samotného vypravěče je utlumený, jako by mnohdy jen pobízel ostatní postavy k hovoru.“ (Eder, 2020, s. 57)

Jako podstatné téma tu Eder tedy vnímá řeč a komunikaci jako takovou, zaznamenání promluv těch, kteří jsou na jakémsi pomyslném okraji a jsou všude cizinci – „poslední členové dříve početných etnických skupin a podobní ztracenci,“ píše (tamtéž), přičemž veškeré své myšlenky rozvádí do sebemenších detailů a popisuje na příkladech z knihy, které buď popisuje vlastními slovy nebo přímo citacemi z knihy.

Eder ve své kritice využívá také hojně cizích popisných pojmů. „Hořavovo psaní lze považovat za pomyslný kontrapunkt (pomyslného) středního proudu současné české literatury. Je fragmentární, výsostně umělejší, věty jsou často složitě interpunkčně členěny, jsou klopýtavé, významově zatížené (někdy až přetížené).“ (tamtéž) Dále Eder také krátce shrnuje a pokračuje: „V tomto ohledu však myslím tkví rozdíl mezi Hořavovou první a druhou knihou, jelikož v *Pálence* na mnoha místech za syžetem trochu pokulhávala fabule. *Mezipřistání* je stylisticky přece jen trochu prostší (byť nadále zůstává jazykově exkluzivní), především však považuji Hořavovu druhou knihu za obsahově hutnější, zajímavější, sdělnější.“ (Eder, 2020, s. 57)

Pro potenciální čtenáře také upozorňuje, že je Hořava tedy občas těžkopádný a často detailně popisuje prostředí přes zvuky a vůně. Ovšem jako celek ji vidí v pozitivním světle. „Pokud však vezmeme v potaz celek, autorovi se výborně daří evokovat jak šed’ periferního panelákového sídliště v hlavním gruzínském městě, tak lacinou nablýskanost turisticky vyhledávaného přímořského města Batumi. Souvisí to myslím s tím, že zatímco *Pálenka* byla především o vnitřním prožívání protagonisty, v *Mezipřistání* se Hořava-vypravěč více zaměřuje na to, co se děje kolem něj. Osobně se domnívám, že to výsledku prospělo,“ dodává Eder (2020, s. 57) na závěr svého textu, kde zhodnotil i hlavní prožívání událostí protagonisty v obou autorových knihách.

K této kritice není téměř vůbec co dodat. Byla naprosto vyčerpávající. Kritik popsal hlavní témata, motivy, které rozváděl a prokazoval na ukázkách. Svoji pozici vůči knize čtenářům nevnucuje, pouze ji předkládá na jím popsaných faktech. Zásadní smysl díla není

zcela explicitně zmíněn, ale podle samotné kritiky jich tam Eder viděl vícero než pouze jeden. *Mezipřistání* navíc uvedl do kontextu autorovy tvorby a v celé své kritice srovnával obě jeho knihy a jevy, jež se v nich nacházejí.

Na portálu *iLiteratura.cz* jsou na titul *Mezipřistání* k nalezení dvě recenze. První napsala Nikola Bečanová, která na web přispívá od roku 2020 a téhož roku v prosinci přidala i recenzi na druhou knihu Matěje Hořavy.

Stejně jako tomu bylo u *Ostrovu*, tak i zde se v pravém bočním panelu nachází základní údaje o knize včetně procentuálního hodnocení, kde kniha získala 80 %. Tudíž už čtenář předpokládá kladné hodnocení.

V rámci jakéhosi perexu už recenzentka uvádí do kontextu autorovu tvorbu, kde vidí stejné rysy obou děl, ale přenesené pouze do jiného prostředí.

Celý kontext jeho tvorby dále Bečanová rozepisuje v úvodním odstavci, kde uvádí autorovo získané ocenění Magnesia Litera v kategorii Objev roku za jeho debutový titul. Poté znovu a už více porovnává paralely mezi oběma knihami, kde spojitost vidí v bohatém ornamentálním jazyce, fragmentárních vzpomínkách, neobvyklém prostředí či jazykové bariéře. V tomto základním výčtu také přichází Bečanová s tím, že se jedná o autobiografické zpracování, což přebírá ze zadní obálky knihy.

Celý text knihy recenzentka přirovnává k úvodním titulům k filmu *Fargo*. „Na jejich začátku je divák ujišťován o pravdivosti příběhu, jenž se odehrál na konkrétním místě a v konkrétním čase. [...] Jelikož se Hořava ke svým knihám zásadně nevyjadřuje a tajemství své identity pečlivě střeží, nevíme, nakolik lze proklamované autentičnosti a reálné topografii příběhů důvěřovat. Celé toto autorské gesto s provolávanou autobiografičností knihy vytváří napětí a nabízí se otázka, nakolik jsou součástí fikčního světa knihy i paratexty (které si Hořava píše sám).“ (Bečanová, 2020)

Bečanová se také dostává k tomu jak dlouho jednotlivé ‚povídky‘ vznikaly a jakým způsobem byly zařazeny do knihy. Popisuje, kde se velká část z nich odehrává a jak pracuje s jazykem jednotlivých postav, které jsou velmi svěbytné a specifické, díky čemuž u čtenáře podle recenzentky vzniká „pocit probíhající konverzace,“ píše (tamtéž) a ke stylu psaní ještě dodává, že „právě práce s jazykem se zdá být autorovou největší předností. Texty jsou silně rytmičované, bohatá obraznost je vtlačena do úderných vět a básnický jazyk nedává běžným vzpomínkám a emocím vyznít banálně.“ (tamtéž)

Jako téma prostupující všemi povídkami vnímá Bečanová odcizení se, neschopnost usadit se a setrvat delší dobu na jednom místě. Recenzentka také poukazuje na vyzdvížený kontrast radostného dětství a obecně vypravěčovy minulosti, kdy dochází k retrospektivnímu vyprávění a „klaustrofobnímu podání života ve velkoměstě.“ (tamtéž)

Bečanová si sama v recenzi přiznává, že není schopná zodpovědět, o čem a čím kniha ve výsledku je. Popisuje různorodost všech povídek, jež na sebe nenavazují, a je proto možné je číst na přeskáčku, popisuje také ale jednotvárnost povídek, kde se děj odehrává jen na okraji a čtenáře spíše strhává ke čtení ornamentální jazyk. Bečanová si ale všímá a považuje za důležité střídání prostoru. „Jednou se ocitáme na střeše severočeského paneláku, podruhé v přízemním bytě ošuntělého tbiliského paneláku. Právě časté střídání perspektiv a prostředí, která se slévají v koloritu česko-gruzínské krajiny, udržuje tempo a motivuje číst dál.“ (Bečanová, 2020)

Recenzi zakončuje s tím, že autorův debut a jeho druhá kniha jsou si stylově podobné a jsou v nich vyměněné pouze kulisy. Ve výsledku to Bečanová nehodnotí jako problém, ale uvádí, že pro další tvorbu by takový postup mohl začít čtenáře už nudit. „Silnou stránkou Hořavova psaní ale zůstává důrazná individualizace a až magické charisma vypravěče. Přestože Hořava svou knihou nepřekvapil, jistě si výborným textem potvrdil své místo,“ zakončuje Bečanová (2020) svůj text.

Bečanová se tak ve své recenzi nevyjadřuje k zásadnímu smyslu díla, jelikož ho sama nejspíše nedokázala rozklíčovat, ale všímá si témat jako odcizení se a neschopnost najít domov. Dílo často srovnává s autorovým debutem *Pálenkou* a uvádí jej do kontextu a s tím, kdo Hořava je a vlastně není – tedy, že se jedná o pseudonym a autorova osobnost je stále skryta. Na konci velmi jasně vyjadřuje svůj názor a předkládá, že se jedná o kvalitní literaturu. Přesto byla ve své recenzi ale velmi popisná bez jakéhokoliv náznaku persvaze či výrazně subjektivního hodnocení a text působí nanejvýš informativně.

Druhou recenzi na *Mezipřistání* na *iLiteratura.cz* napsala v březnu 2021 Klára Soukupová, která na web přispívá už od roku 2016. Ve své recenzi s názvem *Vyloupaná slunečnicová semínka* dala titulu 60 %, u něhož portál popisuje, že v tomto případě „kvality knihy převažují nad jejími nedostatky“ (iLiteratura.cz, 2023). A stejně jako u předchozí recenze má i tyto základní údaje o knize v pravém bočním panelu.

V perexu se čtenář ihned dozvídá názor recenzentky na titul, kde zdůrazňuje, jako v předešlé recenzi Bečanová, stejné postupy v obou autorových knihách s jinými kulisami, což hodnotí jako nevyužití potenciálu druhého Hořavova titulu.

Poté uvádí do kontextu autorovu tvorbu – v tomto případě jde o srovnání obou děl, ve kterých nachází recenzentka na základních úrovních jako grafické podoby knihy, délky jednotlivých textů, vypravěčského stylu apod. značné podobnosti. Vzhledem k jejich podobnosti také Soukupová uvádí, že přesně tato situace vybízí recenzenta právě k porovnání obou knih.

Motivy, které recenzentka v díle vidí – „gymnastika, neúspěšný partnerský vztah, darovaný měděný krucifix, útěky“ (Soukupová, 2021) – jsou podle ní převzaty z předešlé *Pálenky*. Uvádí ale také, že Hořava tentokrát svým stylem vstupuje do prostředí bohatého na smysly. „V Tbilisi ale klouže sluch i chuť po povrchu, po umělých věcech zaplňujících zanedbané sídliště. I kosení trávy zde vyznívá nepřírozně, jako manýra.“ (tamtéž)

S *Pálenkou* dává do kontrastu i samotné vyprávění, které je podle recenzentky méně narušené přívalem interpunkčních znamének jako středníky apod. Srovnává také exotičnost obou knih, která je svým způsobem ale podle Soukupové jiná a podrobně rozepisuje čím. Stejně ale jako předchozí recenzenti *Mezipřistání* si všímá stejného tématu, a to neschopnosti zůstat na jednom místě a připoutat se k němu. „Přes své světoběžnictví je pořád skrze syrovou realitu (sídliště), přírodu i lidské charaktery či zvyky propojen s Čechami i Moravou. [...] Gruzie se stává odrazem Brd, které hrdina mimoděk hledá a nachází v horách i vlnách Černého moře. Místo prolínání časů nastupuje prolínání prostorů.“ (Soukupová, 2021)

Soukupová velmi dopodrobna zkoumá veškerá jí samotnou nalezená témata a motivy obou knih, využívá u toho odborné literární terminologie a své argumenty dokazuje na příkladech, ne však na přímých ukázkách z knihy. „Cizí promluvy z logiky homogenně perspektivizovaného vyprávění nemají tah hrdinových vnitřních monologů. Současně se tu nově objevuje strach z lidí a jejich možných neočekávaných agresí – z asyrského taxikáře u jezera, opilého duchobora, farní hospodyně. Je to nedůvěra v přirozený chod světa, která v *Pálence* nebyla. Jestliže tam vypravěče ovládaly emoce (beznaděj, něha, stesk), zde jako by vnímal okolní svět téměř bez nich, v narativním zprostředkování pozitivních stejně jako negativních zážitků převládá jakási plochá lhostejnost.“ (Soukupová, 2021)

Mezipřistání oproti *Pálence* vidí recenzentka mnohem více fragmentované, kde knihu a její oddělené povídky drží pohromadě pouze vypravěč, „což je však málo, už jen proto, že jeho osobní příběh často ustupuje příběhům jiných postav.“ (tamtéž)

Jako zajímavý ale kompozičně a stylisticky nevyužitý prvek vidí ve zmínkách „o jazykovém prožívání, o mizení slov, vzpírání se rumunštiny proti gruzínštině.“ (tamtéž) Na konec své recenze však uvádí, že kdyby se Hořava držel zpátky od schématu *Pálenky*, povídkový román by měl větší potenciál. „Doufejme, že *Mezipřistání* bude u Matěje Hořavy mezistupněm k dalšímu, lepšímu textu,“ zakončuje Soukupová (2021) svoji recenzi.

V samotné recenzi bylo ve výsledku řečeno spíše více výtek než pozitivních názorů. Text je ve své podstatě informační a podložený relevantními argumenty doložené příklady. Konec ovšem jasně naznačuje recenzentčin názor, který ale nevypadá, že je v souladu s procentuálním hodnocením. Nicméně v rámci recenze dává do kontextu autorovu tvorbu, a to ve velkém rozsahu, jelikož po celou dobu Hořavovy jediné dvě knihy stále srovnává, a to včetně témat, motivů, stylu psaní apod.

V archivu na webu *advojka.cz* je z února 2021 uložena recenze od Blanky Činátlové, která do časopisu publikuje od roku 2011 a která je bohemistka a kritička. Tato recenze s názvem *Kulturáky páchnou stejně: Hrdinové jako my v současné české povídce*, je specifická v tom, že zahrnuje reflexi rovnou tří titulů, z čehož jedna je právě na *Mezipřistání*, které Činátlová věnuje nejvíce prostoru.

Recenzentka ihned v úvodu dává do kontextu autorovu tvorbu, ale i jeho osobu, tedy anonymitu. Uvádí také, že anotace na zadní straně knihy zmiňuje autobiografičnost povídkového románu, kterou potvrzuje i její odpovědný redaktor Jan Němec. Polemizuje však nad tím, jak je pro témata v *Mezipřistání* právě vypravěče-autora dobré znát. „Identita literární postavy i autora však zůstává skrytá, jakkoli právě otázky po její povaze a utváření patří ke stěžejním tématům *Mezipřistání*.“ (Činátlová, 2021)

Činátlová nachází témata a motivy související právě se samotným názvem titulu a zařazuje je do „existencialistické ,mezní situace.“ (tamtéž) Přichází také s hlavní podstatou mezipřistání, jíž podle ní „spočívá v zaměnitelnosti vzpomínek i míst, důvěřovat lze snad jen okamžikům dočasného, nomádského spočinutí v provizoriu, v prostorech nikoho.“ (Činátlová, 2021)

Tak jako se ale někteří recenzenti zabývali právě důvodem vypravěčova-autorova cestování a nenacházení místa k usazení, Činátlová se po této otázce, jak sama uvádí, nechce

vydávat, a přesto k ní má co říct. „Neptejme se ani na smysl tohoto putování. ‚Po všech těch útěcích jsem se chtěl vrátit na Moravu,‘ tvrdí sice vypravěč v jedné z povídek, ale, jak ukazuje většina příběhů, neexistují žádné body a vazby, k nimž se lze bezpečně a natrvalo vrátit, protože – ač to zní jako klišé – jejich nesamozřejmou pevnost vidíme až v okamžiku ztráty.“ (tamtéž)

Nejvíce si všímá vypravěče-autora jako němé osoby prostupující všemi příběhy, které sám vypráví. „Ten, kdo ‚byl všude nejmenší‘, funguje jako projekční plocha pro všechny, s nimiž se setká. [...] Zaslouchané příběhy samozřejmě Hořava čtenáři dál tlumočí a proplétá s tím svým, ale diskrétně se drží zpovzdálí. Nehodnotí, nehledá kauzalitu, nesnaží se pochopit, a dokonce se ani nepodivuje,“ píše Činátlová (2021) a přirovnává ho k Josefu Švejkovi.

Na krátkých příkladech také popisuje několik motivů, které Hořava ve své knize čtenářům nabízí. „V banálních konverzacích typu, odkud jsi přijel, proč tu žiješ [...] nebo jak chutná české pivo, rekonstruuje fragmenty traumatických událostí, jejichž tragičnosti rozumíme navzdory etnické či náboženské jinakosti – násilná smrt ‚jednorozeného‘ syna, dětský i zvířecí žal po odchodu milovaného člověka, starci terorizovaní lhostejností svých dětí.“ (Činátlová, 2021)

Dostává se také k jazykové stránce autora, kterou ukazuje na příkladech. „Za kříženecký – ‚zparchantělý‘ – lze považovat i Hořavův jazyk. Sám vypravěč tematizuje, jak po návratu domů ‚začne rodný jazyk bolet‘ a pálit v hrdle, v cizině naopak gruzínština ‚infikuje ostatní jazyky‘, řeč dětských spiklenců, v níž ‚nesejde na času‘, nebo dumá nad etymologií. Mísí bájná vyprávění ‚bývalých normálních lidí‘ a brněnských studentů.“ (tamtéž)

Činátlová si nakonec všímá velmi zvláštního motivu, který rozvádí více, a to autorovy obraznosti vody. „Hladiny středočeských rybníků, Černého moře, ponorné krasové řeky potvrzují ‚tekutou‘ povahu identity, signalizují všudypřítomnou melancholii. Těžko říct, zda to, že příběhy proudí, prodlužuje trýzeň, nebo přináší úlevu: ‚Noó, Jevišovka, jak bych ti to popsal; to je takový jakoó: v tom se jeden utopil, a druhý se nad tím oběsil.‘“ (Činátlová, 2021) Ukázkou z knihy končí Činátlová recenzi na *Mezipřistání* a pokračuje recenzemi na povídkovou sbírku *Hranice lesa* od Vratislava Kadlece a titulem *Tisíce plošin* od Sylvie Fischerové.

Recenzentka tedy uvádí autorovu tvorbu do kontextu, své názory umí zargumentovat a potvrzuje je na ukázkách, které se v celé recenzi hojně zobrazují. Předkládá několik témat a motivů, jež je možné v povídkách nalézt, ale nevyzdvihuje jediný smysl díla, jako by přes výčet všech témat nemělo dílo pouze jeden hlavní význam anebo ho jen Činátlová nedokázala

určit. Obecně vzato recenze, ale není nijak přesvědčovací a čtenářům nevnučuje svůj pohled. Není ani výrazně subjektivní bez podloženého názoru.

3.3.2 Společenská periodika a denní weby

Do *Aktuálně.cz* přispěl svojí recenzí Petr Vizina, který na web přispívá pravidelně. Recenze na *Mezipřistání* zde byla publikovaná začátkem ledna roku 2021 a ihned v nadpisu svého textu, který nese název *Meditace z letištní kaple. Spisovatel v dobrovolném exilu se ptá, kde domov můj* odkazuje na odcizení se a hledání místa k usazení, jako to ve svých textech zmiňuje většina recenzentů.

V perexu Vizina odkazuje k pseudonymu autora a jeho dobrovolném pobytu v Gruzii, ze které vychází jeho druhá kniha. Poté už v samotném textu přibližuje více autorovu tvorbu včetně upozornění na získání ocenění Magnesii Litery za jeho debut. Odkazuje také na recenzi v časopise *A2*, kterou napsal literární kritik Jan Bělíček, kde popisuje, že v *Pálence* hlavní a podstatný smysl není vyjádřen, což podle Bílka dělá Hořava i ve své druhé knize. „Motivem psaní je blíže nespecifikované trauma v minulosti, kolem něhož text často krouží, aby se mu nakonec vyhnul“ (Vizina, 2021).

Vizina také přichází s tím, že hledat autorský záměr nikam nevede, ale povídky popisuje jako „smyslově čtenářský zážitek“ (tamtéž). Přesto se dostává skrze popis některých pasáží k hlavnímu tématu, jímž je podle něj „mezipřistání na útěku,“ (tamtéž) což dále už nijak nerozvádí.

Následně recenzent uvádí několik výňatků z knihy a ptá se po důvodu vzniku Hořavových povídek. „[...] autor odpovídá jinou otázkou, totiž co utváří naši představu o domově. Vše dobrodružné a popisované ("Proč jsem se probudil v blýskavých polobotkách Zuraba Gedevanišviliho?") odkazuje k místu, odkud vypravěč kdysi vyrazil.“ (Vizina, 2021)

Vizina hledá v povídkách metaforu domova, který může být všude a jak sám uvádí, může jím být v podstatě jakékoliv místo. Přemýšlí také nad tím, jestli „módní pojem vykořeněnosti v próze Matěje Hořavy neoznačuje vnitřní dispozice člověka a možnosti jejich uskutečnění, tedy lidskou nestálost,“ (Vizina, 2021) čímž se neustále dostává nejspíše k hlavnímu smyslu díla, který zmiňuje většina analyzovaných recenzentů, a to hledání domova, odcizení se a hledání sebe sama. Na konci celé recenze byly sepsány opět základní údaje knihy včetně ceny.

V recenzi si tedy její autor nejvíce všímá především významu a ztráty domova jako hlavního smyslu díla. Zmiňuje ovšem i jiná témata a motivy, a to například Hořavovy traumatické vzpomínky, od kterých nakonec vždy utíká a v knize jsou pouze naznačeny nebo poukazuje na jeho přesvědčivé popisy plné smyslovosti. Svoje soudy ovšem nezmiňuje, nevnucuje svůj názor čtenářům, jelikož ho ani explicitně neuvádí a celá recenze, ve které dává do kontextu i autorovu tvorbu, působí především informativně.

Do časopisu *Respekt* pravidelně do rubriky *Kultura* přispívá svými recenzemi Josef Chuchma, který v jednom čísle z roku 2020 do jednoho textu zakomponoval dvě recenze, přičemž jedna z nich byla právě na *Mezipřistání*. Na konci textu je uveden jako editor webu *ČT art*.

Text prvně začíná úvodním odstavcem, kde popisuje obě knihy, které bude dále recenzovat. Zmiňuje jejich nakladatele, krátce dává také Hořavovu tvorbu do kontextu a zmiňuje i jeho získání ocenění Magnesie Litery za debut *Pálenka*. Vedle tohoto úvodního odstavce se také nachází obálka knihy s jejími základními údaji.

V textu, který už se specificky soustředí na *Mezipřistání*, začíná Chuchma podrobnějším uvedením autora a jeho tvorby do kontextu, kde zmiňuje jeho pseudonym nebo například autobiografičnost jeho povídek.

Čeho si ale všímá, jako spousta recenzentů, je velké podobnosti obou autorových knih, kde jsou změněné jen určité reálie, a to především prostoru – tedy přemístění se do Gruzie. Chuchma ovšem popisuje alespoň částečně jakýsi nalezený příběh v povídkách a rovnou v něm nalézá důvod pojmenování celé knihy. „Hořavův vypravěč učí na univerzitě v Tbilisi a bydlí na tamním zašlém sídlišti Varketili; občas zavítá na krátkou dobu do vlasti, někdy s mezipřistáním ve Varšavě (odtud titul). V jeho osobním životě se změnilo málo – pořád je to samotář, jenž kdysi měl vážný vztah, který nedopadl. V srdci mu však pěkné chvíle zůstávají, čerpá z nich, vzpomíná na ně.“ (Chuchma, 2020, s. 62)

Všímá si také tématu rodiny, která se v *Mezipřistání* objevuje. Jedná se především o vypravěčovu sestru. Zmiňuje ale také témata víry (častých modliteb), alkoholismu – obě spojené s vypravěčovou neschopností někde zakotvit – a neustálou potřebou hledat to správné místo a měnit prostředí. Sám také polemizuje nad tím, proč se vypravěč vydává do tak sociálně krušného prostředí. „Protagonista se masochisticky vydává vstříc nepohodlí [...], snad aby v potýkání se s provozními těžkostmi zapudil běsy v sobě, které jím v tuzemském relativním blahobytu o to víc cloumaly“ (Chuchma, 2020, s. 62).

Chuchma se tedy domnívá, že druhá autorova kniha je velmi úzce spojená s jeho první, ale čtenář přesto nemusí *Pálenku* znát, aby pochopil *Mezipřistání*.

Ačkoliv recenzent v závěru nehodnotí autorův stejný styl nijak vyhrcořeně a ve výsledku pokračuje s tím, že Hořava dostal své kvalitě, není už příjemným způsobem šokován, jako tomu bylo u *Pálenky*. „Zároveň je *Mezipřistání* něco jako debut II. Pokračovat takto do třetice?“ S otázkou ukončuje Chuchma (2020, s. 62) svoji recenzi.

Recenzent ve svém textu zdůrazňuje několik motivů a témat – alkohol, víru, odcizení a hledání domova. Také dává autorovu tvorbu do kontextu, kde srovnává *Pálenku* s *Mezipřistáním* a kde vidí mnoho podobností včetně stylu psaní a většinou pouze s rozdílným prostředím. Realie, kterých si všímá, často podporuje příklady z knih či přímo výňatky. Svůj osobní názor na knihu explicitně nevyjadřuje a čtenářům ho tak nevnučuje.

V rubrice *Literatura* na webové stránce *ČT art* recenzovala *Mezipřistání* Michaela Sladká, kterou přidala v lednu roku 2021. Právě ten rok aktivně na web přispívala. Nyní je vedoucí programu *Radia Wave* a dramaturgíní a moderátorkou magazínu *Houpačky*.

Článek začíná perexem, kde se Sladká vyjadřuje k autorově anonymitě a pseudonymu. Za to vypravěče Hořavových knih v úvodním odstavci pod perexem popisuje jako někoho, koho dobře zná – popisuje ho jako člověka, který se setkává s lidmi na okraji, kteří mu líčí své životy a on je pak převypravuje. Popisuje ho jako člověka, který nemůže najít nikde pevné místo k usazení, a proto stále navštěvuje místa nová. Sladká zmiňuje zasazení románu do Gruzie, ačkoliv ihned na to píše, že je jedno, do jakého prostředí autor druhou knihu zasadil, jelikož stejně všude na jakýchkoliv místech, které zmiňuje, „skládá vedle sebe vzpomínky (nejen) starců a stařen, příběhy lidí, kteří jsou z různých důvodů tak trochu mimo společnost, všechno rámcuje svým poetickým jazykem a obdivuhodným citem pro detail. Cesta přes louku, plavání v moři, chladný klíč v ruce. Všechno je událost,“ píše ve své recenzi Sladká (2021) a přikládá na důkaz výňatek z knihy.

Témata jsou podle recenzentky velmi podobná těm z jeho první knihy. „Zůstávají ženy, víra v boha, nekaždodenní každodennost a tisíckrát jiný, ale vždycky palčivě poetický popis samoty a vykořeněnosti. Ač je toulavým singlem ve středních letech, má Hořava blízko k dětem a cit pro zobrazování jejich světa.“ (Sladká, 2021) To ukazuje Sladká na příkladech, kromě kterých ale jako jedna z mála recenzentů přichází i s explicitním hodnocením. „Pozoruje hry gruzínské drobotiny na tbiliském sídlišti, všímá si malých žebráčků v metru, vzpomíná na děti

své sestry, na jejich tváře, jména i otázky. Vrací se do své dětské kůže ve vzpomínkách i snech a – jde mu to skvěle,“ hodnotí Sladká (2021) autorův styl psaní.

Stále se ve své recenzi dostává k vypravěčově cestování a neschopnosti se usadit, přičemž to, co měl vypravěč rád, tak opustil, ale až později si uvědomuje, že opustil to dobré. „Zážitky z dětství, láska k osudovým ženám, chutě a vůně severních Čech, stráně Moravského krasu, kterými chodil. Když některé z milovaných cest nebo setkání zkouší zopakovat, nedaří se to, jeho přízračný neklid ho nenechá.“ (Sladká, 2021)

Nakonec recenzentka opět předkládá svůj názor na celou knihu. „Je čtenářsky příjemné i strhující pozorovat Hořavův hutně, obrazotvorně i nádherně formulovaný zápas.“ (tamtéž) Pod celým textem se objevuje již klasicky obálka knihy a pod ní základní údaje včetně doporučené ceny.

Sladká ve své recenzi velmi otevřeně a přímo předkládá svůj kladný postoj vůči knize, ale čtenářům ho slovy jako „doporučuji“ apod. nijak nevnučuje. Stále jde tedy spíše o informativní recenzi, přestože se silnějším subjektivním postojem. Recenzentka totiž uvádí motivy i témata, která se v knize objevují a podporuje je popisem některých pasáží či přímo výňatky z knihy. I když ne přímo explicitně, tak i přesto se několikrát vyjadřuje k tématu vykořeněnosti, což implikuje zásadní smysl díla. Sladká ovšem nedává příliš do kontextu autorovu tvorbu, pouze občas zmíní jeho debutovou knihu, kterou v určitých pasážích přirovnává jednotlivými rysy – především tématy – k Hořavově druhé knize.

Na web *Lidovky.cz* přispěl svojí recenzí literární kritik Radim Kopáč, který *Mezipřistání* recenzoval v listopadu roku 2020 a již z nadpisu celého článku, který zní *RECENZE: Ty boty nejsou moje. Mezipřistání je nuda, šed' a pojednání stále o tom samém*, je patrné, jak nejspíše bude knihu hodnotit.

V perexu Kopáč odkazuje také jako předchozí recenzentka k Hořavově anonymitě a vypisuje jen málo informací, kterém je o autorovi možné najít. Zmiňuje také autorův debut, jež připodobňuje právě k *Mezipřistání*, a to exotickou destinací či postavou vypravěče, který hledá svoje místo ve světě. Knihu pak také řadí do drobné prózy.

V samotném textu již začíná popisovat vypravěčovy úteky a pocity marnosti, které zahání alkoholem, přičemž poukazuje na velkou podobnost autora a vypravěče, ale přímo explicitně neuvádí, jako sama kniha na její zadní straně, že se jedná o autobiografii.

Knihu a jejího vypravěče podle něj provází pouhé zoufalství, čímž se z *Mezipřistání* dle recenzenta stává existenciální titul, který připodobňuje ke Camusovi. „Je v ní víc Camuse než Sartra, víc hledání odpovědi na otázku, proč se nezabít, než stopování možných cest ke svobodě. Hned ta první věta: ‚Ty boty nejsou moje...‘ Podobně Mersault v *Cizinci*: nulový vztah ke všemu. K matce, milence, zavražděnému Arabovi na pláži. Pasivita, trpnost a na rubu tichá bolest, kterou nelze sdílet. Proto je hrdina, ať ten Hořavův, nebo Camusův, nekonečně sám: bez boha, bez domova, bez sebe.“ (Kopáč, 2020) Popisuje tedy u vypravěče jakési mizení jistot a řádu.

V poslední části recenze rozebírá Kopáč vypravěčovy vlastnosti, které podle něj vedou k tomu, že se schází a povídá právě s lidmi na okraji společnosti, což na něj jako čtenáře ale postupně působí až stereotypně. Knihu by proto zkrátil, aby byla lépe úderná a výsledkem nebyla jen „únava a šed“, jak uvádí Kopáč (2020), který recenzi končí se slovy: „Místy sice básnivá, místy jazykově docela vynalézavá, ale pořád o tom samém. O jednom pocitu. O jednom pocitu. O jednom pocitu...“ (tamtéž) V textu recenze je vložena obálka knihy a na konci textu jsou opět uvedené základní údaje o knize včetně počtu stran.

Kopáč v tomto svém textu, stejně jako předešlá recenzentka, mnohem více předkládá svůj subjektivní názor, který ale čtenářům nevnucuje. Některá svá stanoviska dokazuje příklady, jiná naopak ne a pouze je konstatuje. Ovšem zmiňuje témata jako alkoholismus či často předkládané vykořenění, nebo vyprávění lidí z okraje společnosti. I přesto, že jde stále o profesionální recenzi, má v sobě oproti jiným výše analyzovaným recenzím více subjektivního hodnocení, ale stále se jedná o text s informativní funkcí nežli s persvazivní. Autorovu tvorbu ovšem příliš nedává do kontextu, pouze zmiňuje jeho předchozí knihu, kterou určitými prvky spojuje s *Mezipřistáním*.

3.3.3 Shrnutí

Na titul *Mezipřistání* bylo zanalyzováno devět kritických ohlasů. Pět bylo od žen a zbylé čtyři od mužů. Nadpoloviční většina recenzentů uváděla autorovu tvorbu do kontextu a často s tím pojili i srovnávání *Mezipřistání* s jeho debutovou knihou *Pálenka*, kde se také valná většina názorů shodovala v tom, že se jedná o dvě velmi podobně psané knihy. Co se týče stylu psaní obě řadili spíše do povídkové sbírky či drobné prózy. Podobnou vyhodnotili recenzenti i délku povídek či motivy a témata. Často se v rámci kontextu autorovy tvorby objevovalo lehké polemizování nad jeho identitou, vzhledem k jeho pseudonymu a k tvrzení, že jsou jeho knihy

autobiografické. Většina recenzentů tento fakt jednoduše přijala a pouze ho v recenzi zmínila, menší část pak nad touto otázkou přemýšlela, ale všichni nakonec došli k názoru, že se nejspíše skutečně jedná o autorovu biografii

Jako podobná témata a motivy vnímali recenzenti především nádech exotičnosti, tedy zasazení povídek do prostředí Gruzie, kde prostředí Gruzie považovali za rys, který se oproti debutové knize změnil, ta se totiž odehrávala v Banátu. Změna prostředí byla ale pouze částečná, jelikož jeho exotičnost zůstala.

Menší část recenzentů vnímala značnou podobnost obou děl negativně, v tomto případě se jednalo o tři recenzenty, zbylí tuto skutečnost hodnotili spíše neutrálně, ale i přesto se u nich objevovala otázka, zdali autorův styl bude nadále funkční i pro případnou třetí knihu.

Kriticky byla zmiňována také téměř polovinou recenzentů podobnost jednotlivých povídek v knize. Myšleno především tak, že z nich šla podvědomě cítit neustále jedna a tatáž myšlenka, kde menší část recenzentů poukazuje na to, že by knize prospělo zkrácení.

Kromě již zmíněné exotičnosti si všímají také zasazení důležitosti řeči, komunikace, a to především s lidmi na jakémsi pomyslném okraji společnosti, tedy tzv. vyvrheli. Dalším motivem byla víra a alkohol, které podle recenzentů vzešly z vypravěčovy vykořeněnosti, jakéhosi odcizení se sobě samému i místům, kde se snaží usadit. Téma vykořeněnosti a existencialismu je podle většiny recenzentů právě hlavním smyslem díla. Specificky pak několik hodnotících zmiňuje a smyslovost povídek, tedy vypravěčův styl psaní, který velmi intenzivně pracuje se čtenářovými smysly jako zvukem, chutí apod.

Často se v recenzích také objevovalo upozornění na nadbytek interpunkčních znamének jako středník apod., kde se část recenzentů o tomto faktu pouze zmínila, ale nevyjadřovala se vůči němu specificky. Pouze došlo ke konstatování, že interpunkčních znamének je ve druhé knize méně než v autorově debutu.

Recenzenti se ve svých textech povětšinou zdržovali výrazných hodnotících soudů na knihu a pouze párkrát se objeví hodnocení typu: *nejhodnotnější próza, jakou jsem kdy četl...* apod. Typicky je opět procentuální hodnocení knihy na portálu *iLiteratura.cz*.

V recenzích se také objevovaly často výňatky z knihy či obecnější parafrázované popisy z povídek, na kterých recenzenti demonstrovali jejich soudy a popisy o knize. K popisu také využívali literární terminologii a v menší míře také kladli otázky, které mohou z knihy pro čtenáře vyvstat.

3.3.4 Kritické ohlasy z českého bookstagramu

Kritické ohlasy na titul *Mezipřistání* byly do analýzy vyhledány pomocí #matejhorava a #mezipristani. V rámci této knihy zařadím do práce i hashtag s názvem knihy, a to především proto, že v databázi Instagramu má okolo 100 příspěvků a je možné ji celou projít.

První nalezený příspěvek je podle profilu od slečny s účtem @rijeka.books, která má 450 sledujících.⁴⁷ Svůj text člení do několika odstavců. Na začátek uvádí, že si původně chtěla přečíst autorovu prvotinu, ale nejdříve se dostala k *Mezipřistání*.

Dále zmiňuje počet stran, a to v souvislosti s tím, že se jedná o těžší text, kterému je nutné věnovat pozornost, přemýšlet nad ním a všimnout si lyrického zpracování a pocitů melancholie, které z něho vychází.

Recenzentka se také dostává k uvedení, že jde o soubor próz, jež čtenáře zavádí do Gruzie a v rámci vzpomínek i do Česka. Následně vyjmenovává své oblíbené povídky jako *Racek*, *Andělský dům* či *Hapeikiki*. Dále jen krátce zmiňuje, že se jí líbí občasný humor, který se v knize nachází. Vlastní hodnocení zakončuje celkovým dojmem z knihy. „Doporučuji všem, kteří ocení básnický obraznou prózu. Mě hodně zaujal výběr velmi zajímavých postav, se kterými nás autor seznámil,“ píše rijeka.books (2022 [online]) s tím, že se dále věnuje výňatkům z povídek a na konci je anotace, kterou přepsala ze zadní strany knihy. Pod ním se objevuje ještě několik hashtagů.

Recenzentka na začátku tedy jen tak mimochodem zmiňuje autorovu první knihu, ale k té druhé, jež hodnotí, téměř nic neříká. Pouze popisuje melancholické pocity, které z ní má a že se jedná o náročnější četbu zasazenou do Gruzie. Nakonec lze vidět její snaha přesvědčit potenciální čtenáře se specifickým vkusem pro lyrický jazyk k jejímu přečtení tím, že sama knihu explicitně doporučuje. Příspěvek byl přidán 5. října 2022.

Další příspěvek podle profilu opět přidala žena s účtem @sgjoli, která má přes 400 sledujících.⁴⁸ Svůj text taktéž rozděluje na několik odstavců a začíná ho začleněním knihy do autobiografického souboru próz odehrávajících se v Gruzii, kde je pro vypravěče vše nové a kde hledá svůj život.

⁴⁷ K 28.3. 2022.

⁴⁸ K 28.3. 2022.

Mezipřistání popisuje jako nelehké čtení s těžkými osudy lidí, kteří se v knize objevují. Uvádí, že nejde o jednolitý děj, ale o krátké prózy, kdy uvádí i počet jejich stran s různými příběhy, který pro ni působí lehce chaoticky kvůli častému přecházení ze současnosti do minulosti nebo přecházení v prostoru například v rámci vzpomínek. Chybí jí tu tak časové a prostorové ukotvení, ale i jakési ukotvení v realitě. „Navíc se mi zdá, že se tu objevuje až příliš tenká hranice mezi realitou a sny či fantazií, která se ne vždy snadno rozlišovala“ (sgjoli, 2018 [online]).

Zmíněné rysy nepovažuje nutně za špatné, ale za náročné čtení, které zcela nedokázala pojmut. Jako hlavní myšlenku si však z knihy odnáší útek a neschopnost se někde usadit, přičemž je dále ale nijak nerozvádí.

Nakonec knihu hodnotí s tím, že se jí líbila, ačkoliv přiznává, že si není jistá, zdali došla celého pochopení, a proto ke konci, kde uvádí i hvězdičkové hodnocení, strhla jeden bod a knihu ohodnotila čtyřmi hvězdami z pěti. Kniha ji ovšem přesvědčila přečíst si i autorovu prvotinu. Nakonec opět uvádí několik hashtagů.

Ve výsledku recenzentka zmínila jakýsi úvod s tím, že se jedná o krátké prózy, které jsou autobiografické a dostala se také k prvkům, které se jí nelíbili, což bylo především přeskokování v časoprostoru, což hodnotila jako chaotické. Zmínila také pro ni hlavní myšlenku knihy, a to vypravěčovo neustálé utíkání a neschopnost ukotvení se na jedno místě, přičemž ale dodala, že si není jistá, zdali knihu správně pochopila a na základě toho pak titul hodnotila pomocí hvězdičkové stupnice. Ve výsledku ale potenciální čtenáře přímo nenabádá k přečtení typu „doporučuji“ apod., pouze uvádí své vlastní hodnocení a dojmy. Příspěvek byl přidán 28. prosince 2020.

Další recenzentka z profilu *@zubr.bonasus* s 300 sledujícími⁴⁹ začíná svůj popis jménem autora a názvem knihy. Poté následuje kratší text, kde uvádí, že v případě *Mezipřistání* jde již o druhou autorovu knihu a téma útěku je zde podle ní znovu rozepsáno jako v Hořavově debutu. „Jednotlivé krátké povídky pomalu vyklepávají rytmus ztracenosti ve vlastní historii a snahy a najít libozvučnou melodii v sama sobě. Matějovi se o daří jenom s velkejma obtížema, vzpomínky lepkavě ulpívají na vnitřní straně víček a propíjej se do veškerýho tady a teď,“ popisuje *zubr.bonasus* (2020 [online]) snahy vypravěče-autora zamezit věčnému útěku.

⁴⁹ K 28.3. 2022.

Nakonec ji srovnává s autorovou prvotinou, kde *Mezipřistání* podle recenzentky nezaostává, ale od *Pálenky* se příliš neliší a knihy si jsou podle ní velmi podobné. Poté stejně jako ostatní bookstagrameři dává pod text několik hashtagů.

V tomto krátkém popisu recenzentka tedy popisuje a rozvádí především téma vypravěčova útěku, který vidí i v autorově debutu a podle níž si jsou knihy velmi podobné, což ale dosvědčuje, že s autorovou tvorbou je již seznámena. Ve výsledku svůj názor na knihu víceméně neuvádí přímo, ale klade ji na stejnou kvalitní úroveň jako *Pálenku*. Příspěvek byl přidán 16. prosince 2020.

Bookstagramerka s účtem *@zaknihovany_zivot*, kterou sleduje 1 098 uživatelů,⁵⁰ začíná text jménem autora a názvem knihy. Poté pokračuje dalšími informacemi o autorovi, knize a také se vyslovuje k pravděpodobnosti toho, že se jedná o autobiografii, jež je tvořena krátkými povídkami.

Dále uvádí i autorovu prvotinu, kterou rozlišuje od *Mezipřistání* zasazením knih do jiného prostředí. Stejně jako někteří předešní bookstagrameři si ale velmi všimá melancholických pocitů, které z titulu vychází. „Text je silně lyrický a autor má úžasnou schopnost popsat atmosféru. Vtáhne vás do míst, o kterých píše, a ne vždycky je na nich příjemně. Melancholická poetika se ale ani na chvíli neztrácí.“ (*zaknihovany_zivot*, 2019 [online])

Knihu následně nedoporučuje čtenářům, kteří čekají souvislý příběh a následně *Mezipřistání* doporučuje všem ostatním, kde dodává, že titul bude vhodný především pro čtenáře, kteří mají rádi důraz na jazyk. Na konec ještě v rámci rozšiřujících údajů dodává vítězství Hořavova debutu v ocenění Magnesii Litery za objev roku a nominaci v témže literárním ocenění jeho druhé knihy. Poté následuje opět několik hashtagů ke zvýraznění příspěvku.

Bookstagramerka ve svém textu zmínila několik hlavních údajů, ale nejvíce a v tomto případě stále povrchně a velmi stroze, se věnovala lyrickému jazyku a melancholickému vyznění titulu. *Mezipřistání* poté doporučuje či nedoporučuje na základě jeho typických rysů například v tomto případě absence příběhu. Příspěvek byl přidán 10. května 2021.

Velmi krátký text o *Mezipřistání* napsala uživatelka s účtem *@lenkapenkala*, kterou sleduje přes 500 uživatelů.⁵¹ Popisek začíná tím, že je kniha depresivní, ale krásně napsaná.

⁵⁰ K 28.3. 2022.

⁵¹ K 29.3. 2022.

Z popisu lze znát, že četla také první autorovu knihu *Pálenku*, kde je rozlišuje pouze ve změně prostředí. „Tentokrát se povídky geograficky přesunuly do Gruzie, ale jádro zůstalo stejné: smutek, hledání pevného bodu, útky, návraty, ne/možnost komunikace, kořeny. A znovu a znovu pokládaná otázka: co je to domov? A kde ho najít?“ (lenkapenkala, 2018 [online]) Čímž svůj text končí a pokračuje opět jen už hashtagy.

I zde, ačkoliv ve velmi krátkém textu, bookstagramerka popisuje podobnost autorových knih, vyzdvihuje jejich smutnou náladu a dostává se k motivům útěků a vykořeněnosti. Svůj názor ale nikomu nevnucuje. Alespoň ne explicitně slovy „doporučuji/nedoporučuji.“ Příspěvek byl přidán 26.října 2020.

Další bookstagramerka s účtem *@jitkajitce* s 900 sledujícími⁵² ihned v úvodu označuje *Mezipřistání* za „literární ploužák.“ (jitkajitce, 2017 [online]) Poté uvádí nakladatelství, které titul vydalo a snaží se přiblížit atmosféru, která je v knize nastíněná a rozepsaná na pozadí Gruzie, kdy autor občas odběhne do Česka, jak bookstagramerka uvádí. „V jednu chvíli se procházíte českou krajinou, abyste se ocitli kdesi uprostřed gruzínských hor a tohle střídání prostředí je tak souznící, že ty tisíce kilometrů přeskakujete s elegantní lehkostí,“ popisuje jitkajitce (2017 [online]) autorovo přeskakování, čímž se liší oproti jiným bookstagramerům, kterým tento styl přišel spíše chaotický.

Autorův styl psaní popisuje jako poetický, který podle ní nebude vhodný pro každého čtenáře. Také uvádí, že kniha nemá zdánlivě žádný děj, ale je hojně prosycená různými myšlenkami. Hashtagy, které většina bookstagramerů dává na konec svého textu, recenzentka v tomto případě napsala až do komentářů pod příspěvek.

Jde o další z kratších textů. Který ve své podstatě neříká nic kromě toho, že autor píše poetickým jazykem a děj se střídavě odehrává v Gruzii a Česku. Svůj názor ale nijak explicitně nevyjadřuje a nevnucuje potenciálním čtenářům. Příspěvek byl přidán 12.listopadu 2020.

Delší popis k příspěvku na *Mezipřistání* přidala uživatelka z účtu *@sol.cte* s 2 534 sledujícími.⁵³ Ta se na úvod dostává k autorově anonymitě s tím, že stejně tajemná i jeho druhá kniha. Styl psaní autora popisuje jako většina bookstagramerů jako lyrický, kde ale téměř nejde najít příběh. Zmiňuje tak autorovo přecházení z Gruzie do Česka, kde se ale téměř nic jiného

⁵² K 29.3. 2022.

⁵³ K 29.3. 2022.

neděje. Proto jako hlavní smysl knihy považuje předání jisté atmosféry na čtenáře, rozjímání nad určitými myšlenkami apod.

Pozitivně ale hodnotí smyslovost, kterou umí Hořava předat. „Horkost jsem cítila na kůži stejně jako postavy v knize a snad úplně nejlépe Hořava popisuje vůně. Díky nim bylo jedno, jak rychle se skákalo z místa na místo, protože nebylo sebemenších pochyb, kde zrovna jste,“ uvádí sol.cte (2018 [online]) s tím, že kniha je skutečně spíše velmi popisná, než že by se tam odehrával jakýsi plynulý děj. Což ji trochu rozhodilo a uvádí, že možná plně nepochopila, jak byla kniha myšlená. K přečtení titulu ji nakonec přiměla jeho nominace na Magnesii Literu.

Na konci ještě uvádí autorovu první knihu, kterou nečetla, ale i přes jisté výhrady ji autor zaujal, a proto si chce přečíst i jeho debut. Na konci textu je opět několik hashtagů.

I tato bookstagramerka, ačkoliv s podstatně delším textem, rozvádí především svoje pocity z knihy na úrovni jakési povrchnosti. Popisuje autorovy skoky v prostředí, absenci děje a navozování atmosféry především přes popisné pasáže a zapojení smyslových vjemů čtenáře. Pozitivně se vyjadřuje k poetickému a osobitému stylu psaní autora, ale s tím, že nejspíše knihu úplně nepochopila. Příspěvek byl přidán 10.června 2021.

Recenzi, kterou v úvodu textu označuje #minirecenze, na *Mezipřistání* dala uživatelka @hankathebookworm s téměř 1 400 sledujícími,⁵⁴ která recenzovala na svém účtu i titul *Ostrov*. Opět svoji recenzi začíná názvem knihy a jménem jejího autora. Knihu řadí do žánru současné české prózy a poté následuje krátký odstavec, kde shrnuje děj knihy. Tam uvádí, že jde o již druhý autorův biografický titul, kde je opět hlavním motivem útěk. Srovnává tak oba Hořavovy tituly, rozdílné je pro ni pouze zasazení do geografického prostředí. Stejně je pro ni ovšem vzpomínání vypravěče, který v myšlenkách bloudí v české krajině. Děj tak shrnuje velmi zkráceným porovnáním obou knih a pokračuje dále k vlastnímu posouzení.

Podle popisu bookstagramerky je patrné, že četla obě autorovy knihy a lze poznat, že obě ji nadchly. Přichází s názorem, že *Mezipřistání* je tzv. „*Pálenka II.*“ Myslí tím tedy to, že obě autorovy knihy si jsou značně podobné, což jak sama uvádí, může někomu připadat nudné tím, že autor nepřináší téměř žádnou změnu, ova však tento fakt hodnotí kladně. „Pokud vás tedy ohromila poetika *Pálenky*, vykreslení prostředí, niterné působení na city, rozervanost hlavního hrdiny, který jako by nemohl nalézt klid a vyřešit záležitosti vlastní minulosti, zapůsobí na vás *Mezipřistání* pravděpodobně zrovna tak,“ píše hankathebookworm (2021 [online]), kde opět

⁵⁴ K 29.3. 2022.

zdůrazňuje motiv útěku a vykořeněnosti. Jako změnu oproti první Hořavově knize zmiňuje kulisy událostí. Nejsilněji bookstagramerka vnímá vypravěčovy návštěvy jeho lásky v psychiatrické léčebně. Nakonec uvádí ještě hvězdičkové hodnocení, kde knize dává pět hvězd z pěti a dodává, že se jedná o spolupráci s nakladatelstvím *Host*. Poté následuje opět několik hashtagů.

Bookstagramerka má v tomto případě rozsáhlejší popis k příspěvku, kde uvádí hlavní informace i knize jako její název, jméno autora, žánr a snaží se shrnout a popsat děj knihy. Poté následuje její subjektivní hodnocení, kde zmiňuje především podobnost obou Hořavových knih a popisuje i jejich odlišnosti. Zdůrazňuje především několik pro ni zásadních faktorů jako vypravěčův neustálý útěk a neschopnost se někde ukotvit, popis prostředí či působení na city apod., na jejichž základě soudí, že se čtenář rozhodne, zda se mu kniha bude či nebude líbit.

Další bookstagramové příspěvky na titul *Mezipřistání* byly přidány na Instagram ve slovenštině či polštině. Zároveň velká část z nich, poté ale i další české příspěvky, mají pouze krátké nic neříkající popisky typu: „Vždycky, když čtu Matěje Hořavu, cítím nekonečný klid. Máloco mě dokáže tak ponořit a všechno kolem nechat plynout; Často se mě ptáte, co si máte dobrého přečíst, tak já odpovídám, že nového Hořavu.“ (hankathebookworm, 2021 [online]) Takovéto příspěvky a jim podobné nebyly do analýzy zařazeny z důvodu velmi krátkého popisku, který o knize víceméně nic neříká.

3.3.5 Shrnutí

V případě titulu *Mezipřistání* bylo vybráno do analýzy menší počet bookstagramových recenzí než u titulu *Ostrov*. Důvodem je, že zbylé recenze v databázi hashtagů na Instagramu byly buď cizojazyčné anebo obsahovaly velmi krátké popisky, které o knize nic neříkaly. Proto byly vybrány pouze příspěvky se souvislým textem a všechny tyto příspěvky přidaly na bookstagram ženy.

Pouze tři z celkové počtu účtů měly přes 1 000 sledujících a pouze jediná bookstagramerka získala knihu ve spolupráci s nakladatelstvím (nebo je alespoň jediná, která spolupráci uvedla). Hvězdičkové hodnocení se v rámci těchto analýz objevilo pouze dvakrát a pouze dvakrát byl také explicitně vyjádřen názor, zdali recenzentka knihu doporučuje/nedoporučuje. Pouze jediná recenzentka také do svého textu vložila anotaci ze zadní části knihy a tři recenzentky také v začátku popisku uvedly název knihy a jméno autora. Zbytek bookstagramerek s největší pravděpodobností spoléhal na vizuální složku, kdy je

příspěvek publikován vždy formou fotografie knihy. Kromě jediné recenzentky všechny zmínily, o jaký žánr se jedná. *Mezipřistání* většinou řadily do současné kratší prózy nebo alespoň zmínily, že kniha je psaná formou několika autobiografických povídek.

Tři bookstagramerky měly čtenářskou zkušenost s předchozí knihou a nacházely v obou titulech značné podobnosti jako je autorův styl psaní či navození specifické atmosféry – jednalo se především o melancholické až depresivní pocity – ty však v titulu *Mezipřistání* viděly i recenzentky, které *Pálenku* nečetly.

Hlavního motivu, kterého si více jak polovina bookstagramerek všímala byla právě vykořeněnost, neustálý útěk a neschopnost ukotvení na jednom místě. Často se však objevoval popis toho, na jakém místě se příběh odehrává – tedy v Gruzii – a to s tím, že autor často přes vyprávěčovy vzpomínky odbíhá do českých krajin. Ovšem poměrově nepadla shoda na tom, zdali to bookstagramerkám přišlo chaotické nebo jim to nevadilo – objevovaly se totiž oba názory.

K popisu knihy nepoužívaly žádné odborné literární termíny a jen menšinová část se zmínila o tom, že Hořavova druhá kniha byla nominována na cenu Magnesia Litera. A ačkoliv pouze dvě bookstagramerky přímo uvedly, zda se jim kniha líbila/nelíbila, většina z nich přesto uváděla především své subjektivní okleštěné názory, které se snažily podpořit jen obecnými příklady. Většina popisků tak byla zcela vágních a zbytek se většinou zaměřoval spíše na motiv útěku.

Opět jako tomu bylo u titulu *Ostrov* se pod příspěvky hojně objevovaly hashtagy odkazující ke knize, autorovi, nakladatelství, a objevil se také hashtag s názvem Magnesia Litera.

3.4 Zhodnocení výsledků

Kritické ohlasy na titul *Mezipřistání* ze stran literárních kritiků a bookstagramerů byly značně odlišné, a to především ve formě. Bookstagraemeři nepoužívali odbornou literární terminologii. V profesionálních recenzích byly také uvedeny vždy základní údaje o knize včetně uvedení autorovy tvorby do kontextu. Na druhou stranu jen malý počet bookstagramerů uvádělo název knihy, jméno autora či to, že kniha byla nominována na cenu Magnesia Litera. Obě skupiny recenzentů ale zařazovaly titul do žánru současné kratší prózy, povídkové či autobiografické sbírky.

Literární kritici se v rámci kontextu autorovy tvorby často věnovali porovnávání tohoto díla s jeho debutem *Pálenka*. Většina recenzentů se v tomto ohledu shodla, že se obě knihy velmi podobají, a to jak ve stylu psaní, délkou povídek, tak i motivy a tématy, jež se v obou titulech objevují. Nejčastěji bylo v profesionálních recenzích zmiňováno společné téma exotičnosti prostředí, kde bylo změněno pouze geografické zasazení. Hlavním smyslem díla ovšem podle většiny literárních kritiků byla vypravěčova vykořeněnost a téma existencialismu. Podobných motivů si ovšem všímala také většina bookstagramerů, kteří kromě vykořeněnosti uváděli též neschopnost se někde usadit či neustálý útěk.

Předchozí autorovu knihu četla pouze menšina bookstagramerů. Ovšem i tato menší část, si stejně jako literární kritici všímala podobností obou knih a stejně jako literární kritici zmiňovali velmi osobitý styl psaní. Krom toho uváděli také specifickou melancholickou až depresivní atmosféru, která z obou knih vycházela. Podobné pocity ovšem uváděli i bookstameři, kteří četli pouze *Mezipřistání*.

Další témata už bookstameři nezmiňovali a spíše se zaměřovali na popis příběhu, kde ale nejvíce zdůrazňovali geografické zasazení do Gruzie a vypravěčovy vzpomínky na Čechy. Právě v odbíhání a změně prostředí se bookstagramerské recenze rozcházely. Někteří ve svých textech takovýto styl považovali za chaotický, někomu naopak vyhovoval. Toto například vůbec neuváděli literární kritici, kteří se při srovnání *Pálenky* s *Mezipřistáním* více soustředili na témata a motivy v druhé autorově knize. Často jako další motivy uváděli totiž náboženskou víru a značné užívání alkoholu, jež podle nich vychází právě z vypravěčovy-autorovy vykořeněnosti a odcizení se sobě samému i místům, kde se snaží usadit. Dále hojně uváděli například důležitost komunikace, a to především s lidmi na tzv. okraji společnosti či velmi patrné autorovo naléhání na čtenářovy smysly, kde jeho popisy doslova čtenářům navozují specifické vůně, chutě apod. Krom toho zmiňovali i otázky, jež z povídek vyplývají. V rámci jazykové stránky už uváděli pouze značné množství interpunkčních znamének, a hlavně hojně využití středníku. Dodávali ovšem, že oproti první knize, se jejich počet snížil.

Několik kritiků se také zamýšlelo nad autobiografičností knihy, jejíž autor není skutečně znám. Ale šlo o pouhou polemiku. Všichni ve výsledku stejně došli k názoru, že titul skutečně bude založený na pravdivých událostech. Podobnost obou autorových knih nakonec značná část literárních kritiků hodnotila neutrálně, ale objevovaly si i poznámky, že by pro další Hořavovu tvorbu nemusel být opět stejný styl již funkční. Bookstameři se k tomuto vůbec nevyjadřovali.

Bookstagramerské recenze byly ve výsledku velmi vágní, stejně jako jejich argumentace a podpora vlastních názorů na titul. Pouze ale naprostá menšina z analyzovaných bookstagramerských kritických ohlasů explicitně vyjádřilo svůj názor na to, zda se jim kniha líbila či nelíbila a pouze dvě recenze obsahovaly hvězdičkové hodnocení. Naopak literární kritici se své dojmy a názory snažili doložit buď přímo na výňatcích z knihy či parafrázovali některé části povídek, u nichž ale také negativně hodnotili jejich podobné vyznění v rámci celého titulu.

Zajímavým zjištěním je, že pouze jediný bookstagramerský účet získal knihu na spolupráci s nakladatelstvím. Ovšem příčinou může být to, že pouze tři účty analyzovaných recenzí měly více jak 1 000 sledujících, a tím pádem by pro dané nakladatelství neměly tak velký dosah.

V obou recenzujících skupinách ale v tomto případě převládaly ženy. Profesionálních recenzí totiž napsalo pět žen a čtyři muži. V rámci bookstagramu byly všechny recenze psané ženami.

Kromě toho, že forma, vyjadřování i obsah recenzí psaný bookstagramery a literárními kritiky je značně odlišný, liší se i časový úsek hodnocení. Literární kritici hodnotili titul v krátké době od jeho vydání, tedy v roce 2020, popřípadě několik recenzí vyšlo i další rok. Bookstagramerské recenze jsou ale rozptýleny od doby vydání až po rok 2022.⁵⁵

3.5 Analýza kritických ohlasů na titul *Probudím se na Šibuji* od Anny Cimy

Titul *Probudím se na Šibuji* vyšel oproti předchozím knihám dříve (2018). I přesto, že se jedná o titul, který byl rozebírán v rámci diplomových a bakalářských pracích vícekrát než *Ostrov* nebo *Mezipřistání*, jde opět o jednu z knih, která má vícero kritických ohlasů jak v kulturních a společenských periodikách, tak i na bookstagramu.

3.5.1 Kulturní a literární periodika

Stejně jako předešlé tituly i *Probudím se na Šibuji* se dostalo do obtýdeníku *Tvar* do rubriky *Dvakrát*, kde jej jako první recenzovala Františka Zezuláková Schormová, která do

⁵⁵ Recenze na daný titul zasahují i do roku 2023. Autorka práce ovšem dělala analýzu kritických ohlasů pouze do prosince roku 2022.

obtýdeníku přispívá od roku 2018. Stejně jako ve všech recenzích je vedle nadpisu rubriky uvedeno autorčino jméno, název její knihy, nakladatelství, město a rok vydání s obálkou knihy.

Schormová svoji recenzi začíná uvedením všech tří cen – Cena Česká kniha, Magnesia Litera 2019 – DILIA Litera objev roku, Ortenova cena – kterou Anna Cima za svůj titul získala, přičemž v rámci udílení Ortenovy ceny ještě zmiňuje, jací další autoři byli v nominaci. Následně dodává výňatek posouzení poroty, kde zdůvodňovala vítězství právě knihy *Probudím se na Šibuji*. Nezapomíná uvést, že se jedná o autorčin debut.

Porota udělující Ortenovu cenu uvedla, že titul přesahuje české hranice, což Schormová posuzuje v rámci formy jako magický realismus, ze kterého se posouvá k popisu tří dějových linií, jež ve zkratce popisuje s tím, že se všechny roviny nakonec propojí. Také zmiňuje, že specificky jedna linie, tedy ta, kde hlavní hrdinka odhaluje jisté texty a jejich skutečnosti, které se záhadně propojují s životem hrdinky, jsou typické i pro jiné tituly, uvádí například *Žitkovské bohyně* od Kateřiny Tučkové či *Pandu v nesnázích* od Markéty Lukáškové.

Schormová se také soustředí a zmiňuje všeobecnou chválu ohledně propojení knihy s Japonskem, díky které se čtenář dozví něco málo o historii této země, kultury či japonském písmu, ale která podle ní také „zakrývá, že tento literární debut nabízí více než jen pestrobarevný cestovatelský dokument.“ (Zezuláková Schormová, 2019, s. 3) Uvádí, že síla celého románu je především ve vyprávění hlavní hrdinky, která zpočátku působí nesympaticky, což se Schormová snaží demonstrovat na výňatcích. Dokládá však i komické rysy, jichž kniha podle ní nabývá ve chvíli, kdy hlavní hrdinka vzpomíná na svá gymnaziální léta. Téma japonského jazyka pak dává do kontextu s existenčním ukotvením ve světě. „Exotický zájem, jako je japonština, se pak stává prostředkem k vydobytí vlastního místa na světě i v kolektivu,“ píše Schormová (2019, s. 3) a rozvádí myšlenku opět na výňatku z románu.

V rámci hlavního tématu recenzentka uvádí zajímavou myšlenku rozštěpení osobnosti, kterou podle ní „zažívají všichni lidé s intenzivním zájmem a o jinou kulturu – ať už studenti, nebo nadšenci [...]“ (Zezuláková Schormová, 2019, s. 3)

Kromě toho se dostává k autorčině popisu atmosféry u přijímacích zkoušek na japanologii, kterou podle ní Cima rozvádí „lehce a vtipně, s přidanou hodnotou pro ty, kteří někdy v životě navštívili budovu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Celetné ulici a snažili se najít některou ze záhadně umístěných poslucháren [...]“ což Schormová (2019, s. 3) opět znovu demonstruje na ukázce.

V další pasáži uvádí, že v případě titulu *Probudím se na Šibuji* jde o žánr univerzitního románu, který „u nás nemá takovou tradici jako třeba středoškolský román. Jsou to právě tyto pasáže, kde Cima nejvíc těží ze své vypravěčské lehkosti a pozorovacího talentu [...]“. (Zezuláková Schormová, 2019, s. 3)

Před konečným zhodnocením ještě poukazuje na styl psaní autorky, kdy využívala obecnou češtinu, která podle recenzentky velmi dobře vykreslovala celý příběh. Ovšem kritizuje velké množství překlepů a chyb objevujících se nejvíce v závěrečné části.

Na závěr popisuje knihu jako pozoruhodnou prvotinu s tím, že se do českého spektra dostává i jiná literatura o Japonsku, než jsou jen Murakamiho tituly. Také ale dodává, že motivů a témat je v románu daleko více a i přesto, že mohou působit banálněji, než je motiv exotického vyprávění či informační a kulturně vzdělávací složky, jsou stále stejně důležité.

Schormová uvádí v recenzi i své subjektivní názory, jako například, když popisuje hlavní hrdinku knihy jako nesympatickou, všechny svoje dojmy a postřehy dokládá na výňatecích z knihy, ze kterých potenciální čtenář může posoudit, zdali s recenzentkou souhlasí či nikoliv. Taktéž uvádí hlavní témata a motivy mezi něž řadí téma samotného Japonska, japanologie, ale také rozštěpení osobnosti, přičemž zmiňuje i zajímavý popis atmosféry v rámci jednotlivých pasáží věnující se linii hlavní hrdinky pobývající v Praze, kde se pasáže věnují hojně studiu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Čtenářům také zkráceně popisuje hlavní tři linie příběhu a dostává se také ke stylu psaní, tedy obecnému jazyku. Knihu zasazuje do magického realismu, ale taktéž do žánru univerzitního románu, přičemž ihned v úvodu, ačkoliv se jedná o autorčinu prvotinu, dává do kontextu její tvorbu – vyjmenovává ocenění, uvádí posouzení poroty apod. I přesto, že recenze může působit v určitých pasážích až příliš subjektivně, recenzentka své názory argumentuje, a tím je celá recenze o to hodnotnější. Ve výsledku o knize uvádí mnoho informací, jež dává do souvislostí a celá recenze tak působí velmi profesionálním dojmem, a to i s tím, že recenzentka hojně využívá odborné literární termíny.

Druhou recenzi do *Tvaru* napsal Jiří Zizler, který do obtýdeníku publikuje od roku 2016, kromě toho píše své recenze také do jiných kulturních periodik jako je *Host*, *A2*, dnes již pouze internetové *Literární noviny* apod.

Zizler v úvodu své recenze přichází s tím, že hlavní hrdinka příběhu je nespolehlivým vypravěčem a dostává se k jejímu tzv. teenagerovskému jazyku – „kolikrát se jen objevuje výraz ‚týpek‘ jako označení blíže neurčeného muže“ – u něhož, ale dodává, že jej po chvíli

čtení čtenář přijme a oddá se „umnému skloubení bezprostřední spontánnosti a promyšlené rafinovanosti.“ (Zizler, 2019, s. 3)

Stejně jako Schormová se ve své recenzi dostává k popisu vypravěčských linií, přičemž popisuje autorčin um velmi dobře popsat, jak vzniká nadšení pro určitý obor. „Předvádí je jako pout' složenou z mnoha malých krůčků, ze spektra ovlivnění, impulsů, improvizací a inspirací, kdy se zájem o poznání rodí, klíčí, nabírá sílu i hloubku a nepřemožitelně vzrůstá. Labyrint se pozvolna otevírá, směřování k cíli lemují občasné zmatky a neúspěchy, ale volba se stále více potvrzuje jako správná a ústí v přijetí životního povolání.“ (tamtéž)

Stejně jako předchozí recenzentka zmiňuje, jak autorka s humorem a ironií popisuje atmosféru panující na katedře. Ovšem jako jedno z hlavních témat vidí „přemítání o lidské identitě,“ kde Zizler (2019, s. 3) popisuje právě rozštěpení hlavní hrdinky na příběhu z knihy. Recenzent zmiňuje možná až moc detailů, čímž může nezasvěceným čtenářům prozradit něco, nad čím by, alespoň v začátku knihy, mohli přemýšlet sami.

Příběh Zizler ještě několikrát popisuje a následně se dostává k několika otázkám, jež si čtenář při čtení klade jako například: „Neotevírá se mezi minulou a současnou totožností povážlivá odcizující propast?“ (Zizler, 2019, s. 3) Na tuto jedinou otázku recenzent také odpovídá: „Člověk se mění zvolna, nicméně ten dnešní toho minulého přece jen tak docela nechápe a naopak. Ale také se zdá, že vůle nalézt a vyjádřit svou myšlenku je i tělesný akt: pokud je myšlenka-tužba dostatečně opodstatněná, naléhavá a bytostná, někde nás přenesou a také způsobuje cosi jako sebezptkání,“ píše Zizler (2019, s. 3) a odkazuje tím na již zmíněnou rozštěpenost osobnosti.

Jako další silné téma vnímá lásku a vztah, který „se pomalu vyvíjí od neurčité averze k nejistému zaujetí, náklonnosti, zalíbení až po zamilovanost. A láska, tak jako v pohádkách, i tady vysvobozuje ze zakletí, protože dovede nasadit všechno a donutí i seriózního literárního vědce riskovat a provést komický i odvážný ‚destruktivní čin‘, o němž kdysi tak učeně a brilantně teoretizoval.“ (Zizler, 2019, s. 3) Dostává se také k tomu, že i fiktivní japonský autor, kterého vypravěčka zkoumá pro svoji práci, si zažívá dramatickou romanci.

Před závěrečným hodnocením dodává, že Cima svým románem vzdala hold japonskému mystery, čímž knihu řadí do jakéhosi zúženého žánru. Na závěr hodnotí knihu velmi pozitivně, jelikož dokáže silně u čtenáře vzbuzovat emoce, přičemž se víceméně jen tak mimochodem zmiňuje, že kniha získala několik ocenění. Dále ovšem pokračuje s chválou na autorku. „Cima v něm prokázala slibné literární dovednosti, vedle svěží a svižné narace udržující napětí a spád

i cit pro gradaci a rozuzlení, subtilní hru s nadsázkou a stylizací i schopnost výstavby mnohovrstevnatého textu.“ (tamtéž) Nakonec soudí, že by autorčina kniha mohla znovuobnovit zájem o japonské písemnictví. „Autorka do svého díla vložila děje, jež sama nezažila, ale které se přesto udály; anebo všechno, co se nestalo, ale ona to přece prožila? Nejspíš bude obojí pravda,“ zakončuje Zizler (2019, s. 3) svoji recenzi.

Zizler je ve výsledku ve své recenzi velmi emotivní a skutečně hojně popisuje pocity, jež na něj z knihy přicházely a které ve velké míře rozvádí. Velmi detailně popisuje příběh, kde jako předešlá recenzentka uvádí všechny tři jeho linie, ze kterých vyvozuje několik hlavních témat jako rozštěpení osobnosti, problematiku vztahů a lásky nebo informace o Japonsku a japanologii. Autorčinu tvorbu nijak neuvádí do kontextu, což je nejspíše pochopitelné vzhledem k tomu, že recenze byla psaná na její debut. Každopádně v závěru textu autor zmiňuje, že kniha byla několikrát oceněná, což podporuje tím, jak chválí autorčinu schopnost napsat kvalitní vyprávění, kde se zaměřuje na dovednost zvládnout vytvořit mnohovrstevnatý text. Ve své recenzi také klade několik otázek, které z titulu mohou vyplynout, přičemž odpovídá pouze na jednu z nich. Ve výsledku titul zařazuje jako žánr japonského mystery a stejně jako předchozí recenzentka se vyjadřuje k jazyku hlavní hrdinky, který popisuje jako „ležerní dikci teenagerů“ (Zizler, 2019, s. 3). Recenze obsahuje nakonec mnoho subjektivních pohledů, které jsou často jen vyřčeny, ale u některých je Zizler prokazuje na příkladech, kde popisuje příběh.

Titul *Probudím se na Šibuji* recenzoval do tištěné verze časopisu *Host* Adam El Chaar, který do měsíčníku publikuje od roku 2018. V tomto případě se text nachází v rubrice *Recenze* a je tudíž o něco kratší než kritika, která v *Hostu* byla napsaná na titul *Mezipřistání*. Recenze s názvem *Někde uvnitř, v Šibuji*, začíná nejprve čtyřhvězdičkovým ohodnocením. Následuje jednovětný popis o knize – „Román jakoby psaný na vodu“ (Chaar, 2018, s. 58) – pod nímž se nachází obálka knihy a pod ní box se základními údaji o knize jako je jméno autorky, název knihy, nakladatelství, město a rok vydání.

V úvodu se přiznává, že o autorce ještě nikdy neslyšel (což není nic neobvyklého, když do té doby nenapsala jedinou knihu) a přepisuje úryvek z anotace ze zadní strany titulu, kde se píše, jak je kniha psaná obecným jazykem a velmi čtivá, nad čímž ihned polemizuje a přemýšlí, jak někdo něco takového může říct, když stupnice čtivosti je pro každého jiná. Po několika přečtených stranách ovšem uznává, že anotace nelže.

„Autorka je mladá a svěží, ale zároveň vypsaná a čtivá. Stará se o čtenáře pečlivě jako gejša; jsme v Japonsku (i když jsme v Praze). Poctivě zahušťuje text významy, má rytmus, který však není jen povrchový — doplňuje ho i rytmus point,“ popisuje Chaar (2018, s. 59) autorčino psaní a navazuje popisem vypravěčských rovin, přičemž zmiňuje pouze dvě, které detailněji popisuje, ale vynechává rovinu příběhu fiktivního spisovatele Kawašity. V reálné rovině vyzdvihuje recenzent hlavní téma studia japanologie a ve druhé rovině, snové, popisuje především pohled a edukaci v rámci japonské kultury.

Recenzent také, ač nepřímou, považuje částečně dílo za autobiografické, a to v pasáži, kdy přemýšlí na autorčím výběrem žánru. „Proč zvolila tento styl narace, dává autorka znát v rozhovoru se spolužákem. Ten se jí ptá, o čem píše diplomovou práci. „‘O japonském mysteriu,‘ odpověděla jsem, „detektivce a příbězích s mysteriózními prvky,““ dává Chaar (2018, s. 59) ukázkou, kde doslova píše autorka namísto vypravěčka. Tudíž lze předpokládat, že sám si myslí, že jde o jednu a totéž osobu.

Střídání příběhu mezi Prahou a Tokiem dále rozepisuje a více rozvádí samotný děj, přičemž také zmiňuje krátké kapitoly, jimž je příběh dělen. Dostává se také k tomu, že knihu si budou užívat především čtenáři, kteří našli zalíbení a vášně v Dálném východě. Nicméně uvádí, že cílovou skupinou budou i ženy. Cílem se ale podle něj o „mainstreamových ženách“, (Chaar, 2018, s. 59) nevyjadřuje zrovna nejlépe, což recenzent dokazuje na výňatku. Sám také dodává, že autorka je nezávislá a knihu si sama ilustrovala. „Trochu jako její hrdinka. Ta se bez potřebné erudice vrhá na překlad povídek Kijomaru Kawašity,“ což Chaar (2018, s. 59) ukazuje opět na výňatku.

Náročnost japonštiny považuje za metaforu k náročnosti psaní románu. „K čemu by ale byla všechna ta práce bez toho nejdůležitějšího — snění? Pracujme, abychom si vydobyli prostor pro snění. Snít neznamená jen nechat se unášet, ale také si svůj sen neustále uvědomovat a znova se do něj pouštět — a cestou do tohoto vnitřního rozdvojení (reality a snu) je právě literatura,“ vyzdvihuje Chaar (2018, s. 59) a rozvádí opět téma jakéhosi rozštěpení, se kterým Cima pracuje. Její styl psaní popisuje jako lehký, inteligentní a naivní zároveň a protkaný humorem, který „místy připomíná komiks Miloše Čermáka *Hana a Hana*“ (Chaar, 2018, s. 59).

V konečném závěru recenzent dodává, že kvalita románu byla už zaručena tím, že se sama autorka učí japonsky a k titulu tak bude přistupovat zodpovědně. „Autorka prezentuje nezávislé myšlení, vyjadřovací schopnosti, osobité názory, břitký styl a Japonsko,“ komentuje Chaar (2018, s. 59) knihu s tím, že i přesto se v ní našly chyby, přesto ale dodává: „Ne, tohle je poctivá,

čtivá člověčina“ (Chaar, 2018, s. 59). A samotnou čtivostí, kterou zpočátku kritizoval s tím, že pro každého je čtivost něco jiného, zakončuje svůj text.

Chaar ve své recenzi nakonec nijak neudává autorčinu tvorbu do kontextu, tedy toho, zdali titul získal nějaká ocenění apod. Hojně ale popisuje její styl psaní, který považuje za hodnotný tím, jaké významy do něj dává a zároveň mu přidává pointu, vkládá do něj naivitu, inteligenci i humor. Zmiňuje několik témat jako vzdělávání ohledně Japonska, jeho kultury i náročného písma, což dokládá na popisu příběhu, kde se dostává především ke dvou liniím, a to realitě hlavní hrdinky a snovému světu. V rámci Japonska uvádí, že právě japanofilové si knihu užijí nejvíce, ale také ženy, jelikož autorka jde proti mainstreamové proudu stereotypní představy ženy, což Chaar dokládá na ukázce z knihy. Krátce také zmiňuje krátké kapitoly a ve výsledku, ač ne zcela explicitně, se recenzent dostává ke chvále titulu Anny Cimy s tím, že své chyby má – nicméně je nijak nerozvádí – ale román považuje za „čtivý,“ což má nejspíše ironicky vyznívat k nic neříkajícímu vyznění. Nicméně pojem čtivý ale v tomto smyslu myslí skutečně tak, že se jedná o kvalitní literaturu, kterou čtenář nechce odložit, dokud ji nedočte.

Další recenze na debut od Anny Cimy se objevily na portálu *iLiteratura.cz*. Jde o dvě recenze, které jsou od sebe zveřejněné pouze měsíc. První napsal v září roku 2018 Jaroslav Soukup, který na web pravidelně přispívá od roku 2010.

Stejně jako všechny recenze na *iLiteratura.cz* má i tato v pravém bočním panelu základní informace o díle včetně získaného 80 % hodnocení a po levé straně vedle perexu je opět obálka knihy. Perex samotný obsahuje základní výčet toho, o čem se bude recenzent dále rozepisovat. Z předešlé recenze, která polemizovala nad významem čtivosti, v perexu Soukup velmi příznačně používá k tomuto pojmu ekvivalent svižného stylu vyprávění. Nicméně ihned ze začátku uvádí, že se jedná o autorčinu prvotinu, která je v českém prostředí unikátní, což vysvětluje právě její schopností svižného vyprávění, uvěřitelnými hovorovými dialogy, netradičními motivy, ale především struktúrou textu a jeho rozčlenění na několik linií, které se v závěru nenásilným způsobem protínají.

Následně Soukup uvádí autorčinu tvorbu do kontextu, a to s tím, jak téma Japonska souvisí právě s autorčíným studiem. Dále se věnuje technickému zpracování a popisuje, jakou má kniha formu – tedy, že se člení na deset částí, které střídavě odehrávají v Praze a Tokiu. Dále pokračuje krátkým popisem děje jedné linie – té odehrávající se v realitě.

Soukup zmiňuje, jak autorka využívá své znalosti z fakulty, které jsou pro průběh a popis příběhu značně důležité a navozují pocit větší realističnosti. „Blízkost a věrohodnost, s jakou

jsou tyto reálie vykreslené, je důležitá i pro akceptaci dalších rovin příběhu.“ (Soukup, 2018) Dále se dostává k popisu jedné z dalších linií, a to snového žití v Tokiu, respektive ve čtvrti Šibuja, které autorka opět podle recenzenta popsala skutečně věrohodně a díky kterému, podle něj, mohla Cima do knihy vložit a jisté reálie z Japonska.

Velmi zajímavě ovšem Soukup (2018) přemýšlí nad rozpolceností a přáním člověka. „Zatímco Jana v Praze touží po cestě do Japonska, Jana v Tokiu marně hledá způsob, jak svou zlatou klíčku na Šibuji opustit,“ píše tento svůj postřeh, který přímo dokládá na výňatku z knihy.

Soukup tak téměř v závěru vypisuje veškeré žánry, které se v knize protínají přes univerzitní román, turistického průvodce, mysteriózního dramatu až po „výseče z přehledu japonské literatury.“ (Soukup, 2018) A ačkoliv sám uznává, že takový výčet může působit v jednom titulu velmi nesourodě, potvrzuje, že „při ponoření do příběhu čtenář zjišťuje, že to jako celek funguje, neboť příběh netrpí přelidněností, slepými odbočkami ani neuvěřitelnými zvraty nebo nepřírozenými dialogy,“ přičemž Soukup (2018) dodává, že jediným negativem jsou časté překlepy v textu.

V konečném důsledku hodnotí recenzent knihu kladně, což vysvětluje především tím, že přes složitý syžet a strukturu, i tak autorka zvládla čtenáře zaujmout a u příběhu ho udržet, tím jen potvrzuje její vypravěčský potenciál.

Recenzent uvádí do kontextu autorčinu tvorbu. Popisuje podrobněji všechny tři linie příběhu a na samotném popisu poté rozepisuje témata jako poznání Japonska a jeho kultury nebo rozštěpení mysli. Velký důraz klade na autorčin věrohodný popis jak akademického prostředí, tak prostředí Japonska a popis japonské kultury ze čtvrti Šibuje. V rámci zařazení do žánru jich vyjmenovává hned několik, které se podle něj v knize střetávají, a to „univerzitní román, bedekr, mysteriózní drama a výseče z přehledu japonské literatury.“ (Soukup, 2018) Velmi také oceňuje autorčino psaní, ve kterém dokázala skloubit náročné vrstvení textu tak, aby udržela pozornost čtenáře. Recenze je ve výsledku značně subjektivní, ale všechny své dojmy Soukup rozvádí na popisu děje, díky čemuž ale recenze v určitých pasážích působí spíše jako rozsáhlejší anotace.

O měsíc později napsala na stejný titul na web *iLiteratura.cz* svoji recenzi také Denisa Vostrá, která a portál nepravidelně přispívá už od roku 2004. Vzhled recenze je opět stejný jako je u té předchozí, akorát v pravém boxu se základními údaji hodnotí Vostrá titul 70 %.

V perexu se recenzentka rovnou dostává k tomu, že titul *Probudím se na Šibuji* je autorčin debut, který hodnotí autenticky i s tím, že je zajímavý jazykově a kde je hlavním smyslem pochopit vzdálenou japonskou kulturu a porozumět dnešnímu světu.

Úvodní odstavec věnuje zasazením titulu do autorčiny tvorby, tedy uvádí i to, jak kniha rozdmýchala v té době literární vody, načež se dostává k tomu, kde se odehrává děj a jak je to pro českou scénu netypická oblast, která se ale v rámci popkultury těší oblibě.

Poté se dostává k rozdělení děje na tři linie, které spojují určité faktory, ale rozděluje je místo i čas. Jako jedna z mála recenzentek explicitně uvádí, že se částečně jedná o autobiografii, jejíž začátek v rámci žánru označuje za „introspektivní beletrii“ (Vostrá, 2018), což jak uvádí, byla ve 20. století v Japonsku rozšířená literatura. Dále také tento styl psaní dále rozvádí a zmiňuje japonské autory, kteří se mu věnují, přičemž dodává, že Cima ho navíc zkombinovala s prvky fantasy.

Jako nejslabší část hodnotí Vostrá závěrečné kapitoly. „Zde Anna Cima trochu tápe a nelze se ubránit dojmu, že ji opustilo okouzlení z psaní, zkrátka že ji mravenčí práce nutná k dotažení knihy do konce přestala bavit. Ve snaze o završení nastupuje místo autobiografie pouhý konstrukt, v němž kompozice získává navrch nad nápadem, a konečný sled událostí tak působí na některých místech poněkud nevěrohodně.“ (tamtéž)

Kladně se ovšem vyjadřuje k vedlejší linii, jež „představuje postava kamarádky Kristýny, která sice s hlavním příběhem na první pohled nesouvisí, skrze dialogy s Janou však umožňuje čtenáři uchopit další stránky Janiny (a snad tedy i autorčiny) osobnosti“ píše Vostrá (2018), přičemž dodává, že právě tato vedlejší linie poukazuje na téma generačního odcizení, kdy právě Kristýna má komplikovaný ne/vztah s otcem. Dostává se také k obecnějšímu odcizení, a to popisuje na příkladu vznikajícího vztahu hlavní postavy s mužem, kde by se „při nepozorném čtení mohlo zdát, že součástí vyprávění vlastně žádné hluboké city nejsou, snad proto, že při té rychlosti žití ani nejsou možné, pod povrchem však jasně vyčteme touhu po souznění bez podmínek a pragmatismu.“ (Vostrá, 2018)

Velmi rozsáhle se recenzentka věnuje také použití obecné češtiny, což Vostrá považuje opět za inspiraci v japonské kultuře. Velmi podrobně v recenzi totiž popisuje právě rozvoj psaného a mluveného japonského jazyka. „Obecná čeština však na rozdíl od obecné japonštiny v písemné podobě neexistuje, a navíc jde do značné míry o (inter)dialekt – například koncovka -ej místo -ý se používá spíše jen v Čechách,“ píše Vostrá (2018) a upozorňuje také na to, že

Cima ve své knize používá i vulgarismy, za to spisovnou podobu má pouze text od jediné postavy z knihy, a to fiktivního spisovatele Kawašity.

Právě vulgarismy spojené s akademickým prostředím to, co Vostrá autorce velmi silně vytýká. „[...] přiznám se, že ani mně není úplně příjemné číst dialog, v němž se mladé vysokoškolačky oslovují ‚ty vole‘. Je to sice v dnešní době bohužel realita, ale neměla by se krásná literatura nad takovouto realitu spíše povznést?“ (Vostrá, 2018) K tomu ještě dodává, že neobvykle působí i to, když autorka dávala do úst nespisovnou mluvu japonsky hovořícím postavám. Zmiňuje také jako předešlí recenzenti různé chyby a překlepy v textu, které ale omlouvá právě tím, že byly nejspíše hůře kontrolovatelné v textu, jež je psaný nespisovně.

Autorčin styl psaní tak považuje místy za povýšený, a to ve chvílích, kdy hlavní hrdinka pohrdá svými spolužáky, ale také za citlivý a zranitelný, což dále rozvádí na výňatku. Na závěr ale knihu hodnotí pozitivně a dodává, že se autorce podařilo napsat „poutavý a ucelený příběh.“ (tamtéž)

Recenzentka uvádí *dílo Probudím se na Šibuji* do jakéhosi informačního rámce. Popisuje všechny tři linie příběhu a více je rozvádí a dává do kontextu s japonskou literaturou, přičemž takto do kontextu uvádí i použitou obecnou češtinu, kdy se Cima podle Vostře znovu inspirovala v japonské literatuře. Přesto ve výběru jazyka vidí jisté pochyby, a to především co se týče použití vulgarismů. Zdůrazňuje také překlepy a chyby v textu. Kromě toho ale zmiňuje několik motivů a témat jako je generační odcizení či rozdvojení osobnosti. Titul řadí do žánru introspektivní beletrie a jako jedna z mála přímo uvádí, že se jedná částečně o autobiografické dílo, kde autorka využívá svých vlastních zkušeností, a proto je příběh natolik přesvědčivý. Věřitelnosti podle Vostře pozbývá závěr, který kvalitně hodnotí jako slabší. Autorčin styl přes recenzentčiny výhrady, že je někdy až příliš povýšený, hodnotí kladně s tím, že vše, o čem Cima píše, evidentně dobře zná.

Recenzi na titul *Probudím se na Šibuji* napsal na web časopisu *A2* (*advojka.cz*) šéfredaktor online komentářového deník *A2larm* Jan Bělíček, a to v srpnu 2019, tedy rok po vydání knihy. Už v perexu uvádí, že se jedná o autorčin debut, který sklízí ohlas jak u čtenářů, tak i u kritiky, ovšem rovnou podotýká, že autorčin styl, ač přes její talent, není ještě zcela vytríbený, přičemž také dodává, že se jedná o příběh s detektivními prvky.

Po perexu Bělíček víceméně v krátkém shrnutí popisuje o knize vše, co je potřeba vědět. Uvádí všechny tři linie příběhu a dává je do souvislosti. Krátce uvádí samotnou autorku, rozvádí, o jaký žánr se jedná, přičemž v tomto ohledu osciluje mezi univerzitním románem,

mysteriálním detektivním příběhem či milostnou romancí, jejichž prvky v titulu nachází společně s vhladem do japonské kultury a literární teorie a historie. Jde tedy o hlavní nástin toho, co bude dále ve své recenzi rozebírat.

Následně se věnuje především tomu, jak se Cima nechala inspirovat japonskou literaturou detektivního žánru, přičemž dává do kontextu i její vzdělání, které s jejím výběrem žánru podle Bělíčka evidentně úzce souvisí. Uvádí tak, že se autorka pomocí detektivních pasáží snaží zachytit obecnější problémy. „Autorčino psaní rezignuje na manýru, filosofičnost a literárnost výrazu, zároveň však román obsahuje celou řadu banalit a myšlenkové vaty. Základní abstraktní rovinu čtenář celkem rychle rozklíčuje a k dořešení už mu zůstane jen překotný a trochu násilný detektivní rébus.“ (Bělíček, 2019)

Co recenzenta ale skutečně zaujalo je boření stereotypů o Japonsku jako zemi anime, Haruki Murakamiho a dalších. Zároveň však popisuje, jak se autorka ve své podstatě vysmívá českým japanofilům, kteří na Japonsko právě takto pohlíží. „Rozpoznává je jako svého druhu bizarní subkulturu lidí, kteří propadli svým fantaziím, aniž by měli představu, jak skutečně japonská realita vypadá a funguje,“ píše Bělíček (2019) a zároveň přichází s tím, že Cima přichází se skutečnými reáliemi z Japonska. „Autorka se nebojí mluvit o konzervativních tendencích v japonské společnosti, o její silně patriarchální hierarchii, brutálním workoholismu, odosobněné byrokracii a až sadistickém pedantství. Románu by ale prospělo, kdyby v něm z této linie zůstalo víc.“ (tamtéž)

Velmi zdůrazňuje i fakt, kolik lidí z literárního oboru považuje titul *Probudím se na Šibuji* za výborné dílo. Recenzent tuto skutečnost dostává spíše více k zemi. Domnívá se, že ačkoliv je dílo skutečně zajímavé a autorka velmi dobře pracuje s vrstvením textu, stále poukazuje na jisté nedostatky, který text má. „[...] mohli bychom její debut považovat za svého druhu univerzitní román, ale na některých místech sklouzává až ke kategorii románu studentského a vyprávěčka Jana v takových chvílích připomíná sice bystrou, ale mnohem spíše snaživou a poněkud přízemní studentku filozofické fakulty. Pokud totiž od Japonska a detektivní zápletky přeskočí k mezilidským vztahům, zaplavuje nás banalitami, klišé a průměrným studentským humorem.“ (Bělíček, 2019) Recenzent mimo to používá vágní hodnocení ohledně čtenosti, jež ale dál nerozvádí a neargumentuje: „píše relativně čtivým a svižným stylem“ (tamtéž)

Jako nejslabší část následně hodnotí poslední třetinu knihy, kde upozorňuje na snahu autorky spojit všechny tři linie příběhu silou. Konec podle něj nemá žádný přesah a končí pouze

banálním rozuzlením detektivní zápletky. Přesto ale autorčin debut v závěru oceňuje a dodává, že nominaci na Magnesii Literu za objev roku si zcela zaslouží. Na konci článku, jak je v *advojce.cz* zvykem, jsou opět základní údaje o knize.

Bělíček tak v recenzi uvádí do kontextu autorčinu tvorbu, a to například tím, že propojuje její vzdělání s výběrem tématu i žánru knihy, uvádí nominaci na Magnesii Literu apod. Zároveň ale v pasážích, kdy popisuje jistá klišé a banality, nepoukazuje na žádném příkladu, proč tak soudí a recenze tím působí hodně názorově bez argumentační hodnoty. V obecných rovinách ale své názory podporuje například tématy a motivy, jež se v knize objevují. Například když popisuje, jak autorka sráží stereotypy o Japonsku a mluví v příběhu o workoholismu, patriarchální hierarchii apod. Hlavní téma Bělíček nezmiňuje spíše se věnuje těm, která ho zaujala, což je především právě edukace ohledně japonské kultury. V genologickém hodnocení se přiklání k detektivnímu žánru, kterou ve výsledku spíše hodnotí negativně. V rámci své recenze využívá také odbornou literární terminologii, a ačkoliv jsou jeho subjektivní dojmy doložené pouze obecnými popisy, jedná se i přesto o informativní recenzi.

3.5.2 Společenská periodika a denní weby

V týdeníku *Respekt* vyšla v listopadu recenze na titul *Probudím se na Šibuji* od Kateřiny Čopjakové, která do časopisu přispívá pravidelně. Recenze zařazená v rubrice *Kultura* – literatura má v pravém horním rohu textu otištěnou obálku knihy, vedle které se nachází základní informace o titulu. Pod titulkem článku *Nakažlivá posedlost*, je velmi krátký popis o debutu aspirujícího na objev roku a odehrávající se v Praze a Tokiu.

Čopjaková uvádí autorčinu knihu do kontextu s jejím vzděláním. Titul popisuje jako komplikovaný, ale čtivý zároveň – tedy opět velmi abstraktní nevysvětlené vyjádření a rovněž se dostává k hlavní smyslu díla, kdy podle ní se autorka snaží čtenářům předat zprávu, že „práce má být vašeň, ale už ne posedlost.“ (Čopjaková, 2018, s. 56) Rovnou také podává, že hlavní hrdinka v příběhu je alteregem samotné autorky, tedy že se jedná o částečnou autobiografii, pomocí které se Cima vyznává ze své lásky k ke svému oboru, a to i tím, že veškeré své znalosti z japanologie v knize nějakým způsobem využívá.

Poté se recenzentka dostává k formě, kdy čtenářům prozrazuje, že kniha má 10 kapitol, které sledují dvě hlavní linie příběhu. Následně obě linie popisuje, včetně vedlejší linie vloženého příběhu spisovatele Kawašity, jehož text hlavní hrdinka žijící v Praze překládá – což někteří výše zmínění recenzenti považovali rovnou za třetí linii příběhu a nerozdělovali je na

hlavní a vedlejší. Protože je text mnohovrstevnatý, vidí Čopjaková v příběhu různé žánrové zařazení. Například linii, kde je hlavní hrdinka „duch,“ považuje za mysteriózní thriller.

Čopjaková (2018, s. 56) píše o motivu rozpolcení, který tvoří základ celé zápletky a který „není pro českou literaturu zrovna typický, v japonské tvorbě je obvyklejší“ a rozvádí jaké motivy související s tzv. rozpolcením jsou pro japonskou literaturu obvyklé.

Třetí vedlejší linii příběhu se spisovatelem Kawašitou, popisuje jako zásadní k propojení dvou hlavních linek, což ve výsledku potenciálnímu čtenáři může během čtení dojít, ale i přesto mu recenzentka dost prozrazuje. „Jana [...] pátrá usilovně po jeho životě. Jde dokonce tak daleko, že vyhledá jeho stále živou manželku – devadesátiletou zapšklou stařenu, která jí prozradí, proč spisovatel spáchal sebevraždu. Kawašitova linie je v podstatě spojkou, formální i vypravěčskou. A díky odhalení jeho rodinného tajemství se také obě Jany opět sejdou.“ (Čopjaková, 2018, s. 56)

Čopjaková stejně jako výše zmínění recenzenti řadí titul do žánru univerzitního románu, a to především na základě zasazení příběhu právě do akademického prostředí, kde příběh protínají termíny z japonské literární teorie a historie. Titul skutečně bere jako oslavu a vzdání hold samotnému oboru. Zmiňuje také ale velmi lehce vložené zmínky o Rolandu Barthesovi či postmoderně, které do knihy nejsou vtlačeny na sílu. Kromě toho se recenzentka dostává i k hovorové češtině, přičemž soudí, že nepůsobí snobsky ani samoučelností. Čopjaková nakonec také hlavní hrdinku přirovnává k jinému hlavnímu hrdinovi v knize *Kafka na pobřeží* od Haruki Murakamiho. „Rovněž absolvuje cestu, aby na ní prošla vnitřní proměnou. A pozná lásku, aby o ni vzápětí přišla. Právě zde se ale možná projevuje autorčina nezkušenost: emočně vypjatější situace spíše naznačuje, než trefně vykresluje, a erotické napětí raději opatrně opouští,“ popisuje Čopjaková (2018, s. 56) autorčin útěk od erotických scén a její styl psaní považuje za stydlivý s tím, že se na konci opět raději obrací k lásce svého oboru.

V závěru Čopjaková titul *Probudím se na Šibuji* hodnotí velmi vysoce, zejména autorčin styl psaní, ve kterém vidí výjimečný cit pro kompozici. Vyzdvihuje i její um kombinovat několik žánrů, které staví na několika na sobě položených textech a zároveň čtenáře nutí, aby se zapojil a různé věci si dohledával. „Cima dokázala napsat tak dobrou knihu o své posedlosti, až ji přenesla na čtenáře: na internetových fórech se nejčastěji shodují, že se nemohli odtrhnout a přečetli ji najednou,“ ukončuje Čopjaková (2018, s. 56) svoji recenzi.

Recenzentka své dojmy a postřehy ovšem nepředkládá na žádných příkladech či výňatcích z knihy, a tak se čtenář musí ptát, proč ji kniha připadala čtivá, co přesně znamená,

že „zmínky o postmoderně jsou umně včleněny do textu“ apod. Některé postoje je ale těžké obhájit a dokázat. Mimo to ale spíše popisovala kompozici, jako když uváděla, kolik kapitol kniha má, jaké má linie příběhu, jež zároveň detailně popisovala, což může být problém, kdy čtenáři prozrazuje více než je možná nutné. Uvádí také to, že je kniha psaná hovorovou češtinou. Několikrát se stejně jako předešní recenzenti dostala k žánrovému zařazení titulu. V tomto ohledu se vyslovila k univerzitnímu románu a prvkům mysteriózního thrilleru. Jako hlavní zápletku a téma knihy vidí rozpolcení duše a těla, ale upozorňuje také na autorčinu posedlost a lásce k oboru, jež prostupuje celou knihou. Autorčinu tvorbu, tedy její debut, uvádí do kontextu jejího života a studia, které s jejím titulem úzce souvisí. Také jako jedna z mála se Čopjaková přímo vyjadřuje k tomu, že hlavní hrdinka je podle ní alteregem samotné Cimy. Svůj názor ale čtenářům nevnučuje slovy: „doporučuji/nedoporučuji,“ pouze předkládá své poznatky a recenze funguje spíše na bázi popisu děje, kde jsou vloženy informace o formě, jak byla kniha napsaná, ovšem s lehkým přesahem do detailnějšího popisu japonské literatury, na jehož základě mohla recenzentka vysvětlit některé reálie, jež se v titulu objevovaly.

Na portál *idnes.cz* přispěla svojí recenzí na debut Anny Cimy vedoucí kulturní rubriky Monika Zavřelová v září roku 2018. Perex článku je spíše uvozující a jedinou důležitou informací, kterou přináší je, že autorka vystudovala japanologii, proto její románový debut připomíná stylem spíše japonskou prózu nežli tu českou.

Dále pak popisuje dvě linie příběhu – hlavní hrdinku žijící v Praze překládající Kawašitův text, kde je sepsaná část jeho života. Uvádí ale také, že Cima přidává ještě jednu linii, a to takovou, kde se hlavní hrdinka stává duchem žijícím ve čtvrti Šibuja a dále tuto rovinu přibližuje. Dodává také, že ke konci knihy se všechny linie spojí, ale už neuvádí jak, pouze se dostává k žánrům, jejichž prvky titul nese. „*Probudím se na Šibuji* tak s lehkostí olympijské krasobruslařky tančí mezi univerzitním románem, romancí, historickou rodinnou ságou a akčním thrillerem“ (Zavřelová, 2018).

Autorčin styl psaní hodnotí jako velmi čtivý, což argumentuje tím, že má „cit pro dialog, hovorový jazyk a tempo“ (Zavřelová, 2018), přičemž nepůsobí snobsky, ambiciózně či přeplácane. Uvádí také, že nejspíše především díky autorčině studiu japanologie dokázala napsat natolik rozvětvený příběh o japonské kultuře.

V rámci redaktorské korektury ale negativně hodnotí množství překlepů, které se v knize objevily. To ovšem už v samotné recenzi vytýká hlavně nakladatelství. „Anna Cima sice bude muset svou pozici potvrdit ještě minimálně jednou, rozhodně však půjde o zajímavou

podívanou. Prozatím je román *Probudím se na Šibuji* nejzajímavějším debutem letošního roku. Jen jestli si toho všimnou i poroty Magnesie Litery,“ dodává na závěr Zavřelová (2018).

Ke konci recenze je do textu také vložen box se základními údaji o knize, přičemž zvýrazněno je hlavně procentuální hodnocení, jež je v tomto případě 75 %.

Ve výsledku recenze působí spíše jako rozsáhlá anotace, která detailněji popisuje příběh knihy. Recenzentka typicky uvádí několik žánrů, velmi vágně ale popisuje autorčin styl psaní a nijak dál své dojmy nerozvádí. Například co znamená, že text nepůsobí příliš ambiciózně? V tomto případě by chtělo uvést alespoň nějaké příklady z knihy. Jako i předešlí recenzenti dává do kontextu autorčino studium a jeho propojení se zvolením tématu, ovšem ne nějak rozsáhle. Ve výsledku ale nereflektuje žádné motivy ani témata až na to, že se děj odehrává v Japonsku, což čtenář pozná na základě popisu příběhu. Na konci recenze je osobní hodnocení Zavřelové, které čtenářům nijak nevnučuje. I přesto ale nejde o recenzi, ale o povrchní rozsáhlejší anotaci, jež by potenciálním čtenářům řekla více nežli popis příběhu.

Recenzi na titul *Probudím se na Šibuji* zveřejnil také web *Novinky.cz*. Text napsal Jindřich Göth a ve velmi krátkém perexu ihned uvádí, že se jedná o autorčin debut, který je především o japonské kultuře.

Následně se více věnuje popisu příběhu, tedy především jeho jedné linii. Román také popisuje jako mnohovrstevnatý s tím, že se dá interpretovat různými způsoby. „Lze jej číst jako milostný příběh, funguje jako napínavý mysteriózní thriller, jako úvaha o tom, co znamená plně se oddat svému snu, a v dalším plánu se díky němu nenásilnou a lehce stravitelnou formou dozvíte leccos o japonské literatuře a také tamním způsobu života,“ rozmýšlí se Göth (2018) nad žánrovým zařazením a objevujícími se motivech.

Cimu považuje za zkušenou spisovatelku, ačkoliv se jedná o její prvotinu. Zmiňuje také styl hovorového jazyka, který používá, ale který na recenzenta nepůsobí triviálně. „Každé slovo, každá věta i myšlenka jsou součástí pečlivě promyšleného celku, který ale zároveň působí lehce a samozřejmě“ (Göth, 2018).

Dostává se také k tomu, že autorka vyvrací stereotypní představy o Japonsku, u něhož si běžný Evropan představí mangu, Jakuzu apod. a čtenářům do hloubky představuje pravou japonskou kulturu. „Prokazuje hlubokou erudici, zároveň je zcela srozumitelná, čtivá a vtipná,“ hodnotí Göth (2018) nakonec vágně celou knihu. Uprostřed textu je vložená obálka a na konci celé recenze jsou opět základní údaje o knize včetně zvýrazněného procentuálního hodnocení, které je v tomto případě 90 %.

Celá recenze je v tomto případě velmi vágní. Recenzent své dojmy nezdůvodňuje, neprokazuje je na příkladech či výňatcích z knihy. Hlavní informace, které z celého textu čtenář získá, je popis jedné části linie příběhu. Dozví se, jaké žánrové prvky kniha obsahuje včetně toho, že je psaná hovorovým jazykem a že autorka velmi erudovaně představuje skutečnou japonskou kulturu a snaží se vyhýbat stereotypům. Velmi implicitním způsobem tak knihu vychvaluje, ale neříká, proč byla kniha čtivá, proč kniha působí lehce apod. V konečném důsledku jde spíše o anotaci, kterou občas doplňují nějaká osobní hodnocení.

3.5.3 Shrnutí

Na titul *Probudím se na Šibuji* bylo zanalyzováno devět recenzí z kulturních a společenských periodik a denních webů. Čtyři recenze napsaly ženy, zbytek zrecenzovali muži. Většina recenzentů se v jistém slova smyslu věnovala uvedením autorky do kontextu. Vzhledem k tomu, že šlo o její debut, často bylo zmiňováno její studium japanologie, které s knihou velmi úzce souvisí. Krom toho někteří recenzenti uvedli i nominaci na Magnesii Literu.

Velmi malá část recenzentů také přímo zmiňovala, že hlavní hrdinka je alteregem samotné autorky, někteří to naopak explicitně nezmínili, ale tuto informaci šlo z textů jednoznačně vyčíst. Téměř žádný recenzent neuváděl hlavní smysl díla, ale spíše se věnovali motivům a tématům, kterých v knize nacházeli několik a které následně rozváděli. Nejčastěji se objevoval motiv rozpolcení nebo také rozdvojení duše a těla. Významně si recenzenti všímali také tématu japonské kultury, kdy popisovali, že se autorka snažila čtenáře edukovat, potlačit stereotypy a seznámit je s japonskou kulturou, písmem apod. do větší hloubky, z čehož plynulo další téma, a to láska k oboru filologie. Okrajově pak zmiňovali například generační odcizení.

Velký názorový rozsah měli recenzenti ohledně žánrového zařazení, kde docházeli k tomu, že román obsahuje několik žánrů. Nejvíce ovšem titul řadili k univerzitnímu románu či mysterióznímu dramatu či thrilleru.

Velká část recenzentů měla problém podpořit své názory a dojmy například ve chvílích, kdy více jak polovina recenzentů psala, že je kniha čtivá, ale již nezdůvodňovali proč. Menší část se pak snažila své názory podpořit výňatky, ale většina se spíše přikláněla k popisu příběhu, kde také zmiňovali tři linie, jež autorka do knihy zakomponovala a díky čemuž titul recenzenti označovali za mnohvrstevnatý. Na popisu příběhu pak následně dokládali své dojmy a názory, jež se takto snažili podpořit.

Autorku ve výsledku valná část recenzentů ocenila za styl psaní a za témata, která zvolila, jelikož tím nabyly mnohem větší realističnosti. Recenzenti si také chválili množství vložených významů, které do knihy autorka vložila.

Vzhledem k tomu, že recenzenti občas užívali vágní hodnocení, snažili se nejspíše tento nedostatek dohnat informacemi ohledně současné japonské literatury, kterou dávali do kontextu s autorčinou tvorbou, a to tak, že popisovali, jakými prvky se Cima inspirovala. Na inspiraci japonskou literaturou v rámci jazykové roviny románu odkazovali Denisa Vostrá, Jan Bělíček, Kateřina Čopjaková a Jindřich Göth. Téměř všichni recenzenti ale uváděli hovorový jazyk, jež je v knize použit. Denisa Vostrá, recenzentka na webu *iLiteratura.cz*, také zmínila vůči takovému stylu negativní postoj, který byl ale z větší části mířen na použité vulgarismy v akademickém prostředí.

V rámci jazykové korektury téměř všichni recenzenti negativně pohlíželi na překlepy, ovšem z tohoto pohledu jde spíše o kritiku samotného nakladatelství. Ve svém hodnocení recenzenti velmi často používali odbornou literární terminologii a na určitých webech se také objevovalo procentuální hodnocení, což je ovšem také technický prvek, který si určuje sám web a ne recenzent. Ten může maximálně uvádět číselnou hodnotu, která v rámci tohoto titulu nedostala pod 70 %.

3.5.4 Kritické ohlasy z českého bookstagramu

Kritické ohlasy na titul *Probudím se na Šibuji* byly vyhledány pomocí #probudimsenasibuji. U tohoto titulu nebude využito vyhledávání pomocí #annacima jako tomu bylo u Matěje Hořavy. Důvodem je, že se pod tímto hashtagem skrývá velká databáze čítající přes 500 příspěvků, kde jsou fotografie samotné autorky, příspěvky k její druhé knize *Vzpomínky na úhoře*, ale i na její debut *Probudím se na Šibuji*, který se úspěšně přeložil do pěti dalších jazyků, a právě velká většina příspěvků je pod tímto hashtagem z ciziny. Z tohoto důvodu je vhodné vyhledávání příspěvků pouze pod prvně zmíněným hashtagem, kde je název knihy napsán v češtině, a tudíž jsou z velké části převážně od českých bookstagramerů. Příspěvky z vybrané databáze hashtagů navíc stačily k teoretickému nasycení.

Jedna z prvních nalezených bookstagramových recenzí obsahující souvislý text je od uživatelky @spisy_jezinky s téměř 900 sledujícími.⁵⁶ Ihned v úvodu textu nejprve zmiňuje

⁵⁶ K 6.4 2023.

název knihy a její autorku. Velmi volně také uvádí, že kniha byla vydaná v roce 2018. Dále píše, že jí kniha leží v knihovně od doby jejího vydání, což jsou dva roky.

Román popisuje jako překvapující, zmiňuje dvě příběhové linie, které krátce uvádí – vynechává linii spisovatele Kawašity. Konec děje hodnotí kladně, což zdůvodňuje tím, že je otevřený, a to osobně bookstagramerka preferuje. Celý titul nakonec považuje za „vtipný, čtivý, s přesahem do historie, vyvolávající emoce.“ (spisy_jezinky, 2019 [online])

Ke konci ještě zmínila japonský hudební žánr visual kei. Bookstagramerčiny pocity z autorčina psaní nakonec přechází k Haruki Murakamimu, u něhož si myslí, že se Cima inspirovala. Na úplném konci textu dává bookstagramerka svůj názor, kde píše: „Jo, tohle mě neskutečně bavilo!“ (tamtéž) Poté přichází otázka ke sledujícím, zdali se jim kniha líbila. V tomto případě jde tedy o předpoklad, že ji ostatní již četli. Nutno také podotknout, že bookstagramerka v textu používala hovorový jazyk. „V knize byl mnohokrát zmíněn japonskej hudební žánr ‚visual kei‘ a já si po šíleně dlouhý době vzpomenu, že jako náctiletá jsem tuhle hudbu měla ráda.“ (tamtéž) Pod textem opět dává několik hashtagů ke zvýraznění příspěvku.

Příspěvek je ve výsledku spíše anotací, která zkráceně popisuje příběh, poté bookstagramerka vypisuje své dojmy z knihy, ale nijak je nevysvětluje. Příspěvek byl přidán 31. prosince 2020.

Další uživatelka s účtem *@knizni_strazkyne* s 914 sledujícími⁵⁷ v úvodu píše základní údaje o knize jako je její název, jméno autorky, jazyk a literární žánr, u kterého uvádí román a také zmiňuje, že se jedná o standalone, což je anglický ekvivalent používaný mezi bookstagramery a označuje knihu bez pokračování. Nakonec ještě píše, kolik má kniha stran a pokračuje anotací.

Poté následuje s obecným hodnocením knihy. „Jsem strašně ráda, že jsem objevila další skvělou knihu od české autorky! Je to velmi dobře napsaný román, vše krásně vystavěné a moc hezky se čte.“ (knizni_strazkyne, 2020 [online]) Negativně hodnotí nespisovný jazyk, který z jejího osobního hlediska popisuje jako rušivý.

Následně se dostává k motivům, které se v titulu objevily. Zmiňuje tak japonskou kulturu, řeč, písmo literaturu a historii. Nijak je ale dál nerozvádí a pouze uvádí svůj osobní zájem o tuto

⁵⁷ K 6.4 2023.

zemi, což je důvod, proč ji kniha přišla zajímavá. Uvádí, že lze z autorčiných popisů poznat, že má o Japonsku obrovské znalosti.

Ke konci svého popisku se dostává k mnoha detailům, které se jí líbily jako je vykreslení postav, které popisuje jako reálné. Zmiňuje také kulturní rozdíly Čechů a Japonců, a to především ve stylu oblékání a v chování, které autorka v knize popisuje. „Knihu krásně oživilo přeskakování mezi různými místy, zapadalo to do sebe a dávalo to smysl,“ píše knizni_strazkyne (2020 [online]) o změnách prostředí. Jako inspirativní momenty považuje lásku hlavní hrdinky o její obor a poznání Japonska. Děj knihy ve výsledku popisuje jako klidný i s tím, že si ho takto užila, a to hlavně díky stylu psaní autorky, což v konečném důsledku nemusí čtenářům dávat zcela smysl, když ve svém textu popisovala, jak jí vadí nespisovný jazyk, kterým je kniha napsaná.

Nakonec ještě píše číselné hodnocení, kde knize dává osm bodů z deseti a ke konci pokládá otázku pro čtenáře ohledně čtení českých autorů. Hashtagy nedává přímo do textu, ale píše až v komentářích pod textem.

Ačkoliv bookstagramerka uvádí v recenzi své dojmy z knihy velmi povrchně a nijak je nerozvádí, přesto popisuje jedny z významných témat – japonská kultura, historie, jazyk apod. Na konci přichází osobní bodové hodnocení. Příspěvek byl přidán 24. srpna 2021.

Další příspěvek od uživatelky *@luca_a_jeji_knizky* s 1426 sledujícími⁵⁸ začíná názvem knihy a pokračuje tzv. hlavními hesly o knize, a to „Japonsko, Japanologie, Japonská studia.“ (luca_a_jeji_knizky, 2021 [online]) Následuje krátký text o rozsahu jednoho odstavce, kde bookstagramerka popisuje především svoje pocity o knize, která ji zaujala především díky jejímu zájmu o Japonsko. Také se vyjadřuje k postavám, ale opět velmi vágně. „Zaujal mě přístup dvou hlavních hrdinů,“ je vše, co luca_a_jeji_knizky (2021 [online]) o postavách píše. Následují otázky pro čtenáře tykající se čtení mangy, sledování anime a otázka, jejíž význam si může každý přebrat několika způsoby: „Co vy a tato kniha?“ (tamtéž) Svůj text zakončuje bodovým hodnocením osm a půl bodů z deseti. Poté opět následuje několik hashtagů.

Text pod tímto příspěvkem je poměrně krátký, ale přesto podobné délky byly i jiné analyzované bookstagramerské recenze výše a měly mnohem větší výpovědní hodnotu. Tato recenze nepopisuje vůbec děj knihy, pouze jedno téma, které se zde objevuje, a to Japonsko. Navíc bookstagramerka používá přesvědčovací funkci prohlášením: „[...] knihu mohu jedineč

⁵⁸ K 6.4. 2023.

doporučit“ (luca_a_jeji_knizky, 2021 [online]). Nakonec dává ještě bodové hodnocení. V tomto případě jde víceméně o nic neříkající text. Příspěvek byl přidán 12.května 2021.

Další bookstagramerskou recenzi na titul *Probudím se na Šibuji* napsal spisovatel, který na svém instagramovém účtu @premyslkrejcik s téměř 1 200 sledujícími⁵⁹ hodnotí různé tituly.

Text začíná okamžitě hlavním smyslem díla, jímž je pro něj rozdvojení, a to v mnoha ohledech. Dále však tuto myšlenku nerozvádí a dodává, že vypsát celý děj a všechny motivy, jež se v něm objevují by bylo na delší text. Pokračuje ale zkráceným popisem dvou příběhových linií, kde vynechává tu Kawašitovu. Zároveň dodává, že tím, jak autorka pracuje s příběhovými liniemi, se kniha dostává do magického realismu.

„Je skvělé, jakým způsobem autorka propojila poměrně velké množství příběhů, akcentovala řadu témat (dost autenticky – nejvíc mě asi pobavily její popisy českých ‚otaku‘, pár takových pozérů jsem taky potkal) a ještě pracovala s napětím,“ píše premyslkrejcik (2018 [online]) ve svém textu, kde používá cizí pojmenování ‚otaku‘, které není v Česku zcela známé, proto si ho potenciální čtenář musí vyhledat, pokud není znalý japonských výrazů. Z ukázky je také vidět, že bookstagramer hodnotí z vlastního subjektivního pohledu. a ještě dodává osobní zkušenost.

Uvádí, že kniha byla několikrát oceněna. Nakonec kritizuje závěr: „Trochu mě jen mrzelo, že ke konci už příběh dost hnala a dopouštěla se chyb, které ovšem měla pohlídat redakce [...] fakt škoda těch posledních pár desítek stran, které jako by psal někdo jiný, nebo autorka ve spěchu [...] Z toho zůstává trošku trpká chuť na patře.“ (premyslkrejcik, 2018 [online]) Knihu ale ve výsledku hodnotí velmi pozitivně, ale knihu čtenářům nijak nevnucuje a celý text zakončuje jako ostatní bookstagramerů velkým výčtem hashtagů.

Text je ve výsledku poměrně informativní. Dostává se k hlavnímu smyslu díla, čímž je podle něj rozdvojení, jako literární směr uvádí magický realismus, krátce popisuje základ děje, tedy dvě příběhové linie a dostává se k negativní složce, kterou je pro něj uspěchaný konec knihy. Zmiňuje také chybovost v textu, ale v tomto případě se nedá určit, zdali myslím gramatické či stylistické chyby. I přesto, že je ale recenze poměrně dost subjektivní, přináší čtenářům alespoň nějaké smysluplné informace o knize a není nijak vnucující. Příspěvek byl přidán 4. prosince 2020.

⁵⁹ K 7.4. 2023.

Uživatelka s účtem *@stesti.s.knihou* s 2 718 sledujícími⁶⁰ začíná svoji recenzi nadšením vůči Japonsku a knihám, jež se této zemi jakkoliv věnují. Dále se v textu věnuje jednomu podcastu, který se věnuje japonské literatuře a kde se dozvěděla o titulu *Probudím se na Šibuji*. Také dodává, že knihu poslouchala jako audio. Další část pak věnuje popisu děje.

Zmiňuje, že se v titulu protínají tři příběhové linie, které krátce popíše, přičemž jednu z nich zasazuje do magického realismu. Knihu hodnotí velmi kladně a přirovnává ji ke stylu spisovatele Haruki Murakamiho. „Myslím, že mohu říci, že se jedná o takového Murakamiho v českém kabátku, avšak pro mladší a nenáročnější čtenářstvo.“ (stesti.s.knihou, 2019 [online])

Závěr knihy poté popisuje jako velmi zajímavý k přemýšlení. Nakonec přidává ještě hvězdičkové hodnocení, kdy knize dává pět hvězd z pěti. Po textu jako u ostatních následují hashtagy.

Celý text ve výsledku působí hlavně jako anotace, kdy velmi krátce popisuje hlavní linie příběhu. Zmiňuje, že jedna je vedena do magického realismu, a nakonec knihu přirovnává k Murakamimu. Dodává ještě subjektivní hodnocení tím, že píše, že je z knihy nadšená a doplňuje ho hvězdičkovým hodnocením, ale nijak v recenzi další své názory nevyjadřuje. Příspěvek byl přidán 9. prosince 2021.

Rozsáhlejší bookstagramovou recenzi přidal uživatel s účtem *@kurwaczytaj* s 860 sledujícími.⁶¹ A ač má polský název účtu, svoji recenzi na titul *Probudím se na Šibuji* přidal v češtině. V úvodu píše nejprve název knihy a jméno autorky a poté přichází s upozorněním, že kniha vyšla také v polštině u nakladatelství Dowody na Istnienie, a to v ediční řadě řízené Mariuszem Szczygielcem.

Dále se dostává ke grafické stránce knihy. Popisuje nezvyklý formát knihy, který mu přišel podle jeho slov „příjemný.“ Popisuje také červenou obálku s lehkým žebrováním a knihu z vizuálního hlediska hodnotí velmi kladně. Poté delší část textu věnuje tomu, že byl sám velkým obdivovatelem Japonska, mangy, visual kei kapel, ale postupně ho obdiv přешel.

Následně se již ale věnuje podrobnějšímu popisu linie, kde hlavní hrdinka žije a studuje v Praze. Poté popisuje i další dvě příběhové linie a dodává, že se na konci všechny tři spojí.

⁶⁰ K 7.4. 2023

⁶¹ K 7.4. 2023

V tomto místě bookstagramerovi došel maximální počet znaků povolený pod popiskem, a proto dodává, že recenze pokračuje v komentářích.

V komentářích, kde pokračuje v textu knihu hodnotí: „Kniha se čte příjemně a zhltnete ji za víkend nebo pár dní. Nejvíce se mi líbil začátek knihy a obecně se mi víc líbily ty kapitoly z Prahy než z Japonska.“ (kurwaczytaj, (2017 [online]) Svůj subjektivní názor nakonec vnucuje čtenářům, který ještě podporuje kladným hodnocením odborné poroty Magnesie Litery. „Každopádně knihu s klidným srdcem doporučím. A pokud nedůvěřujete mě, tak bych zmínil, že kniha byla nominována nejen na Magnesii ale i v dalších českých literárních cenách.“ (tamtéž)

Nakonec ještě udává základní informace o knize jako je nakladatelství a rok vydání, počet stran, o jakou vazbu se jedná a ISBN. Zvlášť věnoval komentář také několika hashtagům.

Recenze, ač byla oproti ostatním velmi rozsáhlá a informativní, byla z větší části píše rozsáhlou anotací, kde bookstagramer popisoval vizuální stránku knihy, podrobněji se dostal k popisu všech tří příběhových linií, uvedl základní údaje o knize, a nakonec text zakončil subjektivním názorem. Nakonec knihu čtenářům doporučuje a podporuje kvalitu knihy i tím, že byla nominována v několika českých literárních cenách. Recenze na titul *Probudím se na Šibuji* se na tomto účtu objevuje několikrát v průběhu měsíců. Bookstagramer ovšem používal vždy stejný text. Příspěvek byl přidán 22. července 2021.

Další bookstagramová recenze je od uživatelky @ladythif_cte s 272 sledujícími.⁶² Text začíná názvem knihy a jménem autorky. Poté krátce popisuje dvě příběhové linie – vynechává pouze Kawašitův příběh.

Dále uvádí, že se jedná o autorčin debut. Zároveň knihu hodnotí velmi kladně a zmiňuje, že ji příběh jako čtenářku aktivně zapojil. „Prolínání Prahy a Šibuji se mi moc líbilo, oživilo to mé nadšení pro Japonsko a zase jsem se tam virtuálně podívala. Hledala jsem si fotky z míst, o kterých se tam mluví a záviděla autorce, že v Japonsku žije.“ (ladythif_cte, 2013 [online]) Na konec textu už jen dodává, že kniha získala ocenění Magnesii Litery za objev roku a Cenu Jiřího Ortena. Za textem opět následuje několik hashtagů

⁶² K 8.4. 2023

Bookstagramerka ve své podstatě napsala spíše jen anotaci, kterou ohodnotila svým velmi vágním subjektivním názorem. Svůj názor ovšem čtenářům nijak nevnučuje. Příspěvek byl přidán 24. srpna 2021.

Uživatelka bary_cteni s téměř 1 000 sledujícími⁶³ svůj popisek začíná s tím, že čtenáře láká k poslechu titulu *Probudím se na Šibuji* v aplikaci mujRozhlas, kde bylo možné si příběh po určitou dobu poslechnout zdarma. Po této informaci se rovnou dostává k doporučení čtenářům.

Následně se krátce věnuje popisu příběhu hlavní hrdinky žijící v Praze a poté píše, že kniha obsahuje ještě jednu linii – hlavní hrdinku zaseknutou na Šibuji – kterou jen zmiňuje.

V závěrečné části textu bookstagramerka titul přirovnává ke stylu psaní Haruki Murakamiho. „Moc mě potěšilo, že jsem díky Rozhlasu narazila na další českou autorku a navíc, že kniha není je pro pobavení, spíše bych ji zařadila do ‚vyšší literatury.‘“ (bary_cteni, 2020 [online]) Poté následuje už jen několik hashtagů.

Tento text působí spíše jako velmi zkrácená anotace, kde je autorka knihy přirovnávána ke známému japonskému spisovateli. Bookstagramerka také explicitně titul doporučuje, čtenářům vnucuje svůj názor, ale dál se už nijak nevyjadřuje. Příspěvek byl přidán 6. listopadu 2020.

Další nalezená recenze na debut Anny Cimy přidala uživatelka @kaleidoskopsilenstvi s 675 sledujícími,⁶⁴ která také v textu uvádí, že se ke knize dostala díky Českému rozhlasu. Popisek nicméně začíná názvem knihy. Poté se věnuje popisu děje dvou příběhových linií. Navazuje vlastní zkušeností s japonskou kulturou. „Jelikož jsem sama japanistiku chtěla studovat, [...] byl mi příběh jakousi alternativní historií, kdybych si japanistiku zvolila. Sice jsem nikdy nebyla tolik nadšena z Japonců jako Jana,⁶⁵ ale neříkám, že jsem neměla své oblíbenice. A samozřejmě, že mě bavíval i visual kei.“ (kaleidoskopsilenstvi, 2017 [online])

Knihu hodnotí velmi kladně, a to především i díky hovorovému jazyku, který zmiňuje. „Díky využití hovorového jazyka je příběh mnohem snáze stravitelný a více lidský. Jana jako by tím ze stránek vystupovala jako reálná postava, a ne pouze literární postava.“ (tamtéž)

⁶³ K 8.4. 2023

⁶⁴ K 9.4. 2023

⁶⁵ Hlavní hrdinka příběhu.

Následně se vyjadřuje k mluvené audio verzi a knihu výslovně doporučuje. Text končí otázku na čtenáře, kteří ji četli, a co si o ní po dočtení mysleli. Poté opět následuje několik hashtagů.

Příspěvek v tomto případě je opět spíše anotací, kde je přidaná vedlejší a osobní zkušenost bookstagramerky, která se jaksí jen tématem Japonska pojí s knihou, ale pro potenciální čtenáře je takováto informace nic neříkající. Velmi kladně ale hodnotí hovorový jazyk, což je ovšem jediné, co kromě popisu děje o knize zmiňuje. Příspěvek byl přidán 20. ledna 2021.

Uživatelka *@kniznisvetlu* s 1 720 sledujícími,⁶⁶ která hodnotila i titul *Ostrov* začíná popisek k titulu *Probudím se na Šibuji* základními informacemi o díle jako je název knihy, jméno autorky, nakladatelství, rok vydání, počet stran a procentuální hodnocení na Databázi knih, které podle bookstagramerky bylo v době přidání jejího příspěvku 84 %. Nyní má kniha na webu 83 %.⁶⁷ Následuje část, kterou uvozuje nadpisem ‚anotace‘, kde popisuje příběh. Poté zmiňuje hovorový jazyk, jímž je kniha napsaná, uvádí i hlavní téma, a přitom do textu začleňuje také informace o autorce. „Čtivě a svěžím hovorovým jazykem napsaný román mladé debutující japanoložky je o hledání cesty k odlišné kultuře, o nejednoznačnosti reálného světa a o ošemetnosti splněného snu.“ (kniznisvetlu, 2019 [online])

Dále uvádí, že kniha je oceněná Magnesií Literou, což by podle bookstagramerky měla být záruka kvality. Začátek děje ale popisuje jak těžkopádný a příliš popisný, střed knihy jí bavil nejvíce a konec hodnotí negativně. „Příběh jako takový je za mě vymyšlený skvěle, bohužel ale za mě nedotažený, a když už to dostává šťávu, je najednou konec.“ (tamtéž)

Ve výsledku také poukazuje na to, že vedlejší postava Kristýna, mohla v knize získat více prostoru. Titul ve výsledku poměrně kladně. Doslova píše: „[...] na české poměry originální a dobrá [...]“ (tamtéž) Knihu doporučuje milovníkům Japonska, ale dodává, že knize podle ní stejně něco chybělo. Nakonec ještě uvádí hvězdičkové hodnocení, kdy u ní kniha získala sedm hvězd z deseti. Text opět končí výpisem hashtagů.

V případě této recenze jde spíše o delší anotaci doplněnou o základní údaje včetně informace, že kniha byla oceněná. Bookstagramerka uvádí své dojmy ohledně tempa knihy. Zmiňuje ale také hovorový jazyk a výtku, že by jedna postava mohla dostat více prostoru. Knihu výslovně čtenářům doporučuje, a to především zájemcům o Japonsko. Využívá též hvězdičkového hodnocení. Příspěvek byl přidán 19. října 2020.

⁶⁶ K 9.4. 2023

⁶⁷ K 9.4. 2023

Kratší text přidala i uživatelka @kreat.lucka s 958 sledujícími. Text začíná tím, že titul *Probudím se na Šibuji* je pro ni objevem roku. Uvádí také základní informace, ale oproti ostatním v souvislém textu a ne v bodech. „Anna Cima a její prvotina *Probudím se na Šibuji* od nakladatelství @knihyaseka,“ píše kreat.lucka (2019 [online]) společně s označením daného nakladatelství. Pokračuje hodnocením knihy: „je čtivá, má více rovin a myšlenka ‚rozdvojení‘ je skvělá“ (tamtéž). Zmiňuje jednu linii příběhu, ale nijak ji nepopisuje, pouze uvádí, že se odehrává na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, přičemž přidává vlastní zážitek, kdy do budovy také chodila. Ve své podstatě autorku přirovnává k Haruki Murakamimu a uvádí všechna ocenění, jež kniha získala, což je podle ní záruka kvality. Text končí s tím, že se těší na další autorčinu tvorbu. Poté následují opět hashtagy.

V tomto textu se bookstagramerka popisu děje téměř vůbec nevěnuje. Knihu pouze chválí a vypadá to, že důvodem je známé místo, kde fyzicky byla. Nicméně zmiňuje i téma rozdvojení. Uvádí, že je kniha čtivá, ale už ne proč. Přirovnává ji ke známému japonskému spisovateli a vypisuje všechna ocenění, která kniha získala. Příspěvek byl přidán 20. října 2019.

Krátký příspěvek na debut Anny Cimy napsala také uživatelka @mama_cte s nejmenším počtem sledujících z analyzovaných recenzí, a to s 96 sledujícími. Ke knize se dostala díky pozitivním recenzím, jak sama píše, a rovnou s nimi souhlasí. Poté, co zmiňuje, že se jedná o autorčin debut, uvádí, že kniha má tři příběhové linie, které krátce uvede, ale nijak je nerozepisuje. „A mě to opravdu bavilo. Snad nejvíce samotný příběh překladů a pak vzájemné propletení všech linek“ (mama_cte, 2018 [online]). Přičemž ale negativně hodnotí hovorový jazyk. Na konci textu uvádí ještě hvězdičkové hodnocení, kde knize dává čtyři a půl hvězdy z pěti. Jedná se o text, který jako jediný není zakončen hashtagy.

Text ve výsledku čtenářům nic moc neříká než to, že jde o tři příběhové linie, kde bookstagramerka uvádí, v jakém geografickém prostoru se odehrávají. Čtenářům svůj názor ale explicitně nevnucuje a ke konci píše ještě hvězdičkové hodnocení. Příspěvek byl přidán 19. září 2018.

Bookstagramových příspěvků na titul *Probudím se na Šibuji* je opravdu mnoho. Část z nich je psaná v japonštině, polštině, slovenštině a dalšími cizími jazyky. Část byla jen velmi krátkým textem o jedné až dvou větách. Další bookstagramové příspěvky ovšem není třeba analyzovat, protože již poslední zanalyzované příspěvky přinášely stále stejné informace.

3.5.5 Shrnutí

Bookstagramové recenze na titul *Probudím se na Šibuji* byly vybírány tak, aby šlo o souvislý text. Často se objevovaly velmi krátké popisky, které do analýzy nebyly vůbec zařazeny. Když začala přicházet opakující se data, analýzu jsem ukončila, a to na dvanácti kritických ohlasech, přičemž dva příspěvky přidali muži, zbytek byl od žen.

Pouze čtyři bookstagrameři z celkového počtu analyzovaných měli vyšší počet než 1 000 sledujících. Co je ale velmi překvapivé, že ani jeden bookstagramer nezmínil spolupráci. Občas označovali nakladatelství, které knihu vydalo, ale explicitně spolupráci nikdo neoznačil, tudíž vycházím z toho, že z vybraných analýz spolupráci nikdo neměl. V konečném důsledku to ale nemusí být tolik překvapivé vzhledem k tomu, že nakladatelství posílají své knihy k recenzím hojně sledovaným účtům. V tomto případě ale knihu hodnotilo mnoho účtů s menším počtem sledujících.

Značná většina bookstagramerů ale uváděla do textu základní informace o knize, a to ať alespoň názvem knihy a jménem autorky nebo v rozsáhlejší formě, kde uváděli často také nakladatelství, rok vydání apod. Téměř polovina také uvedla, že kniha získala nějaká ocenění. Nejvíce uváděli Magnesii Literu, ale objevila se i poznámka o získání Ceny Jiřího Ortena a ceny Česká kniha.

Nejčastěji si bookstagrameři u tohoto titulu všímali a rozepisovali se o příběhových liniích. Bookstagrameři, kteří uváděli dvě linie, často vynechávali příběh fiktivního spisovatele Kawašity, tedy překladovou část hlavní hrdinky. Téměř každý se ale dostal k delšímu či kratšímu popisu těchto dějových linií. Velmi zřídka se ale objevovala témata či motivy. V rámci popisu bookstagrameři hojně uváděli prostředí Japonska, nicméně jen čtyři se vyjádřili k motivům, u nichž zmiňovali především rozdvojení osobnosti a poznání japonského písma, literatury a kultury obecně.

Čtyři bookstagrameři také zmiňovali, že kniha je velmi podobná stylu psaní známého japonského spisovatele Haruki Murakamiho. Ještě menší počet si stěžoval na konec děje. U jednoho příspěvku však nebylo patrné, zdali bookstagramerka myslí gramatické či stylistické chyby ke konci textu nebo uspěchaný děj, jako se k tomu vyjadřovali ostatní. Dvě bookstagramerky titul také otevřeně zařadily do magického realismu, tedy alespoň jednu jeho linii.

Ve výsledku se víceméně všichni ke knize vyjadřovali poměrně dost kladně, ačkoliv jisté chyby a negativa nacházeli. Nejvíce kritizovali, což uváděla přesně polovina bookstagramerů,

hovorový jazyk, který se jim nelíbil. Menší část svůj text následně zakončovala otázkou na čtenáře, která měla často určitou souvislost s recenzovaným titulem.

Pět recenzentů ještě dodávalo hvězdičkové či jenom bodové hodnocení. Nicméně většina recenzí byla silně vágních bez podpory názorů a někde nebyly vyznačeny ani přesné prvky z knihy. Bookstagramaři pouze sdělili, že se jim kniha líbila. Pět bookstagramerů také čtenářům vnucovalo svůj názor tím, že knihu přímo doporučovalo. Těchto pět bookstagramerů se ovšem plně neshoduje s těmi, jež uváděli hvězdičkové hodnocení.

Opět, jako tomu bylo u předešlých analyzovaných kritických ohlasů, se pod příspěvky hojně objevovaly hashtagy odkazující ke knize, autorovi, nakladatelství apod.

3.6 Zhodnocení výsledků

Kritické ohlasy literárních kritiků a bookstagramerů na titul *Probudím se na Šibuji* by bylo na první pohled velmi lehké rozlišit. Stejně jako u předchozích analýz i zde literární kritici využívali odbornou terminologii, kterou bookstagramaři zcela vynechávali. Přesto se v rámci jistých pojmů potkávali. Značná část kritiků kritizovala větší míru překlepů. Pár bookstagramerů to také zmínilo, ačkoliv jich byla menšina.

Co se týče další shody mezi oběma skupina, tak se často v kritických ohlasech objevoval důraz na hovorový jazyk. Literární kritici ovšem tuto skutečnost spíše jen zmiňovali, ale velká část bookstagramerů takovýto styl psaní spíše odsuzovala.

V recenzích se také často objevoval popis příběhu a zmínění několika příběhových linií. Bookstagramaři tyto linky pouze popisovali, literární kritici na nich často dokládali svoje názory a dojmy, a to i ohledně zařazení knihy do žánru. V tomto ohledu však nepanovala shoda. Nejvíce se literární kritici přikláněli k univerzitnímu románu, ovšem zmiňovali i charakteristické znaky z jiných žánrů. Bookstagramaři titul do žánru nezařazovali a pouze minimálně se objevilo zasazení titulu do literárního proudu magického realismu. Své názory literární kritici často dokládali i na výňtcích z knihy, v tomto případě ale mnohem méně než u recenzí předchozích titulů.

Hlavní smysl románu nikdo neuváděl. Literární kritici se dostávali spíše k různým tématům a motivům, z čehož vyznívalo, že román nemá pouze jeden hlavní význam. V profesionálních recenzích bylo nejvíce zmiňováno rozdvojení duše či edukace v oblasti japonské kultury a bourání stereotypních představ o zemi Dálného východu. Méně než polovina

bookstagramerů také zmiňovala právě tyto motivy. Zbytek se k tématům a motivům nijak nevěnoval, popřípadě uváděli pouze zvláštnost japonského prostředí, kde se děj odehrává.

Jak bookstagrafmeři, tak i literární kritici často uváděli, že je titul oceněn Magnesií Literou. Ovšem pouze v profesionálních recenzích byl uveden do kontextu autorčin studijní obor s jejím debutem. Někteří literární kritici se také dostávali i k současné japonské literatuře, ze které popisovali její významné trendy a uváděli, které z nich si autorka převzala do svého titulu. Ve všech recenzích také zmiňovali kromě kontextu základní informace o díle.

Bookstagrafmeři, ač to není příliš zvykem, v tomto případě nespolehali na vizuální složku a také uváděli nějaké informace o díle. Nejčastěji se v textu objevoval název knihy a jméno její autorky, menší část dokonce uváděla i další informace jako nakladatelství, rok vydání apod. Od bookstagramerů také zaznělo pár ohlasů, které debut přirovnávaly ke knihám známého spisovatele Haruki Murakamiho, a jak z jejich strany, tak i ze strany literárních kritiků zaznívala chvála a údiv nad dobře propracovaným debutem.

Velký rozdíl byl ovšem především v samotném popisu, předkládání a argumentování vlastních dojmů. Literární kritici své názory prokazovali na popisech z knihy, i když se v tomto případě několikrát stalo, že román nazvali jako čtivý, ale nezdůvodnili, co to znamená, proč je čtivý apod. Nicméně bookstagramerské recenze často působily spíše jako anotace, kde byl popisován především děj knihy nebo působily pouze jako vágní subjektivní názory, které často nebyly nijak podloženy a objevovalo se v nich vyjadřování typu: „knih mě nadchla“ apod, což opět nebylo nijak vysvětleno, a nebo se objevoval argument, že se část děje odehrává v Japonsku, a proto je titul zajímavý.

Literární kritici také uváděli, že autorka pracuje s mnoha významy, které do románu vkládá a že pracuje s tématem, které dobře zná, a proto v textu působí tak realisticky. Něco takového u bookstagramerských recenzí vůbec nebylo. Ti nejenže hodnotili titul velmi vágně, ale také čtenářům vnucovali vlastní názor a knihu vysloveně doporučovali. A ačkoliv i u literárních kritiků často sklídila kladné ohlasy, nikdo z nich se takto explicitně nevyjadřoval, díky čemuž nechávali čtenářům prostor pro jejich vlastní rozhodnutí.

U těchto bookstagramerských textů je také velmi zvláštní, že oproti předchozím analýzám, neměl ani jediný bookstagramer přiznanou spolupráci. Rozdíl kromě vyjadřování obou skupin je také patrný v poměru mužů a žen, kdy na bookstagramu z 12 analyzovaných recenzí jich psalo 10 žen a z 9 profesionálních recenzí psaly 4 ženy.

Rozdíl je také patrný v časovém období. Literární kritici své recenze psali těsně po vydání knihy v roce 2018, někteří i v roce 2019. Bookstagrameři ale přidávali své texty ve chvílích, kdy knihu přečetli, a proto se v této práci objevují analýzy na recenze na daný titul od roku 2018 až po rok 2021. Jde tedy o mnohem širší časové období.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zjistit a popsat, jak se od sebe liší literární recenze v českých kulturních a společenských periodikách s knižními ohlasy běžných čtenářů a uživatelů na sociální síti Instagram. V rámci tohoto cíle byly zvoleny tři tituly, které byly hodnoceny oběma skupinami.

V práci se mi povedlo díky analýze a následné komparaci zjistit, jak tzv. knižní influenceri píšou své kritické ohlasy na tituly na sociální síti Instagram a jak moc se svým hodnocením, ale také formou psaní či (ne)všímáním si určitých témat, jazykové roviny apod. odlišují od literárních kritiků. V případě bookstagramových příspěvků byly do analýzy zvoleny ty, jež byly souvislým textem a které byly psané v češtině.

V tomto závěru poukáži na výsledky mé práce, které zachycují proměny hodnocení knižních titulů v době sociálních sítí, jehož se zhošťují i lidé, jež nemají žádné znalosti z oboru.

Z komparace kritických ohlasů na jednotlivé tituly jednoznačně vyplývá několik závěrů. Literární kritici ve svých recenzích jednoznačně dosahují odbornosti, která je definovaná uvedenou literaturou v teoretické části. To znamená, že využívají ve svých textech často odbornou literární terminologii, vždy uvádí základní informace o knize a autorovo či autorčino dílo uvádí do kontextu celé jejich tvorby. Bookstagrafmeři oproti tomu ale uvádí informace o díle jen zřídka, nevyžívají odborné termíny a autorské knihy do kontextu jejich tvorby téměř nikdy nedávají. Občas zmíní pouze jeden důležitý fakt, jako například, že je kniha oceněná Magnesií Literou apod. Důvodem jejich neuvedení díla do kontextu může být i to, že se mnoho z nich s předešlou tvorbou autorů doposud nesetkalo. Literární kritici také popisují děj, na jehož základě dokazují své názory a dojmy, popřípadě je demonstrují přímo na výňatcích z knih. Vždy se věnují motivům a tématům, které v titulech objeví a značně je rozvádí. Pokud autoři nějak svým dílem odkazovali k reálnému světu, literární kritici na to ve svých textech upozorňují. Bookstagrafmeři, pravděpodobně i vzhledem k jejich omezenému počtu znaků, se věnují popisu děje pouze povrchově či vůbec. Někdy dokonce přepíší část či celou anotaci ze zadní strany knihy. Své hodnocení často nijak neargumentují, proto bývá velmi vágní a silně subjektivní. To se projevuje tím, že popisují své intenzivní prožitky a buď titul naprosto vyzdvihují nebo kritizují, což může doprovázet explicitní vyjádření toho, zda se jim kniha líbila či nelíbila i s dodatkem tzv. hvězdičkového hodnocení.

Tato práce přinesla také poznatek, že bookstagramové příspěvky mohou být názorově skutečně různorodé, za to profesionální recenze si všímají podobných reálií, ale ve výsledku se

obě skupiny v základech protínají. Jeden bookstagramový text nikdy nebude obsahovat to, co profesionální recenze, ale protínají se například alespoň v jednom faktoru, a to ať jde o vyzdvížení jazykové roviny, popisu hlavního tématu v knize atd.

Literární kritici příliš nevyužívali přímé hodnocení, ale vždy šlo z jejich recenze poznat, zda dané dílo považují za kvalitní či nikoliv. U zkoumaných titulů v této práci ovšem nebyl ani jeden, který by byl kritizován. Maximálně u jednoho (*Mezipřistání*) docházelo k jistým pochybnostem, které ale byly minimální. V jistém slova smyslu se s literárními kritiky shodovaly i některé bookstagramové texty, nicméně u titulů *Ostrov* a *Mezipřistání* docházelo spíše ke kritickému či rozporuplnému hodnocení, kdy bookstagameři často nevěděli, co si o knihách myslet.

Výzkum také ukázal rozdíl časového hlediska, kdy bookstagameři hodnotí dané tituly i další roky po jejich vydání, na druhou stranu literární kritici pouze krátce po vydání. A přesto, že se nejedná o kvantitativní výzkum zaměřený na gender, který by byl zobecnitelný, je pozoruhodné vidět, že v rámci profesionálních recenzí byl o malý kousek větší poměr mužů, kteří je psali. Bookstagramerské texty byly většinou psané ženami. Nutno také podotknout, že ačkoliv je Instagram nyní považován za platformu, kde se velmi využívá influencer marketing, pouze menší část bookstagramerů měla smlouvu s nakladatelstvími. Těžko ale posoudit, zdali ji měli například nepřiznanou.

Podle získaných dat je tedy více než zřejmé, že se profesionální recenze s bookstagramovými příspěvky značně liší svojí rozsáhlostí a konkrétními a podloženými názory. Nicméně i přesto se menšina bookstagramerů stále snažila potencionálním čtenářům poskytnout hlubší informace o knize, na jejichž základě by se mohli rozhodnout, zda si knihu přečtou či nikoliv. Snažili se podpořit své názory a uváděli krátce děj a témata, jež se v něm objevují.

Z jednotlivých recenzí a textů je patrné, že literární kritici taktéž píšou pro poučené čtenáře. Bookstagameři ovšem počítají se svojí základnou sledujících a píšou své texty velmi zaujatým stylem. To znamená, že sami čtenáři si hledají na bookstagramu influencers, jejichž vkus jim je podobný, a proto bookstagameři poté jen píšou, zda se jim kniha líbila či ne a nepíšou vícero detailů.

Bookstagram se neustále rozrůstá a má stále více uživatelů, kteří do něho vstupují. Nyní ale máme možnost sledovat, že se nejenže proměnilo hodnocení knih se vstupem na sociální síť, ale také to, byť pouze jen u několika jedinců, že se možná pomalu proměňuje i původní

hodnocení na samotné sociální síti, a to zpět směrem k profesionálním recenzím nebo alespoň ke snaze se jim přiblížit. Otázkou zůstává, nakolik budou moci bookstagramerské texty nabýt profesionality vzhledem k možnostem dané sociální sítě a ke znalostem uživatelů.

Tato práce a její výzkum podoby, shod a rozdílů bookstagramových textů a profesionálních recenzí by se mohla stát základem pro další výzkumy v této oblasti, například pro výzkum v oblasti zahraniční bookstagramové scény a podoby jejích textů nebo také při výzkumu toho, proč je zrovna bookstagram tak populární mezi čtenáři.

Summary

The results of my master thesis show that the so-called book influencers on Instagram differ significantly from literary critics in their texts. The main differences are in the vague book reviews, which are heavily truncated in terms of content. However, this may be due to the social network's limitation of only allowing a certain number of characters. Professional reviews, on the other hand, are extensive, specific and well-founded opinions on a title, and literary critics discuss the entire book in detail. However, let me note here that, although these were a minority of cases, even some bookstagrammers did their best, within the constraints allowed by the social network, to provide potential readers with crucial information on which they could decide whether or not to read the book. They tried to support their opinions and briefly stated the plot and themes that appear in the book.

However, it is evident from the individual reviews and texts that the literary critics write in a detached way, that is, in such a way that although the potential reader is not familiar with them, he or she can infer from their text, where they discuss different levels of the plot, themes and so on, whether he or she wants to read the book and might like it. But bookstagrammers rely on their follower base and their trust, so they write very personally. This means that the readers themselves look for influencers on Bookstagram whose tastes are similar to theirs, so bookstagrammers then just write whether they liked the book or not and don't write more details.

Bookstagram is constantly growing and there are more and more users joining it. But now we have the opportunity to see, albeit with only a few individuals, that not only have book reviews changed with the entry into the social networking site, but also that it may be slowly changing on the social network itself, back towards professional reviews or at least trying to get closer to them. The question is whether the popularity of Bookstagram will continue to grow, as many book influencers are using collaborations with publishers and the emerging marketing advertising may put off potential readers. However, if the popularity of bookstagram continues to rise and the younger generation only grows up on this trend, the question is how professional reviews in periodicals and on the internet will change and whether we will reach a point where professional reviews and literary critics will gradually be replaced by these amateur texts written by users with no knowledge of the specialization.

Seznam použitých zdrojů

Prameny

Tituly

1. BELLOVÁ, Bianca. *Ostrov*. 1.Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1048-1.
2. HOŘAVA, Matěj. *Mezipřistání*. 1.Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0370-4.
3. CIMA, Anna. *Probudím se na Šibuji*. 1.Praha: Paseka, 2018. ISBN 978-80-7432-912-8.

Uživatelské účty

1. Instagramový profil pro studenty univerzity Montevallo @umlibrary [online]. 2013 [cit. 6.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/umlibrary/>
2. Instagramový profil Lucie Šimkové @lu.books07 [online]. 2017 [cit. 6.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/lu.books07/>
3. Instagramový profil Adély @adelina_cte [online]. 2018 [cit. 6.3.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/adelina_cte/
4. Instagramový profil Julie @zadevateroknihami [online]. 2018 [cit. 6.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/zadevateroknihami/>
5. Instagramový profil Julie @zadevateroknihami [online]. 2018 [cit. 6.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/zadevateroknihami/>
6. Instagramový profil Vojtěcha Hamerského @eclectic.reader [online]. 2017 [cit. 6.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/eclectic.reader/>
7. Instagramový profil Alyssy Vancouver @sweptawaybybooks [online]. 2013 [cit. 6.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/sweptawaybybooks/>

Česká kulturní a společenská periodika

Ostrov

1. BÍLEK, Petr A. Pocta síle a kouzlu vyprávění. *H7o* [online]. Brno: Spolek přátel vydávání časopisu Host, 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.h7o.cz/pocta-sile-a-kouzlu-vypraveni/>
2. K., Josef. Ostrov neboli sen o kráse dob, kdy součástí řádu věcí bývalo i všelijaké mordování. *Tvar*. 2022, (17), 3.
3. KOPÁČ, Radim. RECENZE: Bianca Bellová úplně jinak. Její román *Ostrov* překvapuje. *idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/bianca-bellova-ostrov-recenze-kniha.A220531_072806_literatura_kiz
4. MIKEŠOVÁ, Iveta. Co vyprávěl kupec Izar. *Tvar*. 2022, (17), 3.
5. MUKNER, Daniel. Bianca Bellová zavádí čtenáře na vypravěčsky opulentní ostrov. *ČT art* [online]. Praha: Česká televize, 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/360/bianca-bellova-zavadi-ctenare-na-vypraveccky-opulentni-ostrov-04d8T>
6. NAGY, Ladislav. Z jezera na ostrov. Ladislav Nagy nad novým románem Bianky Bellové. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-z-jezera-na-ostrov-ladislav-nagy-nad-novym-romanem-bianky-bellove-40390785>
7. PALÁN, Aleš. Z jezera na ostrov. Ladislav Nagy nad novým románem Bianky Bellové. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/oprasme-legendy-bianca-bellova-ostrov-recenze/r~bb5d1956c62711eca0d8ac1f6b220ee8/>
8. ŠKRLANTOVÁ, Alice. V hlavní roli příběh. *iLiteratura.cz* [online]. Praha: iLiteratura.cz, 2022 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/45705-bellova-bianca-ostrov>
9. VOŘÍŠKOVÁ, Barbora. Žánrový remix. *Respekt*. 2022, 33(39), 62.

Mezipřistání

1. BEČANOVÁ, Nikola. *iLiteratura.cz*. Nikde doma, všude teskno [online]. Praha: iLiteratura.cz, 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/43751-horava-matej-mezipristani>
2. ČINÁTLOVÁ, Blanka. Kulturáky páchnou stejně: Hrdinové jako my v současné české povídce. *A2* [online]. Praha: A2, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2021/2/kulturaky-pachnou-stejne>
3. EDER, Kryštof. Slyším a rozumím. *Host*. 2020, 36(9), 56-57.
4. CHUCHMA, Josef. Vezměme to krátce. *Respekt*. 2020, 31(49), 62.
5. KOPÁČ, Radim. RECENZE: Ty boty nejsou moje. Mezipřistání je nuda, šed' a pojednání stále o tom samém. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/recenze-ty-boty-nejsou-moje-mezipristani-je-nuda-sed-a-pojednani-stale-o-tom-samem.A201120_101629_ln_kultura_jto
6. KULTÁNOVÁ, Zuzana. Některé říčky se úplně ztratí. *Tvar*. 2021, (11), 22.
7. SLADKÁ, Michaela. Kniha Mezipřistání: Kluk, který rád kreslí mapy, touží v Gruzii po Brnu, mirabelkách a dětství. *ČT art* [online]. Praha: Česká televize, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/inside/kniha-mezipristani-kluk-ktery-rad-kresli-mapy-touzi-v-gruzii-po-brnu-mirabelkach-a-detstvi-uTjew>
8. SOUKUPOVÁ, Klára. *iLiteratura.cz*. Vyloupaná slunečnicová semínka [online]. Praha: iLiteratura.cz, 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/44079-horava-matej-mezipristani>
9. VIZINA, Petr. Meditace z letištní kaple. Spisovatel v dobrovolném exilu se ptá, kde domov můj. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/meditace-z-letistni-kaple-matej-horava-mezipristani-recenze/r~ded8b6b04ea011eb80e60cc47ab5f122/>

Probudím se na Šibuji

1. BĚLÍČEK, Jan. Vystřízlivění ze snů o Japonsku: Nad debutem Anny Cimy. *A2* [online]. Praha: A2, 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2019/8/vystrizliveni-ze-snu-o-japonsku>
2. ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Nakažlivá posedlost: Debut, který aspiruje na objev roku, skládá příběh z Prahy i Tokia. *Respekt*. 2018, 29(45), 56.
3. GÖTH, Jindřich. RECENZE: Probudím se na Šibuji. Polapená Japonskem. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2018 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-recenze-probudim-se-na-sibuji-polapena-japonskem-40022659>
4. CHAAR, Adam El. Někde uvnitř, v Šibuji. *Host*. 2018, 34(10), 58-59.
5. SOUKUP, Jaroslav. Když se duše rozdvojí. *iLiteratura.cz* [online]. Praha: iLiteratura.cz, 2018 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/40479-cima-anna-probudim-se-na-sibuji>
6. VOSTRÁ, Denisa. Český román s jednou nohou v Japonsku. *iLiteratura.cz* [online]. Praha: iLiteratura.cz, 2018 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/40679-cima-anna-probudim-se-na-sibuji>
7. ZAVŘELOVÁ, Monika. RECENZE: Letošek má svůj objev. Román Probudím se na Šibuji a autorku Cimu. *idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2018 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/anna-cima-probudim-se-na-sibuji-nakladatelstvi-paseka-japonsko-roman.A180831_160254_literatura_kiz
8. ZEŽULÁKOVÁ SCHORMOVÁ, Františka. Tak daleko, tak blízko. *Tvar*. 2019, 30(12), 3.
9. ZIZLER, Jiří. Prožít všechno, co se nestalo. *Tvar*. 2019, 30(12), 3.

Bookstagramové účty

Ostrov

1. Instagramový profil @knihomaniak [online]. 2017 [cit. 25.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/knihomaniak/>
2. Instagramový profil @zavisla_naknihach [online]. 2019 [cit. 25.3.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/zavisla_naknihach/
3. Instagramový profil @bunny_the_reader [online]. 2018 [cit. 25.3.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/bunny_the_reader/
4. Instagramový profil @carlita.cte [online]. 2021 [cit. 25.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/carlita.cte/>
5. Instagramový profil @hankathebookworm [online]. 2021 [cit. 25.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/hankathebookworm/>
6. Instagramový profil @mopsinity [online]. 2018 [cit. 25.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/mopsinity/>
7. Instagramový profil @kniznisvetlu [online]. 2019 [cit. 26.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/kniznisvetlu/>
8. Instagramový profil @litera_futura [online]. 2020 [cit. 26.3.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/litera_futura/
9. Instagramový profil @knizku.kafe.a.klid [online]. 2018 [cit. 26.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/knizku.kafe.a.klid/>
10. Instagramový profil @ctupovecerech [online]. 2018 [cit. 26.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/ctupovecerech/>
11. Instagramový profil @misamerglova [online]. 2013 [cit. 27.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/misamerglova/>

Mezipřistání

1. Instagramový profil @rijeka.books [online]. 2022 [cit. 28.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/rijeka.books/>
2. Instagramový profil @sgjoli [online]. 2018 [cit. 28.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/sgjoli/>

3. Instagramový profil @zubr.bonasus [online]. 2020 [cit. 28.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/zubr.bonasus/>
4. Instagramový profil @zaknihovany_zivot [online]. 2019 [cit. 28.3.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/zaknihovany_zivot/
5. Instagramový profil @lenkapenkala [online]. 2018 [cit. 29.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/lenkapenkala/>
6. Instagramový profil @jitkaojitce [online]. 2017 [cit. 29.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/jitkaojitce/>
7. Instagramový profil @sol.cte [online]. 2018 [cit. 29.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/sol.cte/>
8. Instagramový profil @hankathebookworm [online]. 2021 [cit. 25.3.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/hankathebookworm/>

Probudím se na Šibuji

1. Instagramový profil @spisy_jezinky [online]. 2019 [cit. 6.4.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/spisy_jezinky/
2. Instagramový profil @knizni_strazkyne [online]. 2020 [cit. 6.4.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/knizni_strazkyne/
3. Instagramový profil @luca_a_jeji_knizky [online]. 2021 [cit. 6.4.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/luca_a_jeji_knizky/
4. Instagramový profil @premyslkrejcek [online]. 2018 [cit. 7.4.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/premyslkrejcek/>
5. Instagramový profil @stesti.s.knihou [online]. 2019 [cit. 7.4.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/stesti.s.knihou/>
6. Instagramový profil @kurwaczytaj [online]. 2017 [cit. 7.4.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/kurwaczytaj/>
7. Instagramový profil @ladythif_cte [online]. 2013 [cit. 8.4.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/ladythif_cte/
8. Instagramový profil @bary_cteni [online]. 2020 [cit. 8.4.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/bary_cteni/
9. Instagramový profil @kaleidoskopsilenstvi [online]. 2017 [cit. 9.4.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/kaleidoskopsilenstvi/>

10. Instagramový profil @kniznisvetlu [online]. 2019 [cit. 9.4.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/kniznisvetlu/>
11. Instagramový profil @kreat.lucka [online]. 2019 [cit. 9.4.2023] Dostupné z <https://www.instagram.com/kreat.lucka/>
12. Instagramový profil @mama_cte [online]. 2018 [cit. 9.4.2023] Dostupné z https://www.instagram.com/mama_cte/

Literatura

1. BLAŽÍČEK, Přemysl. *Kritika a interpretace*. 1. Praha: Triáda, 2002. ISBN 80-86138-46-1.
2. CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. 2. Brno: Host, 2015. ISBN 978-80-7491-233-7.
3. ČEŇKOVÁ, Jana. Kritika literární a publicistická. In: HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ. *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. 1. Praha: Karolinum, 2017, s. 135-137. ISBN 978-80-246-3752-5.
4. ČEŇKOVÁ, Jana. Recenze. In: HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ (eds.). *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. 1. Praha: Karolinum, 2017, s. 198-199. ISBN 978-80-246-3752-5.
5. DEUZE, Mark. *Media Life: Život v médiích*. 1. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-2815-8.
6. ECO, Umberto. *Confessions of a young novelist*. 1. Cambridge: Harvard University Press, 2011. ISBN 978-0-674-05869-9.
7. ECO, Umberto. *Meze Interpretace*. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0740-9.
8. ECO, Umberto. *O literatuře*. 1. Praha: Argo, 2004. ISBN 80-7203-588-6.
9. FOSTER, Thomas C. *Jak číst literaturu jako profesor: zábavný průvodce ke čtení mezi řádky*. 1. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-564-2.
10. FRYE, Northrop. *Anatomie kritiky: Čtyři eseje*. 1. Brno: Host, 2003. ISBN 80-7294-078-3.
11. GILES, David. *Psychologie médií*. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3921-2.
12. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ (eds.). *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. 1. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.
13. HARPRING, Patricia. *Introduction to controlled vocabularies: Terminology for Art, Architecture, and Other Cultural Works*. 1. Los Angeles: Getty Research Institute, 2010. ISBN 160606018X.
14. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
15. HIEBEL, Hans H. Interpretace. In: NÜNNING, Ansgar, Jiří TRÁVNÍČEK a Jiří HOLÝ (eds.). *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce, osobnosti, základní pojmy*. 1. Brno: Host, 2006, s. 347-348. ISBN 80-7294-170-4.

16. HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. 1. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2566-1.
17. JUNGOVÁ, Eliška. Tok komunikace dvoustupňový. In: REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1. Praha: Portál, 2004, s. 288-290. ISBN 80-7178-926-7.
18. KNOKE, David a Song YANG. *Social Network Analysis*. 2. London: Sage Publications, 2008. ISBN 978-1-4129-2749-9.
19. MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
20. MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde: vliv elektronických médií na sociální chování*. 1. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0905-3.
21. MILES, Jason. *Instagram power: build your brand and reach more customers with the power of pictures*. 1. New York: McGraw-Hill Education, 2014. ISBN 978-0071827003.
22. MÜLLER, Richard. Nekonečná semióza. In: MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK (eds.). *Slovník novější literární teorie: Glosář pojmů*. 1. Praha: Academia, 2012, s. 347-348. ISBN 978-80-200-2048-2.
23. PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0607-9.
24. SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. 1. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.
25. SIMONIS, Linda a Jiří TRÁVNÍČEK. Literární kritika. In: NÜNNING, Ansgar, Jiří TRÁVNÍČEK a Jiří HOLÝ (eds.). *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce, osobnosti, základní pojmy*. 1. Brno: Host, 2006, s. 455-457. ISBN 80-7294-170-4.
26. ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-40-7.
27. ŠKODOVÁ, Markéta. Gatekeeper, gatekeeping. In: REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1. Praha: Portál, 2004, s. 70-71. ISBN 80-7178-926-7.

Internetové zdroje

1. AMI Digital Index 2022. *AMI Digital* [online]. Praha: AMI Digital, 2022 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://amidigital.cz/index2022/>
2. BARÁKOVÁ, Fabiena. Co funguje na Instagramu? Podívejte se na to, co říkají data. *Focus-age.cz* [online]. 2021, 1 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: https://www.focus-age.cz/m-journal/aktuality/co-funguje-na-instagramu--podivejte-se-na-to--co-rikaji-data__s288x15966.html
3. BELANCHE, Daniel, Luis V. CASALÓ, Marta FLAVIÁN a Sergio IBÁÑEZ-SÁNCHEZ. Building influencers' credibility on Instagram: Effects on followers' attitudes and behavioral responses toward the influencer. *Journal of Retailing and Consumer Services* [online]. 2021, 61, 11 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S096969892100151X>
4. BIANCHI, Tiago. Worldwide visits to Instagram.com from December 2021 to May 2022. *Statista.com* [online]. Hamburk: Ströer Media, 2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1258821/instagram-monthly-visitors/>
5. BÍLKOVÁ, Kateřina. Co je feed na Instagramu? *Startujemeweby.cz* [online]. Brno: Startujeme weby, 2020 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://startujemeweby.cz/blog/co-je-feed-na-instagramu/>
6. BLYSTONE, Dan. Instagram: What It Is, Its History, and How the Popular App Works. *Investopedia* [online]. New York City: Dotdash Meredith, 2022 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/articles/investing/102615/story-instagram-rise-1-photo0sharing-app.asp#citation-10>
7. CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. *Voices from the Middle* [online]. 2001, 9(2), 95-97 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://library.ncte.org/journals/VM/issues/v9-2/2395>
8. COVID-19: Tracking the Impact on Media Consumption. *Nielsen.com* [online]. New York City: Nielsen Holdings, 2020 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.nielsen.com/insights/2020/covid-19-tracking-the-impact-on-media-consumption/>
9. ČERNOVSKÝ, Tomáš. Instagram Reels: Co to je, srovnání s TikTokem, výhody a nevýhody. *Cernovsky.cz* [online]. Praha: Tomáš Černovský, 2021 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.cernovsky.cz/marketing/instagram-reels/>

10. ČERNOVSKÝ, Tomáš. TikTok: Jak s ním začít, výhody této sociální sítě, co nabízí, (5 tipů pro firmy, ale i influencery). *Cernovsky.cz* [online]. Praha: Tomáš Černovský, 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.cernovsky.cz/marketing/tiktok-vyhody-tipy/>
11. DE VEIRMAN, Marijke, Liselot HUDDERS a Michelle R. NELSON. What Is Influencer Marketing and How Does It Target Children? A Review and Direction for Future Research. *Frontiers in Psychology* [online]. Frontiers Media, 2019, 10, 16 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.02685/full>
12. DEAN, Brian. Ad Blocker Usage and Demographic Statistics in 2022. *Backlinko.com* [online]. Boston: Backlinko, 2021 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://backlinko.com/ad-blockers-users#worldwide-ad-blocker-usage-demographics>
13. ELGERSMA, Christine. Everything you need to know about Snapchat. *Phys* [online]. 2018, 1 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://phys.org/news/2018-06-snapchat.html>
14. FEJFAROVÁ, Adéla. *Role knižních influencerů ve vztahu k nakladatelům, knihkupcům a čtenářům* [online]. Praha, 2022 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/174494/120416028.pdf?sequence=1>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce doc. PhDr. Jan Halada, CSc.
15. FREBERG, Karen, Karen MCGAUGHEY, Laura A. FREBERG a Kristin GRAHAM. Who are the social media influencers? A study of public perceptions of personality. *Fuel and Energy Abstracts* [online]. 2010, 1(37), 4 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251582746_Who_are_the_social_media_influencers_A_study_of_public_perceptions_of_personality
16. HORÁKOVÁ, Kateřina. Instagram existuje deset let. Dřív jsme na něm sdíleli jídlo, dnes jsou to dovolené, potraty a deprese. *G.cz* [online]. 2020, 1 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://g.cz/instagram-existuje-deset-let-driv-jsume-na-nem-sdileli-jidlo-dnes-jsou-to-dovolene-potraty-a-deprese/>
17. How to use hashtags. *Help.twitter.com* [online]. San Francisco: Twitter, 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://help.twitter.com/en/using-twitter/how-to-use-hashtags>
18. HUANG, Erica. How does social media influence book covers? *Melville House Books* [online]. Brooklyn: Penguin Random House, 2018 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.mhpbooks.com/your-next-centerpiece-could-be-some-really-rad-books/>

19. *Humbook.cz* [online]. Praha: Albatros Media, a.s, 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.humbook.cz/>
20. CHRZ, Vladimír a Ivo ČERMÁK. Interpretace v narativním přístupu. *Teorie vědy/Theory of Science* [online]. 2011, 33(3), 29 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://teorievedy.flu.cas.cz/index.php/tv/article/view/114>
21. Influencer – meaning in the Cambridge English Dictionary. *Cambridge English Dictionary* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/influencer>
22. Informace pro blogery. *Albatrosmedia.cz* [online]. Praha: Albatros Media, a.s, 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/c/informace-pro-blogery/>
23. Instagram Launches. *Instagram* [online]. Kalifornie: Meta, 2010 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://about.instagram.com/blog/announcements/instagram-launches>
24. Jak hodnotíme. *iLiteratura.cz* [online]. Praha: iLiteratura.cz, 2023 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/jak-hodnotime>
25. KEENAN, Michael. Influencer Marketing: Examples and Strategies 2022 (+Video). *Shopify.com* [online]. Ottawa: Shopify, 2021 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.shopify.com/blog/influencer-marketing#definition>
26. *Magnesia-litera.cz* [online]. Praha: Litera, produkce, 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/>
27. *Meta* [online]. Kalifornie: Meta, 2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://about.meta.com/>
28. Most popular social networks worldwide as of January 2022, ranked by number of monthly active users. *Statista.com* [online]. Hamburk: Ströer Media, 2022 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
29. PETŘÍK, Jarda. Když média šetří, kultura jde jako první. Jak dostat kulturní publicistiku z pozice otloukánka? *Wave.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2023 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://wave.rozhlas.cz/kdyz-media-setri-kultura-jde-jako-prvni-jak-dostat-kulturni-publicistiku-z-8935242?player=on&fbclid=IwAR3N3MGC5es4dIIDLBYfUAEJIHgwRcyOWqKfDu_uLmYJILv21YEN54UeEck
30. PFOUTS, Jane H. a Ellen J. SAFIER. Social Network Analysis: A New Tool For Understanding Individual and Family Functioning. *The Journal of Sociology and Social*

- Welfare* [online]. 1981, 8(3), 9 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1504&context=jssw>
31. PIAZZA, Jo. Can Instagram Keep People Reading Books? *Forbes.com* [online]. New York: Forbes, 2017 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/jopiazza/2017/05/25/instagram-bookstagrammers-selling-books/?sh=69c554ba727b>
32. RAHIM, Zamira. How the #bookstagram movement has changed the way fiction is marketed, reviewed and read. *The Independent* [online]. Londýn: Independent Digital News & Media, 2019 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/bookstagram-fiction-books-instagram-publishing-influencers-a9110776.html>
33. RAY, Michael. *Social network*. *Britannica Online* [online]. Chicago: Encyclopedia Britannica, Nedatováno [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/technology/social-network>
34. REDDAN, Bronwyn. Social reading cultures on BookTube, Bookstagram, and BookTok. *Synergy* [online]. School Library Association of Victoria, 2022, 20(1), 12 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <http://slav.vic.edu.au/index.php/Synergy/article/view/597>
35. RODGER, Andy. Survey: Nearly One Third of Consumers Have Been Swayed by Social Influencers to Purchase a Product or Service. *Businesswire.com* [online]. Omaha: Berkshire Hathaway, 2017 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.businesswire.com/news/home/20171214005418/en/>
36. SEDLÁČKOVÁ, Ivana. Influencer marketing a právo. *Toman & partneři* [online]. Praha: Toman & partneři, 2019 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://iustitia.cz/blog/clanky/pravo-influencer-marketingu/influencer-marketing-a-pravo.html>
37. SIKORA, Joanna, Jonathan KELLEY a M.D.R. EVANS. Scholarly culture: How books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies. *Social Science Research* [online]. 2018, 77, 30 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/328034646_Scholarly_culture_How_books_in_adolescence_enhance_adult_literacy_numeracy_and_technology_skills_in_31_societies

38. SRBOVÁ, Jitka N. Anketa o českém bookstagramu. *Ravt* [online]. Praha: Klub přátel Tvaru, 2021 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://itvar.cz/anketa-o-ceskem-bookstagramu>
39. STOLTZFUS, Justin. Geotagging. *Techopedia.com* [online]. 2021, 1 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.techopedia.com/definition/86/geotagging>
40. Storki. *Humbook.cz* [online]. Praha: Albatros Media, a.s, 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.humbook.cz/projekt/storki/>
41. *TikTok* [online]. Peking: ByteDance, 2023 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.tiktok.com/about?lang=cs-CZ>
42. WALLIS, Lauren. #selfiesinthestacks: Sharing the Library with Instagram. *Internet Reference Services Quarterly* [online]. 2014, 19(3-4), 27 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10875301.2014.983287>
43. What is YouTube? *GCFGlobal.org* [online]. Durham: Camber Foundation, 2023 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://edu.gcfglobal.org/en/youtube/what-is-youtube/1/>
44. Zprávy o českém knižním trhu. *Svaz českých knihkupců a nakladatelů* [online]. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu/>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kryštofová Vendula	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">- 6 -09- 2022 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj: <u>145</u></td> <td>Přílohy:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	- 6 -09- 2022 -1-	Čj: <u>145</u>	Přílohy:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		- 6 -09- 2022 -1-							
Čj: <u>145</u>		Přílohy:							
Přiděleno:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021/2022									
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 30142537@fsv.cuni.cz									
Studijní program/forma studia: Žurnalistika/prezenční									
Název práce v češtině: Proměna literární recenze v době sociálních sítí									
Název práce v angličtině: The Transformation of the Literary Review in the Age of Social Networks									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Literární recenze se v současné tekuté době značně proměnily a stále se mění. Důvodem jsou nová média, a především sociální sítě, kde se recenzentem může stát kdokoli a profesionalita a znalosti z literární vědy již nejsou potřeba tak, jako tomu bylo dříve. V poslední době patří mezi jednu z nejvíce používaných sociálních sítí, kde vznikají dokonce knižní komunity, Instagram. Čtenáři na něm sami vytvářejí mini knižní recenze podle kritérií určeného počtu znaků. Téma tzv. bookstagramu bylo doposud zpracováváno spíše z hlediska marketingu či porovnání recenzí na Instagramu v zahraničí a Čechách. Záměrem autorky této práce je však posoudit, jak se od sebe odlišují recenze v České republice psané literárními kritiky a publicisty a běžnými čtenáři na Instagramu.									
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem této práce je popsat a zjistit, jak se proměnila a jak se od sebe liší literární recenze v českých kulturních a všeobecných periodikách s literárními recenzemi-anotacemi běžných čtenářů na sociální síti Instagram. Autorka práce tak učiní kvalitativní analýzu recenzí na tři specifické knihy mezi než bude patřit <i>Probudím se na Šibuji</i> (Anna Cima), <i>Ostov</i> (Bianca Bellová) a <i>Mezipřistání</i> (Matěj Hořava). Práce se kromě formy a stylu napsané recenze bude také zabývat kritickým přijetím těchto děl a tím, jakých aspektů si jednotliví recenzenti všimli. Následně autorka přistoupí ke komparaci profesionálních a amatérských recenzí a zhodnotí, v čem se podobají a liší.									
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): 1. Úvod 2. Literární kritika a recenze (teoretické vymezení) 3. Sociální sítě (teoretické vymezení sociálních sítí obecně, podrobněji Instagram) 4. Bookstagram, bookstagramer (teoretické uchopení pojmů, kritika bookstagramování) 5. Metodologie 6. Analýza kritických ohlasů na titul <i>Probudím se na Šibuji</i> – Anna Cima 7. Analýza kritických ohlasů na titul <i>Ostrov</i> – Bianca Bellová 8. Analýza kritických ohlasů na titul <i>Mezipřistání</i> – Matěj Hořava 9. Komparace profesionálních a amatérských kritických textů 10. Interpretace výsledků 11. Závěr									
Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): Recenze a kritiky vybraných děl v českých kulturních a všeobecných periodikách v tištěné, online i									

rozhlasové podobě. Např. Tvar, Host, A2, iLiteratura.cz, Aktuálně.cz, Novinky.cz, Respekt, Lidové noviny, ČRo Vltava, ČRo radio Wave apod. Recenze určených děl budou také vybrány ze sociální sítě Instagram.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvalitativní analýza kritické reflexe vybraných literárních recenzí

Interpretace a komparace vybraných literárních recenzí

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002. ISBN 80-7294-070-8.

Teorie literatury není v této publikaci vnímána jako věda s jasně definovatelnými pojmy nebo schémata. Autor se zaměřuje na samotnou literaturu, která je dle něj živá a otevřená. Důležitou kapitolou pro tuto práci bude interpretace, proto poznatky z této knihy poslouží k pochopení toho, jak dochází k interpretaci ze strany čtenáře a ze strany literárního kritika.

FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekadý jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. Literární řada. ISBN 978-80-200-2410-7.

Publikace navazuje na titul *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Autorka a kolektiv v knize uvádí, jakým způsobem se čeští autoři vyjadřují k současné společnosti, jejím změnám a problémům. Krom toho se věnuje i české literární kultuře mezi lety 2001–2010, kde popisuje problematiku dřívější i soudobé literární kritiky.

FRYE, Northrop. *Anatomie kritiky: čtyři eseje*. Brno: Host, 2003. ISBN 80-7294-078-3.

Knihy je soupisem autorova několikaletého výzkumu literatury, literární vědy a teologie. V publikaci uvádí samostatnou strukturu literární vědy, kterou se snaží vymezit do jasně daných principů a terminologie. Četba knihy povede k poznatkům o vnímání kritiky i samotného kritika.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ. *Slovník žurnalistiky*. 1. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

Slovník žurnalistiky je soupisem pojmů z oblasti tisku, rozhlasu a televize, na kterém se podílelo sedmáct autorů působících na katedrách Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Sloužit bude především k vymezení pojmů jako je publicistická a literární kritika.

KNOKE, David a Song YANG. *Social Network Analysis*. London: Sage Publications, 2007. ISBN 978-1412927499.

Druhé rozšířené vydání bere v potaz změny sociálních sítí, které se udály během 25 let od první publikace tohoto titulu. Autoři pokrývají různé problémy v základních síťových konceptech či síťové analýzy. Pro tuto práci bude titul vhodný pro správné teoretické vymezení sociálně sítě.

LOLLOK, Martin. *Kritika v pohybu: Literární kritika a metakritika 90. let 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9416-1.

Knihy vyšla z autorovy stejnojmenné dizertační práce obhájené v roce 2018. Jak už název uvádí, zabývá se českou literární kritikou 90. let 20. století, a to především tím, jak se projevovala v literárních a kulturních časopisech té doby. Mimo to se publikace také věnuje výrazným tendencím tehdejšího myšlení o literatuře včetně jeho soudobé kritiky.

NÜNNING, Ansgar, Jiří HOLÝ a Jiří TRÁVNÍČEK. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce, osobnosti, základní pojmy*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4.

Interdisciplinárně zaměřená odborná publikace podávající přehled o různorodých literárněvědných a kulturologických přístupech. Mimo jiné se zabývá také výkladem teorie literární kritiky a interpretace.

REDDAN, Bronwyn. *Social reading cultures on BookTube, Bookstagram, and BookTok*. Synergy [online]. 2022, 20(1). Dostupné z: <http://www.slav.vic.edu.au/index.php/Synergy/article/view/597>

Článek se zaměřuje na principy fungování knižních influencerů na jednotlivých sociálních sítích mezi něž patří i Instagram. Autor se v něm zaměřuje na to, jak bookstagrameré vytváří svoji veřejnou identitu a jak s ní dále pracují společně s vytvářením knižních recenzí. Díky těmto poznatkům bude autorka této práce moci mnohem lépe definovat pojem bookstagramu a bookstagramera.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010.

ISBN 978-80-7367-683-4.

Publikace svojí koncepcí obsahuje zásady komerčního i akademického výzkumu médií. Jednotlivé metodické postupy jsou přesně vysvětleny, a proto je kniha nezbytná pro správné užití metodologie v této práci.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ONDŘEJOVÁ, Valentýna. *Fenomén bookstagram: komparace knižních příspěvků na českých a zahraničních instagramových účtech*. Olomouc, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Palackého. Vedoucí práce Anna Bílá.

KUBECOVÁ, Veronika. *Knižní influencersví*. Brno, 2020. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Miroslav Balaščík.

Datum / Podpis studenta/ky

6.9.2022

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

ČEŇKOVÁ JANA

6.9.2022

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

- Příloha 1: Obal titulu Ostrov
- Příloha 2: Obal titulu Mezipřistání
- Příloha 3: Obal titulu Probudím se na Šibuji
- Příloha 4: Část recenze na webu h7o.cz
- Příloha 5: Bookstagramový příspěvek
- Příloha 6: Část recenze v internetových novinách lidovky.cz
- Příloha 7: Bookstagramový příspěvek
- Příloha 8: Recenze v týdeníku Respekt
- Příloha 9: Část recenze na webu iLiteratura.cz
- Příloha 10: Bookstagramový příspěvek

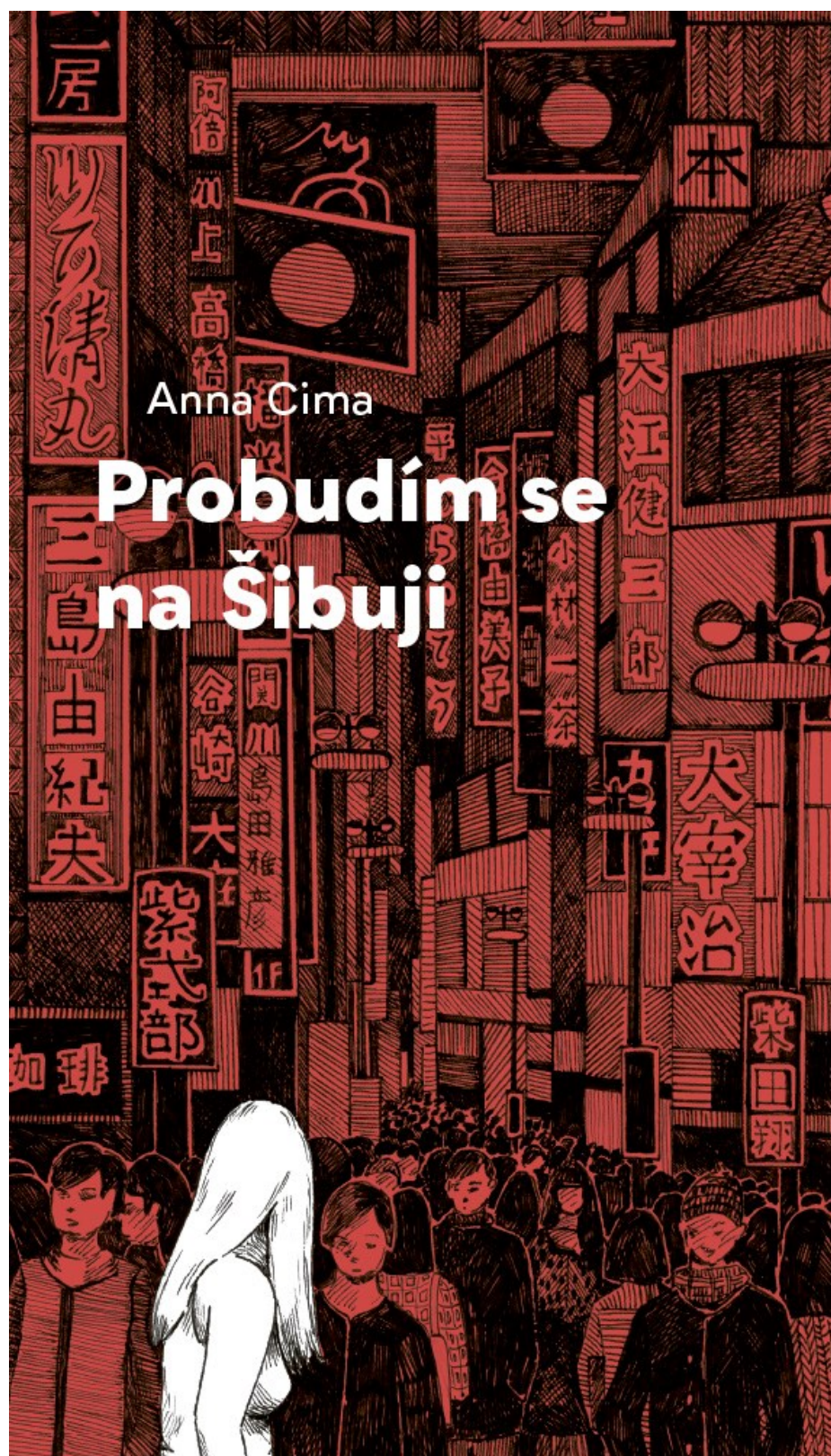
Příloha 1: Obal titulu Ostrov

Příloha 2: Obal titulu Mezipřistání

Příloha 3: Obal titulu Probudím se na Šibuji

Anna Cima

Probudím se na Šibuji

Příloha 4: Část recenze na webu h7o.cz (Petr A. Bílek, 2022)

host 7 dní online

Bianca Bellová: *Ostrov*
Host, Brno 2022

„Kniha, jakou byste od oceňované autorky *Jezera* nečekali,“ deklaruje nakladatel na zadních deskách nové prózy Biancy Bellové *Ostrov*. Nechme stranou nakladatelskou představu, že čtenáři Bellové od nových knih očekávají, že budou stejné jako ty předchozí; možná v Hostu vědí, o čem mluví. Nicméně od otázky, nakolik je *Ostrov* pokračováním linie *Jezera* a *Mony* a nakolik zcela jiným typem vyprávění, vyjít jde.

Ostrov se vskutku může jevit jako próza „úniková“. Nabízí výrazný a jedinečný imaginární svět, poskládaný z kupy legend, bestiářů, pověstí a jiných vyprávění, zastřešený jen vágním dávným časem a prostorově roztažený od Benátek až po Persii. V něm se pohybuje kupec Izar, který je hlavní postavou a zároveň i vyprávěčem zhruba poloviny textu. Centrálním místem děje je Ostrov — utopický obraz převrácený vzhůru nohama: dobré časy zde už kdysi byly a teď tu vše jen dožívá, nostalgicky zahleděné do minulosti a neschopné zastavit rozpad a vymírání. I *Jezero* a *Mona* vytvářely světy výrazně umělé a fikční. Zároveň ale tyto příběhy nabízely možnost alegorického, zřetelného propojení s naším světem soudobým. Bylo je možné číst jako podobenství.

Ostrov takovouto omezilku, která by z vyprávění udělala čitelný komentář k dnešku, nenabízí. *Ostrov* je v první řadě poctou síle a magii samotného vyprávění. Jednak na rovině stylistické: Bellová umí — podobně jako to ukázala v povídkové sbírce *Tyhle fragmenty* — napsat pasáže, které evokují éru, kdy cizelované vyprávění se ještě neztratilo v plevelu slohového útvaru zvaného líčení, který velí: cokoli ještě můžeš popsat, vylíčit, zreprodukovat, tak to udělej. Její věty nasávají patos i étos dávných legend, ale i pozdějších dobrodružných či cestopisných vyprávění z exotických zemí. Což je druhá rovina *Ostrova* jako pocty vyprávění: máme zde všechna působivá velká témata, jako je nenaplněná láska, ambivalentní vztahy otců a dětí, podvody a zrady, smrt rozčtvrcením a dalším následným dělením, nutnost dokázat ženichovu připravenost k svatbě tím, že přetrhne živou kočku, a podobně. Máme tu nebývalou škálu vůní i smradů, zvrátů osudu, úchylek a podivností.

Příloha 5: Bookstagramový příspěvek (knihomaniak, 2022)

knihomaniak Bohužel, Ostrov mi vůbec nesedl 😞 První setkání s autorkou a hned zklamání 🙄 Asi nebyl nejlepší nápad začínat zrovna s Ostrovem, který se dle ostatních recenzentů liší od ostatní autorčiny tvorby, ale ta anotace a obálka mě tak nalákali 🙏

Prvních asi 30 stran knihy bylo skvělých, čekala jsem, co se z toho vyvine, ale pak přišlo ono zklamání. Možná jsem jen nepochopila, co nám chce autorka předat, nevím. Na databázi knih, dle psaných recenzí, jde o velmi podařenou knihu, kterou přečtete na jeden zátah, ale mě stálo hodně úsilí, abych knihu dočetla. Pro tuto knihu nejspíš nejsem cílový čtenář, ale rozhodně se nenechte odradit a zkuste ji 😊 Třeba vám sedne víc než mě. Já to s autorkou ovšem nevzdávám, a ještě některou z jejích předchozích knih zkusím 💪

A co vy? Láká vás Ostrov? Četli jste něco od autorky? 😊

Hodnocení: 2/5 ★

•

#ostrov #biancabellova #spoluprace @hostbrno
#knihomaniak #dnescitam #dnesctu #books #book
#bookstagram #kniha #docteno #precteno #knihy
#ctenijesexy #copravectu #coctu #cteni #vicecasunacteni
#ukazcoctes #knihomol #knihomolka #bookworm
#bookstagramer #czbookstagram #tipnaknihu #kniznitip
#tipnacteni

Příloha 6: Část recenze v internetových novinách lidovky.cz (Radim Kopáč, 2020)

Hořava, stejně jako jeho vypravěč, je učitel češtiny. Takže jazyk je v jeho psaní důležitý. Ta nervní, trhaná a rozostřená řeč, zmítaná nepřestajnou chutí hlavního hrdiny vyvanout: nejdřív emočně, pak rozumově, a nakonec komplet. Celý jeho život je takový trhaný, potrhaný, roztrhaný. Prchá z rodného severu Čech pryč – do exilu. A v cizím místě pak utápí v nejrůznějších alkoholech svůj pocit vesmírné nicoty, zoufalé prázdnoty života, marnosti člověka i světa. Chlast teče v novince proudem. Co chlast, nejrůznější druhy chlastu: pivo, víno, pálenky. Pití spouští komunikaci, pití brzdí nežádoucí myšlenky, pití mění emoce, pití vytahuje na světlo zasuté kusy minulosti. Rodiče, vztahy, krajina.

Hořavův vypravěč je ale muž bez vlastností, bez domova; žije v cizotě, nevidí smysl, zítřek; motá se realitou od jednoho místa a člověka k jinému místu a člověku. Občas promluví, spíš mlčí. Jenže to motání není vývojové, je spíš zacyklené. Z těch textů jde nakonec hlavně o zoufalství. Dost stereotypní zoufalství.

Mezipřistání je próza existencialistického typu. Je v ní víc Camuse než Sartra, víc hledání odpovědi na otázku, proč se nezabít, než stopování možných cest ke svobodě. Hned ta první věta: „Ty boty nejsou moje...“ Podobně Mersault v Cizinci: nulový vztah ke všemu. K matce, milence, zavražděnému Arabovi na pláži. Pasivita, trpnost a na rubu tichá bolest, kterou nelze sdílet. Proto je hrdina, ať ten Hořavův, nebo Camusův, nekonečně sám: bez boha, bez domova, bez sebe.

Příloha 7: Bookstagramový příspěvek (zaknihovany_zivot, 2021)

zaknihovany_zivot Matěj Hořava: Mezipřistání.
Mezipřistání je druhá kniha autora skrytého za pseudonymem Matěj Hořava. Jde o (zřejmě) autobiografické zápisky autora, které tvoří kratičké povídky. Zatímco v prvotině Pálenka psala autor o životě v rumunském Banátu, Mezipřistání má těžiště v Gruzii. Občas ale putuje i jinam, zejména do dětství v Brdech a Polabí. Text je silně lyrický a autor má úžasnou schopnost popsat atmosféru. Vtáhne vás do míst, o kterých píše, a ne vždycky je na nich příjemně. Melancholická poetika se ale ani na chvíli neztrácí. Matěje Hořavu nedoporučuju těm, kdo čtou kvůli příběhům, ale o to víc ho doporučuju všem ostatním, zejména milovníkům jazyka. Pálenka získala Magnesii Literu, Mezipřistání je na ni letos nominováno.

~~~~~

**#matejhorava #mezipristani #ceskaliteratura #ukazcoctes
#viccasunacteni #knihomolka #ctenijesexy #dnesctu
#dnescitam #docteno #booklover #bookstagram #books
#bookstagrammer #tipnaknihu #bookaddict**

10. května 2021

Příloha 8: Recenze v týdeníku Respekt (Kateřina Čopjaková, 2018, s. 56)

kultura literatura

Nakažlivá posedlost

Debut, který aspiruje na objev roku, skládá příběh z Prahy i Tokia

KATEŘINA ČOPJAKOVÁ

Komplikovaná a zároveň čtivá kniha je sice protimluv, ale přesně charakterizuje debut Anny Cimy *Probudím se na Šibuji*. Třisetstránkový román sedmadvaceti leté autorky sklízí chválu u čtenářů i kritiků a pravidelně zaznívají slova o cenách, které ho nemínou. Čerstvá absolventka japonologie tu předkládá čtenářům mnohovrstevnatý a pečlivě promyšlený příběh, přesto zde víru vášně prudší než zemětřesení.

Nejedná se však o klasickou love story milostnou, nýbrž intelektuální. Hlavní hrdinkou je Jana, autorčino alter ego, skrze nějž se Cima vyznává z absolutní lásky ke svému oboru; naplno, důvěrně a se smyslem pro detail tu uplatňuje japonské znalosti i zkušenosti. S nadsázkou by se dalo říct, že se jedná o román snaživky či šprtky, ale sama hrdinka si ze své zarytosti střílí se zdravou sebevěrou. A posílá světu jednoduchou, přitom plnokrevnou zprávu: práce má být vaše, ale už ne posedlost.

Nemůžu pít, ale můžu se učit

Čtenář od počátku sleduje v deseti kapitolách dvě základní linie: Janu coby pětadvaceti letou vysokoškolačku, rozhodnutou přeložit povídku neznámého a již zesnulého japonského autora – a Janu sedmáctiletou, která odcestovala na studijní a poznávací pobyt do Tokia, jenže se z něj nějak nevrátila. Její touha studovat japonologii byla tak silná, že duchem uvízla v nejrušnější tokijské čtvrti Šibuja. Tady se potuluje, neschopná jíst či pít, být slyšena nebo si zavolat pomoc. Jana-vysokoškolačka zatím v Praze pečlivě studuje, katalogizuje v univerzitní knihovně a trpí asociálností doktoranda Viktora Klímy, s nímž se seznámí a spolupracuje.

Linie ducha rozšiřuje žánrový rejstřík až k mystérióznímu thrilleru. „Tady Šibuja, tady Šibuja. Volám Prahu. Nic. Někonečný, na nervy jdoucí tůtání,“ popisuje kniha sugestivně uvíznutí v čase i prostoru, kdy není možné zvolit nejjednodušší způsob dneška při volání o pomoc. Jana je sice ve vysněné zemi, ale nemůže ji ochutnat ani si promluvit s lidmi. Dokonce ji místní obyvatelé ani nevidí, procházejí jí bez zastavení jako otravným oparem. Tisnivá atmosféra osamělosti, která se stala vězením, připomene pilíře japonské popkultury – mangy a hororové filmy. Komiks *Ghost in the Shell*, román *Stačí jen zabít*, ale i poetičtější prózy Harukiho Murakamiho.

Leitmotív rozpolcení, který Cima používá coby zásadního tvůrce zápletky, není pro českou literaturu zrovna typický, v japonské tvorbě je obvyklejší. O ztělesněných obsesivních myšlenkách, které žijí nezávisle na původním těle, vypráví často japonská lidová slovesnost. Autorka si z ní právě po vzoru tamních hororů hojně půjčuje, ale Janin zamrzlý duch není démon, který se vymkl kontrole, právě naopak – zachrání lidský život a přejde si spojit se se svým původním já.

Tomu napomůže třetí linie příběhu, pátrání po tajemství fiktivního spisovatele Kijomaru Kawašity. Když Jana objeví

Pro hrdinku Janu je studium životem a život studiem.

Kawašitovu povídku s klíčovým titulem *Rozdvojení*, má intenzivní pocit, že se mu musí věnovat, a rozhodne se přeložit jeho prózu Milenci. Nedbajíc moderní literární teorie, která pohřbila autora a soustředí se na text, pátrá usilovně po jeho životě. Jde dokonce tak daleko, že vyhledá jeho stále živou manželku – devadesátiletou zapšklou stařenu, která jí prozradí, proč spisovatel spáchal sebevraždu. Kawašitova linie je v podstatě spojku, formální i vypravěčskou. A díky odhalení jeho temného rodinného tajemství se také obě Jany opět sejdou.

Fascinace oborem

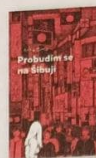
Cima pravidelně protkává vyprávění termíny z literární teorie a vylety do japonské historie, ale stejně tak používá reálné prostředí budov Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, až lze mluvit o jakémisi domácím druhu univerzitního románu. Není zdaleka tak sarkastický jako jeho starší britský bratr; je spíše literární verzi diplomové práce, ale vyznačuje se svěbytností. A v době, kdy humanitní vědy hájí znovu své právo na existenci na akademické půdě, je sebevědomá óda na filologii minimálně překvapivým tématem. Zmínky o Rolandu Barthesovi nebo postmoderně jsou přitom umně včleněny do textu, který je psán hovorovou češtinou a netrpí snobstvím ani samotčelností. Dialogy tečou svižně a bez větších zádrhelů.

Fascinace oborem se tak z autorky, potažmo z hlavní hrdinky přenáší přímo na čtenáře, který se rovněž stává badatelem. Zažívá dobrodružství, jako je hledání nejvýstižnějších slov při překladu nebo zkoumání reálií coby vodítek ke smyslu díla. Pro Janu je studium životem a život studiem, není zde místo pro teorii a pro praxi; obě se prolíná a doplňuje. A vše se musí prolnout i v knize, aby se linie spojily v pointě.

Jana má vlastně hodně společného s hlavními hrdinou Murakamiho románem *Kafka na pobřeží*. Rovněž absolvuje složitou cestu, aby na ní prošla vnitřní proměnou. A pozná lásku, aby o ni vzápětí přišla. Právě zde se ale možná projevuje autorčina nezkušenost: emočně vypjatější situace spíše naznačuje, než trefně vykresluje, a erotické napětí raději opatrně opouští. Vlastně je překvapivě cudná, až stydlivá – a civilní konec, kdy se vše opět stáčí k milovanému oboru, je jí zjevně přirozenější.

Probudím se na Šibuji představuje autorku s výjimečným citem pro kompozici, intelektuálku a vypravěčku, která si chce hrát. Kombinování několika žánrů a druhů textu (hovorově vyprávěný Janin příběh, spisovně napsaná povídka fiktivního autora ze začátku 20. století anebo dva úryvky z téhož překladu) nedává čtenáři nic zadarmo a nutí jej, aby se zapojil. Ale právě v tom tkví zároveň síla příběhu. Cima dokázala napsat tak dobrou knihu o své posedlosti, až ji přenesla na čtenáře: na internetových fórech se nejčastěji shodují, že se nemohli odtrhnout a přečetli ji najednou. ●

Autorka je spolupracovnicí redakce.

Anna Cima:
Probudím se na Šibuji
Paseka, 320 stran

Příloha 9: Část recenze na webu iLiteratura.cz (Denisa Vostrá, 2018)

V srpnu 2018 vydala mladá japanoložka **Anna Cima** svůj debut *Probudím se na Šibuji*, který vzápětí probudil i letošním dlouhotrvajícím horkem jinak poněkud ukolébanou literární scénu. Příběh probíhající na ose Praha – tokijská čtvrť Šibuja s odbočkou do města Kawagoe přitahuje i volbou prostředí, vždyt japonská kultura se u nás v posledních letech těší velké pozornosti i oblibě. Šibuja je centrum japonské popkultury s mnoha náskupními centry a zábavními podniky, je to oblíbené místo známé i pro svůj noční život.

Promyšlená kompozice románu propojuje vedle odlišných prostředí také různé časové roviny. Příběh současné studentky japanologie Jany Kupkové se tu prolíná s událostmi kolem postavy středoškolačky, téže Jany Kupkové, která v určitém smyslu uvízla na Šibuji již před sedmi lety, když navštívila Japonsko poprvé, a také s životními osudy záhadného japonského spisovatele **Kijomarua Kawašity**, který žil a tvořil v první třetině 20. století a k němuž se obě Jany – každá po svém – pokoušejí přiblížit. Dělí je přitom jak vzdálenost mezi Prahou a Tokiem, tak i časový odstup sedmi let.

Probudím se na Šibuji je bezesporu příběh do značné míry autobiografický. Svou polohou přitom zejména v první polovině napovídá příslušnost k žánru označovanému jako „introspektivní beletrie“ (*šinkjó šósecu*), který se počátkem 20. století v Japonsku jako jeden z mála těšil přízni tehdejší kritiky coby čistá, tedy umělecká literatura. Tento žánr, pro nějž se v o něco širším významu používá též název „já-román“ (*watakuši šósecu* nebo *šišósecu*), vychází z japonského chápání naturalismu a patří k němu díla, v nichž popisované události do určité míry korespondují s životem autora. V japonské literatuře (mezi známé spisovatele tohoto žánru patří například **Osamu Dazai** či mistr povídky **Naoja Šiga**) přináší „já-román“ v zásadě realistický pohled na svět (opět samozřejmě v poněkud specifickém japonském chápání realismu), v románu Anny Cimy se však objevuje v kombinaci s prvky fantasy.

Příloha 10: Bookstagramový příspěvek (spisy_jezinky, 2020)

spisy_jezinky Probudím se na Šibuji

Anna Cima

.
Asi jsem jedna z mála, co "Probudím se" četla až teď. A nutno podotknout, že ji mám ve své knihovničce od doby vydání, čili dva roky. 🙄😂 Až teď o svátcích, kdy jsem cestovala vlakem, jsem potřebovala nějaký tenčí příběh do krosny. Volba tedy padla na ni.

.
Hohoo! 😊 Jaký bylo překvapení, když mě příběh hned od prvních stran pohltil.

Děj má dvě linky a oba vypráví o dívce Janě. Jedna jako sedmnáctiletá turistka uvízne v jakýsi časový smyčce v Tokiu. 🇯🇵 Nemůže jíst, nemůže spát. Neví, jak se z ní dostat ven. Druhá, ta mě obzvlášť bavila, pojednává o jejím studiu japanologie na UK, o její vášni k překladu z japonštiny do češtiny.

.
Konec otevřenej a tak to mám ráda.

Vtipný, čtivý, s přesahem do historie, vyvolávající emoce.

.
V knize byl mnohokrát zmíněn japonskej hudební žánr "visual kei" a já si po šíleně dlouhý době vzpomenu, že jako náctiletá jsem tuhle hudbu měla ráda.

Tak jsem večer u čtení poslouchala nejen j-pop, ale v noci jej vystřídal i tyhle vystajlovaný bandy. Je zvláštní, co mysl zapomene. Trochu nostalgie.

.
Cítla jsem taktěž čerpání inspirace u japonského spisovatele Murakamiho. ✨

.
Jo, tohle mě neskutečně bavilo!

.
Jak se vám kliha líbila?

A co vy a j-pop a visual kei? 🤔

.
#ukazcoctes #probudimsenasibuji #vicecasunacteni #prokrastinujictenim #knihomol #tipnaknihu #docteno #kniha